

provincie limburg

Limburgs
Parlement

Concept Notulen Statencommissie Leefomgeving (LEO) van 25 april 2025

Inhoud

Presentiellijst	4
1. Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	5
2. Spreekrecht externen	5
3. Sonderend stuk inzake Actualisering POVI, brief van GS van 8-4-2025 (GS DOC-00763002)	5
4. P-25-004 Statenvoorstel Onderzoek inzake kwaliteit uitgevoerde natuurcompensatie in Limburg (PS DOC-00770891)	60
5. Sluiting	79

Presentielijst van de leden van de commissie LEO voor de vergadering van 25 april 2025

Voorzitter

Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.

Griffie

Birgelen-Droog, mevrouw L.G.M. van
Oppen, C.M.P.J. van

Leden

Partij

Aanwezig:

Boven, mevrouw I.
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.
Franssen, R.F.R.P.
Hoks, F.J.R.
Huizing, J.
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.
Koopman M SEN, mevrouw S.N.
Megens, B.J.M.H.
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.
Nijenhuis, D.J.
Nijskens, H.L.M.
Pol, mevrouw H.A. van der
Schuur BA, mevrouw E.A.
Sol MSc, H.P.A.
Wesseling, mevrouw A.
Wolters Gregório, J.
Zeedzen, D.

Partij voor de Dieren
CDA
BBB
PVV
BBB
D66
VVD
PVV
GroenLinks
BBB
VVD
BBB
PvdA
GroenLinks
D66
SP
BBB

Afwezig

Driessen, R.B.
Loomans, ir. P.J.M.

Forum voor Democratie
Horizon

Het College van Gedeputeerde Staten

Faassen, L.
Theuns, M.L.M.

Burgercommissieleden

Beucken, L. van den
Est, drs. A.M.B. van
Hendriks, J.M.G.H.
Roso, R.L.W.

LOKAAL-LIMBURG
50PLUS
CDA
JA21

Notulist

Het Notuleercentrum

1. Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Goed, goedemorgen allemaal en welkom bij deze extra vergadering van de Statencommissie Leefomgeving. Ik open de vergadering. Ik heb zelf geen mededeling. We hebben een afmelding van de heer Loomans van de fractie Horizon. Ik heb trouwens wel mededelingen. Ze staan hier. Aansluitend aan deze vergadering komt de werkgroep OV nog bij elkaar. De aanvangstijd hiervan is nu gepland om 14.00 uur. Mocht deze vergadering langer duren, of veel korter, kan hiermee nog geschoven worden. Goed, dan stel ik met uw goedvinden de agenda voor deze vergadering vast.

2. Spreekrecht externen

De voorzitter: En dan zijn er geen sprekers, dus hebben we agendapunt 2 daarmee ook al afgehandeld.

3. Sonderend stuk inzake Actualisering POVI, brief van GS van 8-4-2025 (GS DOC-00763002)

De voorzitter: En dan kunnen we meteen door naar agendapunt 3 en dat is het sonderend stuk inzake de actualisering van de POVI. Dat behandelen we in één termijn vanuit de commissie met vijf minuten spreektijd per fractie. De BBB en GroenLinks hebben daarbij een extra woordvoerder aangemeld. En dan is het, denk ik, goed om even te beginnen met de sonderende vraag die u, als het goed is, allemaal heeft voorbereid. En dat was: heeft u aanvullingen op de overwegingen en/of het voorlopige advies in de discussiebladen? En dan kijk ik rond. De heer Nijenhuis van de BBB.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, voorzitter, even over de voorgestelde termijnen. Ik kan me voorstellen dat vijf minuten wel erg kort is om een dusdanig belangrijk en omvangrijk stuk te behandelen. Is daar nog ruimte in om wat meer tijd te gunnen?

De voorzitter: Ik zie dat dit een reactie oproept bij de heer Megens van de PVV.

De heer Megens (PVV): Dank u wel voorzitter. Het stuk staat er sonderend op. Volgens mij krijgen we het eind van het jaar nog een keer. Dus mij lijkt dat we het niet helemaal nog een keer helemaal uitgebreid zouden moeten behandelen.

De voorzitter: Ik zie een reactie van de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik zou het, in tegenstelling tot de heer Megens, wel graag willen ondersteunen om daar coulant mee om te gaan of er zes/zeven minuten van te maken. Maar in ieder geval: vijf is kort.

De voorzitter: Goed, ik kijk even rond. Zijn er nog reacties vanuit de commissie? Mevrouw Wesseling van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, wat mij betreft kunnen we best met een minuutje verlengen. Maar normaal gesproken had ik dat ook graag aan de voorkant geweten, want dan had ik nog meer kunnen voorbereiden. Maar wel helemaal eens dat vijf minuten erg kort is voor een dergelijk omvangrijk stuk.

De voorzitter: Goed, de heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, voor vandaag heb ik er geen moeite mee, maar het schept natuurlijk wel een precedent, want voor de een is dit heel belangrijk en voor de ander is iets anders heel belangrijk. Dus op het moment, dan wil ik dat direct neerleggen, dat er iets is wat wij heel belangrijk vinden, dan vragen wij ook extra spreektijd.

De voorzitter: Goed. Als uw voorzitter probeer ik even te concluderen. En dan concludeer ik dat dit een veelomvattend discussiestuk is dat dus ook veel discussie op kan leveren en dan stel ik voor dat ik coulant ben met spreektijden, maar dan gaan we niet standaard uit van heel veel extra tijd. Mocht er een extra interruptie nodig zijn, of u heeft iets meer tijd nodig, dan gaan we het gewoon op die manier toch proberen. Ik denk ook dat iedereen het zo heeft voorbereid. En dan denk en hoop ik dat ik daarmee recht doe aan uw aller oproepen en dan begin ik meteen aan mijn rechterzijde bij de fractie van de BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nou, dank je wel. Zoals aangegeven zitten we met twee woordvoerders. Diederik pakt het tweede stuk bij ons. Nou, College en ook ambtenaren, we zien dat het heel veel werk is. Dank jullie wel hiervoor. Maar we zijn wel van mening dat we bij deze wijziging eigenlijk tot op heden nog onvoldoende in positie zijn gebracht. We kunnen de effecten van de voorgestelde wijzigingen niet overzien. We hebben een behoorlijke lijst met vragen en opmerkingen, maar aangezien we dus beperkt waren tot vijf minuten, zullen we ons beperken tot enkele hoofdpunten voor ons. Wat betreft de zoneringen, alles draait hierbij om balans. Hoe groot is een gebied? Hoe verhouden de oppervlaktes zich tot elkaar? Hierbij zijn de kaarten onmisbaar voor ons. Kan de Gedeputeerde aangeven wanneer we deze beschikbaar hebben? Daarnaast is de BBB van mening dat zoneringen alleen maar noodzakelijk zijn/mogen worden ingesteld om beleidsdoelen te ondersteunen. We zullen dus ook kritisch kijken naar nut en noodzaak. We vragen maatwerkaanpak voor die gebieden die op dit moment al op orde zijn, zodat ze niet worden geraakt door generieke beleidsvoeringsmaatregelen. Hoe kijkt het College hiernaar? In het coalitieakkoord is afgesproken dat het realiseren van het natuurnetwerk een harde opgave is. Andere natuurdoelen zijn een ambitie. Deze ambities dienen dan ook, volgens de BBB, binnen de huidige natuurgebieden te vallen en het zal onvermijdelijk zijn dat vruchtbare landbouwgronden een andere functie krijgen. De BBB ziet de Landbouwladder, zoals in de brief van de LLTB wordt genoemd, als mogelijk afwegingskader. We gaan er even vanuit dat het College de Landbouwladder kent, zo niet dan horen we dat graag. Hoe kijkt het College hiernaar? Er wordt gesproken over extensivering, maar laten we duidelijk zijn: extensivering is geen verdienmodel an sich. Als wij willen dat de landbouwsector verduurzaamt, moeten we als overheid hierin een rol pakken. Dit kan bijvoorbeeld door op andere vlakken het stimuleren van intensivering, het behouden van grasland of door langdurige ANLb-contracten aan te gaan. We vinden het belangrijk dat dit echt wordt meegenomen in het geheel. Om alle effecten van de POVI-wijzigingen op onze Limburgse agrarische sector in beeld te krijgen, willen we, dat naast een milieueffectrapportage, ook een landbouweffectrapportage wordt opgesteld. Kan de Gedeputeerde dit toezeggen? En als laatste, voor mijn stuk tenminste: daarnaast maken wij ons als BBB enorm veel zorgen om de stallenregeling waarnaar wordt verwezen in de POVI. Deze regeling is in 2014, ten tijde van de PAS, opgenomen in de verordening en regelt de ammoniakuitstoot van stallen die voor 2030 verlaagd moet zijn. Op zich niks mis mee natuurlijk, maar door het aanpassen van AERIUS eind 2023 en de Raad van Statenuitspraak van 18 december 2024 is het onmogelijk voor ondernemers om hieraan te voldoen. Met vergunningsprocedures van vijf jaar of meer, wat tegenwoordig meer regel dan uitzondering is, dringt de tijd om actie te ondernemen en de verordening aan te passen.

De voorzitter: Ik onderbreek u heel even, want er is een vraag voor u van de heer Van den Beucken van LOKAAL-LIMBURG. Ik geef het woord aan de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, u heeft in het stuk ongetwijfeld gelezen dat men die groenblauwe mantel weer wil gaan opbouwen, helemaal van onderaf opnieuw. Ziet u hierin voldoende heil met betrekking tot behoud van vruchtbare landbouwgronden? Of ziet u dat nog niet voor u?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nou, wij maken ons heel veel zorgen om de vruchtbare landbouwgronden. Laat ik dat voorop stellen. Het bestemmingsplan is natuurlijk zo: landbouwgrond heeft een bepaalde bestemming. Als het van functie verandert naar bijvoorbeeld natuurground, kan het daarna niet meer terug naar landbouwgrond. Dus die weg is afgesloten. Wordt de landbouwgrond bedrijventerrein, wordt het ook niet meer terug veranderd naar landbouwgrond, want dan is er een economisch verlies. Dus uiteindelijk is het onvermijdelijk dat landbouwgrond reduceert. We zien dat de bevolking in Nederland toeneemt. De voedselproductie zal, met het teruglopen van landbouwgronden, onder druk komen te staan. En wij hebben daar inderdaad heel veel zorgen om, ja.

De voorzitter: Ik zie dat dat een vervolgvraag oplevert van de heer Nijskens aan u. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dat is eigenlijk een interruptie op het verhaal waar mevrouw mee bezig was: de stallenregeling. In onze verordening staan heel concreet de kilogrammen genoemd per dierplaats en recentelijke uitspraken laten zien dat die niet altijd gehaald worden. Doelt u daarop met uw vraag richting het College? Als er uitstootgetallen in de verordening staan, dan moeten die natuurlijk wel haalbaar zijn. En als die niet haalbaar zijn, wat betekent dat? Die vraag zou ik daaraan willen toevoegen, via u.

De voorzitter: Is dat een vraag aan mevrouw Van der Pol of richting het College?

De heer Nijskens (VVD): Of dat is wat zij bedoelde.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Mag ik daarop reflecteren?

De voorzitter: Ja, of dat is wat u bedoelde. U wordt gevraagd te reflecteren bij dezen, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): In de verordening staan, bijvoorbeeld voor de melkveehouderij, voor de rundveehouderij, emissiegetallen van 8,6 kilo ammoniak per dierplaats. Ten tijde totdat dit onderdeel in de verordening is opgenomen, in 2014, waren er emissiearme stalvloeren die onder de 7/6 kilogram ammoniak per dierplaats zitten. Zoals we weten, en ook vorige week bekend is geworden, voldoen die vloeren/de maatregelen niet. Op dit moment heeft AERIUS die vloeren aangepast naar 13 kilo ammoniak per dierplaats. Met andere woorden: er zijn geen maatregelen meer om onder die 8,6 uit te komen. En dat gaat een probleem opleveren. Dus ja, die getallen hard noemen in de verordening: we zijn ingehaald door de tijd. Gedeputeerde, laatste vraag. Bent u bereid de POVI en de verordening zodanig aan te passen dat we geen nieuwe groep PAS-melders in Limburg gaan creëren? Dank u wel.

De voorzitter: Dan geef ik het woord aan uw buurman, denk ik. De heer Nijenhuis namens de BBB.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik kom bijna tot een afronding. Ik loop er even, gezien de tijdsdruk, staccato doorheen volgordelijk. En dan begin ik met het discussieblad 3 en 4: waterbeschikbaarheid regionaal en de duurzame bescherming grondwater voor ons drinkwater. Ja, in dat stuk wordt onder andere de verdringsreeks aangehaald. Wij vinden het toch wel belangrijk dat we daar nog eens goed naar kijken, zeker in verband met de voedselzekerheid of voedselautonomie, wat landelijk en ook regionaal steeds hoger op de agenda komt. Ook Europees trouwens. Waarbij ik nog de opmerking wil maken dat daar waar het gaat over landbouw, de berekening vaak ter discussie wordt gesteld, maar dat berekening ook in kwetsbare zones absoluut noodzakelijk is voor waterkwaliteit en daarmee ook voor de natuurkwaliteit. Dus dat mogen we ons nog eens een keer goed realiseren. We zijn positief over het feit dat de aanpak waterbeschikbaarheid in het zoetwaterconvenant opgepakt wordt en daarmee ook gaat voorzien, naar verwachting, in een goede beschikbaarheid van het grond- en drinkwater. En als het gaat over beekherstel: we hebben het over een robuust watersysteem, een herstel van beken. Daar zit toch een soort van contradictie in, want we moeten vaststellen dat beekherstel niet hetzelfde betekent als een robuust watersysteem. We willen immers water vasthouden waar het kan en afvoeren daar waar het moet. Het beekherstel, zoals dat tegenwoordig uitgevoerd wordt, zorgt voor een versnelde afvoer van water en daarmee ook voor meer problemen als het gaat over natuur en landbouw. Voorts willen we opmerken dat in deze discussiebladen het ontbreekt aan een natschade- c.q. waterschaderegeling als gevolg van peilopzet. En dat heeft zowel voor de landbouw, maar zeker ook voor de inwoners van ons Limburg, ernstige consequenties. We krijgen nu al veel signaal binnen over peilopzet dat leidt tot schade. Tenslotte nog even een korte opmerking over de grondwaterbeschermingszones zoals die voorzien zijn in flinke periodes. Er wordt binnenkort bekeken hoe groot die beschermingszones zouden moeten zijn: 100, 200 jaar. We moeten ons daarbij wel realiseren dat er een grens is aan de uitbreiding van die grondwaterbeschermingszones, fysiek. Want wat doen we met de buitenlandse beschermingszones? Hoe gaan we daarmee om? En ook omdat er beperkingen gaan gelden. Het moet niet zo zijn dat we straks wel schoon drinkwater hebben, maar niks om te eten om het helemaal plat te slaan. Dan kom ik bij discussiebladen 14, 15, 16 en 17 die allemaal gaan over energie. Als het gaat over energie ... Ik zie een vraag.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik was even na aan het denken over die grondwaterbeschermingsgebieden. Moet het dan wel andersom zijn? Dat we wel eten hebben, maar niks om te drinken? Want dat lijkt me ook een heel zorgwekkende omstandigheid.

De voorzitter: De heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, dat ben ik helemaal met u eens. Dus daar zullen we een balans moeten vinden, daar waar we, zoals we hier opgesteld staan, überhaupt een balans moeten vinden in alle discussies die wij hier voeren. Dus dat ben ik in dit geval volledig met u eens, mevrouw Wesseling.

De voorzitter: Ik wil de feestvreugde verder niet verpesten, maar ook in de coulance komen we langzaam aan het einde van uw spreektijd.

De heer Nijenhuis (BBB): Ik heb nog maar een blad of vier.

De voorzitter: Oké, gelukkig. Gaat u verder, mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Ik zal het even platslaan, ook als het gaat over energie. Wij maken ons toch wat zorgen over de omschrijving zoals die hier gepresenteerd wordt. De Energievisie 1.0 is volstrekt onvoldoende om ruimtelijk beleid/energieplanologie op te baseren. En dat geldt niet alleen voor onze opgestelde Energievisie 1.0, maar dat geldt zeker ook voor de Rijks energieopgave infraprojecten, waarvan we ook met veel onzekerheden worden geconfronteerd.

De voorzitter: Er is een vraag voor u van mevrouw Mertens van GroenLinks.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik was aan het wachten tot het eind van het betoog van de heer Nijenhuis. Waar ik op het wachten was, was het volgende. In de POVI moeten we keuzes maken omdat de ruimte schaars is. En nu was ik eigenlijk aan het wachten op het punt waarop BBB zou vertellen waar voor hun dan eigenlijk de cruciale keuzes zouden liggen. Maar die heb ik nog niet gehoord. Dus misschien dat zij me daar nog een toelichting op kunnen geven.

De voorzitter: Als uw voorzitter is dit ook een heel mooie om de spreektijd van uw collega wat te verlengen. De heer Nijenhuis van de BBB.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, ik ben de overkant ook zeer dankbaar voor deze interrupties natuurlijk. Dat snapt u. Nou, ik was nog niet helemaal klaar met mijn verhaal, dus wellicht dat aan het eind van het stukje energie uw vragen ook opgelost zijn. We kunnen moeilijk keuzes maken op het moment dat we de basis niet op orde hebben, dat we niet eerst gediscussieerd hebben over welke energiemix we willen. Op het moment dat dat niet helder is, kunnen we natuurlijk ook geen keuzes maken. En als het gaat over die energiemix is er wat weinig aandacht voor de instrumenten geothermie, biomassa, restwarmte, kernenergie en groen gas, wat ons betreft. En daar ligt ook meteen een sleutel voor een deel van de oplossing, want dat zijn voor een groot deel ook instrumenten die minder ruimtebeslag vragen dan bijvoorbeeld zon of wind. De hoofdkeuzevragen energieplanologie, die beantwoorden we drie keer met 'ja', dus dat kunnen we u meegeven. Meervoudig ruimtegebruik is ook een manier om het ruimtebeslag te beperken. En daarmee moeten we wellicht ook nog eens kijken naar de Venloschol, om even een voorbeeld te noemen. Doorboren van de Venloschol voor geothermie is heel goed mogelijk zonder dat we geweld doen aan de nadelige gevolgen van een doorboring. Technisch is dat heel goed op te lossen. Meer regie bij de Provincie, ook bij de RES'en: ja, daar gaan we voor. Wel hebben we een vraag over de ambitie die tussen de regels genoemd staat, namelijk wat het betekent om opgaves van de ene regio naar de andere te verplaatsen. Daar hebben we wel vraagtekens tegen bij. Waterveiligheid en woningbouw, voorzitter. Er ligt een heel goede basis onder het afwegingskader. We zijn technisch bijgepraat hoe dat in zijn werk is gegaan. Daar hebben we waardering voor. Het enige wat, wat ons betreft, nog nader bekeken zou moeten worden, is veiligheidszone H5. Wanneer denken we dat, behalve het waterschap, ook de veiligheidsregio een integraal advies zou moeten geven en niet alleen een advies als het gaat over evacuatie. Tot slot, voorzitter. Woning: Straatje Erbij, Wijkje Erbij. Wat ik straks over energie gezegd heb, dat herhaal ik als het gaat over 'Straatje Erbij, Wijkje Erbij'. Het advies is dusdanig wollig opgeschreven in het voorliggende stuk, dat het meer vragen oproept dan dat het antwoorden geeft waarbij we een fundamentele discussie, ook hier, zouden moeten voeren over wat wenselijk is. Want ik lees tussen de regels door dat wij gaan voor een groeiscenario als het gaat om de bevolkingsgroei, terwijl de autonome ontwikkeling een daling laat zien. Volgens ons vereist dat eerst een fundamentele en principiële discussie over wat groei is en wat gewenste groei is, voordat we gaan beslissen hoeveel ruimtebeslag we daar voor de woningbouw gaan invoeren.

De voorzitter: Dat levert een vraag op van mevrouw Wesseling van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank voorzitter. Het is eigenlijk een vervolgvraag op de vraag die mevrouw Mertens al stelde. Want ik hoor eigenlijk in het betoog van de BBB terugkomen dat er nog goede discussies moeten worden gevoerd voordat we uiteindelijk een keuze hebben kunnen maken en dan pas is die ruimtelijke puzzel te leggen. En volgens mij is dat een heel terechte opmerking, want daar worstelen wij zelf ook wel mee. Welke keuzes maken we hier nu eigenlijk echt? En hoe gaan we uiteindelijk die ruimtelijke puzzel leggen? Want volgens mij, met alles wat in de discussiekaarten op staat geschreven, hebben we nog steeds negen keer Limburg nodig. Hoe kijkt de BBB er dan naar dat dit, na de behandeling vandaag, toch al naar buiten wordt gebracht voor zienswijzen, als de BBB zelf ook zegt dat die politieke keuzes eigenlijk nog helemaal niet zijn gemaakt.

De voorzitter: De heer Nijenhuis van de BBB.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, dat is een terechte vraag. Ook wij worstelen met de tijdsdruk die dit proces in zijn algemeenheid met zich meebrengt. En we vragen ons ook af of het niet wenselijk zou zijn om de Staten nog een keer extra in positie te brengen om de inbreng te kunnen leveren voordat het stuk naar buiten gaat. Dus dat ben ik hardgrondig met u eens, als u dat bedoelt.

De voorzitter: Bent u...

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, ik kom bijna tot de afronding.

De voorzitter: Het wordt nu ook echt tijd.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, ik had het net over de demografische ontwikkeling: onwenselijk versus welke groei wenselijk is. We zouden dus eerst die fundamentele discussie moeten voeren over de wenselijkheid van groei. Woonbehoefteonderzoek is wat ons betreft leidend. Bouwen wij inderdaad voor de Limburgse arbeidsmarkt of voor de forens uit de regio Eindhoven? En daar staat nog een zinsnede in: 'Welke doelgroepen binnen de bevolking die zich langdurig willen vestigen en onderdeel willen zijn van de samenleving'. Nou kijk, dat laatste: ik denk dat niemand daar tegen is, dat wij bouwen voor mensen die onderdeel willen zijn van de samenleving. Alleen: Hoe gaan we dat regelen in de verordening? Gaan wij mensen een contract laten tekenen dat zij lid worden van de vereniging en van de fanfare? Dat is natuurlijk een wensdenken dat op geen enkele manier recht doet aan een eventuele groeiambitie om sec te willen groeien. De lijnen herstructurering Limburg-centraal en Straatje Erbij zijn logisch als ook het principe van de Ladder voor de stedelijke ontwikkeling en die zouden we ook, wat ons betreft, volgordeijk moeten hanteren. Alle – en ik zeg met nadruk 'alle' – ook kleine kernen kennen een woningbehoefte in de vorm van een straatje erbij, zeker in het kader van leefbaarheid. En ik wijs daar even op de motie *'t Rêch om in Limburg te kinne blieve* van collega Goossen, die daar ook op toeziet, en die motie is breed aangenomen. We moeten terughoudend zijn met solitair wonen in het buitengebied en in dat verband mis ik ook een term als plattelandswoning om de functies en de ontwikkelingsmogelijkheden van functies in het buitengebied te beschermen. En tot slot, voorzitter, en dan sluit ik af: motie 3077, die toeziet op ruimere mogelijkheden voor economische activiteit in het buitengebied op vrijkomende agrarische bebouwing, die komt volstrekt onvoldoende terug in dit stuk. En ik zou graag een keer de tijd willen nemen om daar nog eens breed over te discussiëren, omdat wij denken dat dat een heel goede aanleiding is om een aantal functies in het buitengebied en ook doelstapeling te kunnen realiseren zonder dat we geweld doen aan de ontwikkelingsmogelijkheden van elke Limburger en met name de leefbaarheid op het platteland. Tot zover. Het is jammer dat niemand me daarover bevraagt.

De voorzitter: Goed, waarvan akte. Ook zonder interrupties ... O, er komt nog wel een vraag voor u van collega Mertens. Ik wou net zeggen: ook zonder interrupties was u vrij ruim over uw spreektijd, maar we gaan nog voor de verlenging. Mevrouw Mertens, GroenLinks.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, als ik het betoog van de BBB goed heb geluisterd, klopt het dan dat u zegt: De keuze die wij maken... Als u al in staat bent om op dit moment een keuze te maken, want ik heb u ook horen zeggen dat u het moeilijk vindt om op dit moment al keuzes te maken voor de indeling van de ruimte. Maar een van de keuzes die nu wel al voor u gemaakt is, is het feit dat er toch wel zoveel mogelijk plek moet zijn voor de landbouw. En dat u dus ook het voorstel dat hier bijvoorbeeld instaat over de groenblauwe mantel, die zou moeten vervangen worden door de groenblauwe landbouwzone. Dat dat een van de punten is waar u wel gewoon volmondig 'ja' tegen zegt? Heb ik dat dan goed begrepen? Voor mij is dit uiteraard – dat zult u van mijn kant wel snappen, dat zal ik zo dadelijk ook in mijn betoog vertellen – voor ons een no-go, omdat dat ook... Voor mij valt het moeilijk te rijmen dat we langs de ene kant zeggen van: 'ja, we gaan voor de voedselzekerheid' – dat staat ook in het stuk, en dat is wat u ook zegt – en langs de andere kant wordt er ook gezegd van: 'ja, in die groenblauwe mantel willen we ook vooral landbouw gaan voeren', maar dan ook weer niet extensieve landbouw, want dat zou dan haaks staan op groenblauwe mantel en natuur. Dus ik probeer toch een beetje kaas te maken van die keuze die u daar maakt.

De voorzitter: En uw vraag was even samenvattend aan...

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, of dat ze die.. Ik vind dat... Klopt het dan... Nee, misschien inderdaad. Klopt het dan dat dat de enige keuze is die zij tot nu toe maken? En dat ik voor de rest eigenlijk dus geen andere duidelijke keuzes... Dus dat dat voor hen wel nog het speerpunt is dat nu voorop staat.

De voorzitter: Ik zie dat ik mevrouw Van der Pol het woord mag geven voor een reactie. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja, sowieso over extensieve landbouw in de beekdalen of in de groenblauwe mantel of het groenblauwe landbouwgebied. Het verandert nogal. Extensieve landbouw zien wij liever vervangen door emissiearme landbouw, uiteindelijk. Het gaat erom dat in aandachtsgebieden wordt gekeken naar beperkende factoren die er zijn, zoals stroomgebieden, overstromingsgevaar. Er zijn van allerlei beperkende factoren, uitspoeling. En dat kan je prima oplossen door emissiearme. Dus extensief is geen doel op zich. Wat wil je bereiken? En wat kan wel? Daar moet je naar gaan kijken. Uiteindelijk moet je voorkomen dat functies gaan schuren met elkaar en daar moeten keuzes in worden gemaakt. En dat ondersteunen wij van harte.

De voorzitter: Mevrouw Mertens heeft een verduidelijkende vraag.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, precies. Want emissiearme landbouw, dan heeft u het over het toepassen van technologieën, staltechnieken dan? Of begrijp ik dat verkeerd?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Als we kijken bijvoorbeeld bij emissiearme landbouw, neem bijvoorbeeld als je vollegrondstuinbouw doet, dan doe je natuurlijk... Als je bemest, als je gewasbeschermingsmiddelen gebruikt, dan kan daar een vorm van uitspoeling plaatsvinden. Als je dat op die plek niet wenselijk vindt, kan je bijvoorbeeld wel gaan naar containervelden waarin het

watersysteem gesloten is. Dan heb je geen uitspoeling en ook geen afspoeling uiteindelijk. Dat soort situaties. En als we daarover verder gaan filosoferen: extensivering neemt meer ruimte in beslag. We hebben heel veel doelen in Nederland. Ja, we moeten keuzes maken uiteindelijk. Dus, op die fiets.

De voorzitter: Goed en op die fiets komt een einde, denk ik, aan de etappe van de BBB. Dan geef ik het woord aan de fractie van het CDA, aan de heer Hendriks.

De heer Hendriks (CDA): Dank u wel. Ik zal proberen de volgorde aan te houden. Als eerste de ruimtelijke indeling van het landelijk gebied. De voorgestelde gebiedsindeling geeft in onze ogen meer duidelijkheid over de ontwikkelingsmogelijkheden. Dat vinden we prima. Maar net is ook al de vraag gesteld wanneer de kaarten er komen. Maar die kaarten geven straks pas echte duidelijkheid hoe die gebieden er liggen en vandaar dat je dan ook pas een definitief standpunt in kunt nemen. De waterbeschikbaarheid hebben we geen opmerking over. Daar kunnen we ons vinden in het voorlopig advies. Bij de bescherming van grondwater en drinkwater, laat ons duidelijk zijn: wij staan voor dat er kwalitatief goed en voldoende drinkwater moet zijn. Dat moet ook een hoge prioriteit hebben. Maar bij punt 3 hebben we wel een vraag. Er worden nieuwe zoekgebieden opgenomen voor grondwaterbeschermingsgebieden. Wij nemen aan dat dat dan moet leiden tot nieuwe drinkwatergebieden, maar dat halen we niet uit de tekst. Bij ruimte, kwaliteit en landschap, eigenlijk wordt daar wat er nu is bevroren. De kaarten worden niet verruimd. Wat wij wel goed vinden is dat stimuleren nu boven reguleren komt, want met stimuleren bereik je meer. Ten aanzien van de bouwgrondstoffenvoorziening: we kunnen ons vinden in de tekst, maar dat is eigenlijk de tekst uit de huidige POVI. We zijn wel benieuwd naar die uitvoeringsstrategie, want die geeft dan ook duidelijkheid naar de toekomst. Bij vrijetijdseconomie en de vakantieparken: we kunnen ons daar wel in hoofdlijnen vinden, echter wat je merkt op dit moment is dat bij vakantieparken ook traditionele campings in die richting omgevormd worden. En dat betekent dat het diverse aanbod dat we nu hebben redelijk eenzijdig aan het worden is. Onze vraag is hoe u daar wel eventueel regulerend wil optreden om dat te voorkomen. Bij energieopwek moet ik eerlijk zeggen dat we, mede ook nog naar aanleiding van de beantwoording van de vragen, hier en daar een beetje het spoor bijster aan het raken zijn. Ja, bij energieknooppunten en infrastructuur: ik denk dat dat een hoofdprioriteit heeft, want we merken nu al dat economische ontwikkelingen en vooruitgang achterblijven omdat te weinig elektriciteit geleverd kan worden. Wij kunnen niet uit het stuk halen welke prioriteit dat nu heeft, want wij vinden eigenlijk dat dat een topprioriteit zou moeten hebben en dat zeker daar de Provincie een regierol in zou moeten vervullen, maar dat halen we niet uit het stuk. Dan even naar de energieplanologie, regie nemen op de RES-opgave: ja, en hoe gaat die dan eruit zien? Wij zien in het stuk dat er weinig rekening wordt gehouden – en de terminologie komt helemaal niet voor – met het nationaal landschap. Einstein Telescope missen we ook in dit verhaal, want daar wordt nu een uitzondering voor gemaakt in de praktijk, maar willen we de Einstein Telescope binnenhalen, moeten we ook zorgen dat er geen belemmeringen zijn. En wij vinden dat dat ook in de POVI vermeld moet worden. U wilt in feite een goede samenhang brengen tussen waar energiegebruik zit en waar opwek is en sommige bedrijven zouden dan moeten verhuizen, maar wij willen het ook omdraaien: Moeten we niet de opwek brengen daar waar de energievraag is? En dat is heel simpel. Kijk eens naar dit gebouw. Kijk eens naar vele bedrijventerreinen. We gebruiken hier in dit gebouw energie. Nou, ga eens kijken waar een zonnepaneel op dit gebouw ligt. Dit is op bedrijventerreinen ... Rijd er maar doorheen: je ziet ze niet liggen. En ik denk dat daar, ook om een stukje ruimte te besparen, nog heel veel kansen zijn. En moet je daar niet vooral eerst op inzetten voordat je de ruimte buiten gaat gebruiken? Het aanwijzen bij bedrijventerreinen van provinciaal belang. We hadden vorige week in deze commissie een Statenvoorstel over de geluidsproductieplafonds. Toen werd er ook gesproken over een provinciaal belang. Dat geldt dan voor twee bedrijventerreinen. Ik denk dat we moeten voorkomen dat we een terminologiediscussie krijgen wanneer er wel en niet sprake is van een provinciaal belang. Ik denk dat

dat hier wat verdere toelichting behoeft, want dat is een heel ander verhaal. Ja, waterveiligheid en woningbouw: wij kunnen ons vinden in het voorlopig advies en ook om de verantwoordelijkheid daar te leggen waar hij thuishoort. En het kwetsbare gebied, noem ik het maar even, waar het niet mag en het kwetsbare gebied waar de gemeente een duidelijke rol heeft, mits er duidelijke adviezen worden ingewonnen, vinden wij een goede zaak. De aanvullende vraag is net gesteld. Daar sluiten we ons voor een stukje bij aan. Dan discussieblad Wonen. Je zet er in op het segment achttien tot 55 jaar. Dat is natuurlijk ook om de beroepsbevolking weer te laten groeien. Dat zullen we ook in de toekomst nodig hebben. Daar kunnen we ons in vinden. Dat betekent ook dat je een stuk de vergijzing tegen gaat. Maar als je op die doelgroep inzet, zullen ook ouderen plaats moeten maken om voor die doelgroep beschikbare woningen weer te zetten. Hoe je dat wil bereiken, missen we in het stuk. Niet dat de oudere vergeten wordt, maar dat zou betekenen dat je daar ook op moet inzetten, want we zullen natuurlijk, willen we die prognoses halen, toch fors moeten gaan bouwen. Dan het stukje over de vrijkomende gronden door de stoppersregeling. Pas een voorstel, als wij het een beetje goed begrijpen, in feite bij het agendaverzoek dat op 24 januari aan de orde geweest is in deze commissie. U haalt dit bij Wonen nadrukkelijk aan, maar voor ons mag dat ook wat breder. Een voorbeeld: je kunt kleine startende bedrijfjes ook clusteren op deze vrijkomende locaties waardoor je dat soort startende bedrijven – wat nu vaak in woonwijken plaatsvindt – daar ruimte creëert en ook mogelijke problemen naar de toekomst. En vaak willen mensen toch wonen en werken met elkaar combineren in een bedrijf en dat is op bedrijventerreinen niet mogelijk.

De voorzitter: Mijnheer Hendriks, komt u langzaam tot een afronding van uw ...

De heer Hendriks (CDA): Ja, daar ben ik ook aan toe. Maar als het over wonen in het buitengebied gaat, zegt u nu: het wonen moet beschermd zijn. Maar omgekeerd moeten de ontwikkelingen van de agrariërs die wel perspectief hebben, ook gegarandeerd zijn. En dat missen we nadrukkelijk in het stuk. De afsluiting van het verhaal is: we hebben nu... Inderdaad per deelgebied zijn de adviezen et cetera. Het wordt natuurlijk spannend als je die straks gaat combineren, want ze vragen bijna allemaal ruimte en dat zal met name in de POVI duidelijk moeten worden. We zien de POVI dan ook nadrukkelijk tegemoet, hoe die discussie nog straks gevoerd gaat worden. Dat was een eerste termijn.

De voorzitter: Dank aan de heer Hendriks. En dan kijk ik naar de fractie van de VVD, wie ik het woord mag geven en ik denk dat dat de heer Nijskens is. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ook dank voor de beantwoording van de technische vragen. Wellicht heb ik ze niet helemaal duidelijk gesteld, of de antwoorden zijn niet helemaal wat ik verwacht had. Het begon met ... Mijn eerste vraag ging over dierenwelzijn en dat daarvoor mogelijk grotere staloppervlakken, maar in ieder geval grotere bouwvlakken, nodig zijn. En mijn vraag ging erom: hoe wegen wij af dat aan de ene kant voor dierenwelzijn meer oppervlakte is en aan de andere kant dat meer oppervlakte bijna altijd gepaard gaat met meer emissies? Hoe vindt die toets plaats? Dat was eigenlijk de essentie van de vraag. Dan had ik ook een vraag over: in het stuk staat 'maximaal twee energiebronnen'. Dus de vraag was letterlijk uit de stukken aangehaald. En in het antwoord staat: 'Wij denken dat u het over dragers heeft'. Nee, ik had het over uw eigen tekst: 'twee energiebronnen'. En het staat in de tekst dat er één hoofdbron en één back-upbron is. En dan de bronnen die genoemd worden voor woonwijken en bedrijventreinen betreffen elektriciteit, waterstof, aardgas, biogas en warmte. Hoe moet ik dat vertalen naar maximaal twee, waarvan eentje een back-up is? Dus betekent dat ... Wellicht kunt u uitleggen hoe u dat ziet. Want het zou dus kunnen betekenen dat in een wijk waar elektriciteit is, dat alleen nog een back-up is, maar dat er geen standaard waterstof, aardgas en warmte is. Volgens mij schuurt de tekst enigszins met wat u bedoelt. Dus daar graag verduidelijking over. Dan was er net al een beetje een debat over ruimtegebruik en

keuzes maken. Wij als VVD schermen altijd met het belang van economie waaruit financiën gewonnen worden juist om alle andere zaken te kunnen blijven financieren. Dus daar blijven wij ook in de POVI op toezien. En dan wil ik eigenlijk ook een vraag terugstellen richting de BBB. Als u de voedselzekerheid en voedselbeschikbaarheid zo belangrijk vindt, bent u dan ook voornemens om de hele sierteelt te gaan verbieden? Dat is natuurlijk een stevige vraag die ik stel. Er wordt ontzettend veel geld verdiend in de sierteelt, maar dat zijn ook ruimteclaims waar voedsel op geteeld had kunnen worden en het is landbouwgrond. Met de zonering zou ik graag van GS de totale hoeveelheid hectaren willen horen. Hoeveel procent is het primaat voor landbouw? Hoeveel is de mixvorm en alle andere vormen? Wij zouden dan inzetten: maximaal percentage voor waar de landbouw veilig is en bij die andere bronnen dat wat nodig is.

De voorzitter: Ik zie dat er een vraag voor u is van mevrouw Wesseling van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank voorzitter. Ik dacht dat de BBB mogelijk nog wilde reageren, dus ik wachtte even af, maar ik had nog een vraag aan de heer Nijskens over economie en financiën. Want ik ken de VVD inderdaad als een partij die altijd heel verantwoordelijk boekhoudt – misschien soms zelfs te verantwoordelijk – en nu zag ik staan dat agrarische ondernemers maximale ondersteuning verdienen van de overheid. En toen was ik heel benieuwd hoe dat zou vallen bij die verantwoordelijke boekhouder, de VVD.

De voorzitter: De heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ik vind maximaal altijd een heel riskante opmerking, zeker als het om geld gaat. Want ja, wanneer is het genoeg? We zien – ik heb al wat gespiekt in de jaarrekening – dat er voor twee mensen twaalf uur op de hamsterprojecten, € 268.000 gepakt wordt uit het jaarrekeningresultaat, om die drie jaar te betalen. En dan denk ik: Als je een baan van twaalf uur kunt krijgen en je krijgt daar rond de € 40.000 voor ... Dat vind ik financieel niet helemaal handig. Dus eigenlijk met uw antwoord: ik ben niet voor maximaal. Ik ben veel meer voor optimaal en dat wat nodig is. Is dat een beetje wat uw vraag vroeg?

De voorzitter: Goed, ik zie een vervolgvraag van de heer Nijenhuis van de BBB voor u.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, ik moest er natuurlijk even op kauwen wat de heer Nijskens zei over de sierteelt en de relatie tot voedselzekerheid en autonomie. Nu moet ik de VVD er even aan herinneren dat ze nog niet zo lang geleden zeiden dat ondernemersvrijheid en keuze van productie ook een groot goed zijn bij die partij, en dat ondersteun ik natuurlijk. Het is natuurlijk zo dat, op het moment dat er voedselautonomie en voedselzekerheid aan de orde zijn in crisissituaties, het zo moet zijn dat je de vruchtbare landbouwgrond die gebruikt zou kunnen worden voor voedselproductie ook beschikbaar hebt. En op het moment dat je hem uitgeeft voor andere doeleinden of zolang je hem nog in gebruik hebt voor andere teelten die niet direct voedselproductie zijn, heb je hem in ieder geval beschikbaar om er ooit weer voedsel op te telen. En op het moment dat je andere keuzes maakt, dan is die weg. En ik neem aan dat de heer Nijskens dat helemaal met mij eens is.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, dank voor die vraag van de BBB. Wij hebben niet voorgesteld om de voedselzekerheid helemaal op één te zetten vanuit het Nederlandse landbouwsysteem. Dat heeft u gedaan. En mijn antwoord daarop is: als u voedselzekerheid belangrijk vindt dan moet u ook de keuzes durven maken over welke teelten wel en welke teelten niet. Persoonlijk zou ik zelfs willen

zeggen – en dat kwam ook net een beetje in het antwoord van uw buurvrouw – van: zet in op nog meer glastuinbouw, containervelden, emissieloze tuinbouw en noem maar allemaal op, maar dat staat even los van de vraag die ik u gesteld heb. Want natuurlijk zijn wij voor keuze voor de ondernemer, maar de hele POVI en de hele verordening staan vol met beperkingen van de ondernemer. En daar doet u als partij nog steeds een schepje bovenop met wat allemaal niet mag. Vandaar dat ik u die vraag had gesteld.

De voorzitter: Ik zie dat dat een vervolgvraag oplevert van de heer Nijenhuis. Ik zie ook dat er een vraag is van de heer Megens. Als u het goed vindt, begin ik even bij de heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank u wel voorzitter. Volgens mij haalt de heer Nijskens mijn woorden uit de context. Ik had het woord voedselzekerheid/-autonomie gebruikt in relatie tot de volgorde waarin we waterbeschikbaarheid in de POVI opgenomen hebben en daar had ik een opmerking over gemaakt. Op het moment dat je de voedselzekerheid en dus ook de waterbeschikbaarheid, niet ook aan landbouw toekent dan komen andere doelen ook in gevaar. En dat had dus niks te maken met voedselzekerheid op het moment dat je daar andere functies aan toekent. Dus in relatie tot waterbeschikbaarheid had ik de volgorde ter discussie gesteld. Dat was mijn opmerking.

De voorzitter: En ik denk dat dan uw vraag is of de heer Nijskens dat met u eens is, technisch gezien.

De heer Nijskens (VVD): Dat laatste ben ik met de heer Nijenhuis natuurlijk volledig eens. En ook uw opmerking over – en ik zag aan de overkant wat gefronste blikken – op het moment dat een land bemest is en je krijgt dan een beregeningsverbod, dan zitten de meststoffen in de grond en er komt geen product uit. En dan is het waarschijnlijk – en dan krijg je weer die afweging tussen verschillende belangen – van belang dat je die akkers dan wel gaat beregenen, zodat de productie op gang blijft en het residu dat in de grond achterblijft, lager blijft. Onder aan de streep is dat, denk ik, voor iedereen beter, en voor de boer, maar ook voor het milieu en ook voor de voedselzekerheid. Als er tenminste voedselgewassen staan. Dan was er ook ...

De voorzitter: Er is nog een vraag voor u van de heer Megens van de PVV. De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik werd eigenlijk getriggerd door het stukje beperkingen die nu in de POVI en de verordening staan. Ik kan me herinneren dat de VVD namelijk voor deze verordening heeft gestemd. Waarom hebt u destijds dan ingestemd als u het zo beperkend vindt allemaal?

De heer Nijskens (VVD): In de huidige verordening zitten eigenlijk geen/nauwelijks nieuwe beperkingen in ten opzichte van het verleden, maar wat steeds langskomt, ook uit deze POVI, daar gaan beperkingen uit langskomen. En van de ene kant werken ... De diverse verschillende politieke ideologieën hebben allemaal hun eigen gebied waarin zij beperkingen nastreven, of dat nou gaat over beperken van de emissies uit de landbouw of dat het gaat over beperken van zonnenvelden – ik noem maar iets – het zijn allemaal beperkingen waarbij een ondernemer, als hij een vrije keuze had, en die maakt een rekensom: 'o, nou, ik leg zonnepanelen'. 'Nee', zegt de Provincie, 'eerst op dak'. Ik noem maar een voorbeeld, nog los van of het helemaal klopt. Die beperkingen, daar heb ik het over. Onze verordening beperkt alleen. Ik heb net, volgens mij het CDA horen zeggen: stimuleren werkt beter dan reguleren. Maar de verordening is alleen maar reguleren, reguleren, reguleren. En toch hebben wij voorgestemd want uiteindelijk heb je wel een verordening nodig.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Net, in het vorige debat, kwam ook even de waterbeschikbaarheid aan de orde. En ja, ik ga niet het hele verhaal overdoen. Van heel het drinkwater dat wij produceren, wordt maar 2% gedronken. Dus voordat we geen drinkwater meer hebben, dan zijn we nog wel even bezig. Voorzitter, concluderend: het liefste had ik dat we in de POVI ook percentages opnemen van grondgebruik. Dat kan eigenlijk voor alle categorieën waar ook kaarten voor zijn. En ik zou heel graag zien het toetsingskader waarop ... Als je de kaarten op elkaar stapelt dan is het bijna onmogelijk om op een vierkante meter geen enkele beperking te vinden. Graag het toetsingskader van als dingen die we wel belangrijk vinden, maar die op een ander onderwerp schuren. Dus daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Keurig binnen de tijd. Dank u wel, de heer Nijskens. Ik ga naar uw buurman, de heer Van den Beucken, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u. Ja, zware materie. Een compliment wel voor de structuur van het stuk. Wat we hier zien, is dat de keuzevraagstukken waar we het de vorige keer over hadden, omgezet zijn naar een voorlopig advies, althans voor een deel van de onderwerpen. Ik mis duidelijke kaarten. En het is ook vrij moeilijk herleidbaar hoe de inbreng uit de vorige sessie nou meegenomen is. Dat alles maakt eigenlijk dat ik het wel met de BBB eens ben dat we mogelijk nog een keer extra in positie gebracht zouden moeten worden. Dus daar begint dat verhaal mee. Bedankt in ieder geval ook voor de beantwoording van de technische vragen, ook die van de collega's. Dat heeft ons weer wijzer gemaakt. Ga ik op een aantal zaken in. Leidend principe is om stedelijke ontwikkelingen zo veel mogelijk in stedelijke gebieden te laten landen, maar de onvermijdelijke vraag komt dan: Hoe houden we de leefbaarheid, het groen en de klimaatadaptatie op peil in die verdichte gebieden tussen die intercitystations? Hoe voorkomen we dat onze Limburgers straks het gevoel hebben op elkaar gepakt te zijn? We vragen het College bij dat Straatje of dat Wijkje Erbij ook vooral te focussen op de zogenaamde brownfields. Dat zijn de aftandse bedrijventerreinen vlakbij in of tegen de bepaalde kom. Zo kun je dan aansluiten op al aanwezige woonfuncties. En ook minder gewenste of ongewenste toekomstige ontwikkelingen, vooral in de vorm van logistieke megahallen, kunnen dan worden vermeden en het spaart nog eens landbouwgrond ten gunste van voedselproductie en voedselzekerheid. LOKAAL-LIMBURG denkt dat hier winst uit te behalen valt en het lijkt ons goed om dat mee te nemen in december. Er zijn al stappen gezet voor betere bescherming van het grondwater. Het rekenkamerrapport van onlangs heeft daar een boost aan gegeven. Er blijven zorgen genoeg, zie bijvoorbeeld PFAS en Beaumix. En dat blijft steeds, althans bij ons, nieuwe vragen oproepen. Dan ga ik naar ruimtelijke kwaliteit en landschap. We denken onwillekeurig toch terug aan de bungalowparken in het Limburgs landschap, zoals Cottessen bij Vijlen. Het voorlopige advies is om een provinciale rol ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit uit te werken. Ja, die uitwerking zien we graag tegemoet. Begrip lichte motiveringsvereisten zie ik dat bij de BBB al gevraagd wordt, maar ik denk dat het goed is om in de definitieve versie dit nader uit te werken. Dan blijf ik toch nog bij vrijetijdseconomie. Voornemens tot grootschalige vakantieparken daar waar de bestemmingsplannen dat toelaten: ik denk dat dat verschijnsel moeilijk te keren is. Wel is het, denk ik, goed dat opgenomen wordt in de omgevingsvisie dat nieuwe vakantieparken moeten passen in de gebiedskenmerken en dat ze de gebiedsidentiteit recht moeten doen in het kader van een integrale afweging. Maar ja, hoe bindend en hoe verplicht is dat dan? Wat levert dat op? Dat heb ik niet helder op het netvlies. Misschien een vraag aan de Gedeputeerde. Dan energie. We zien enerzijds dat de Provincie de regie wil overnemen als het gaat om energieopwek. En anderzijds lezen we weer dat het energiesysteem decentraal opgebouwd wordt. We zien hier twee dingen die eigenlijk haaks op elkaar lijken te staan. We vragen daarop een reactie van de Gedeputeerde. Nu gaan we

even naar de infra en planologie. Hoe meer en hoe zwaarder de energie-infra, hoe meer vervuiling en gerommel in het landschap en hoe hoger ook de netwerkkosten. Dat is niet goed voor de sociale energietransitie. We zien veel aandacht voor energieopwek en transport, maar de opslag en de omslag van energie en het bij elkaar brengen van opwek en verbruik moeten juist het vertrekpunt zijn. We vragen het College om te lobbyen voor een landelijk systeem of een proefproject om energie-infra uit te sparen. Dat geeft een breed profijt en ondersteunt de beginselen die we graag zien. Dan gaan we naar bedrijventerreinen, resterende ruimtebehoeften. We hebben in beginsel de maximale omvang van logistieke hallen begrensd op vijf hectare. Echter zien we dat deze hallen ook steeds hoger gaan worden. Hoe wordt door het College aangekeken tegen de hoogte van de loodsen, zeker als deze aan de rand van woongebieden komen? Dus misschien moeten we daar de discussie ook maar eens over voeren. Dan gaan we naar waterveiligheid en woningbouw. Het benoemen van risicozones H5 en H6 tot provinciaal belang is belangrijk voor de afbakening van verantwoordelijkheden. Dat lijkt onze fractie een verstandige keuze. Mochten er later andere inzichten of ervaringen komen, dan moet dat natuurlijk aangepast kunnen worden. Belangrijk is in ieder geval de goede communicatie met de gemeenten en ook voldoende gedetailleerde kaarten, zodat er geen interpretatieverschillen kunnen ontstaan. Wonen. Over huisvesting van shortstay arbeidsmigranten zien we niet zo heel erg veel terug in het stuk. In Noord-Limburg betreft het tienduizenden personen die in de periferie gehuisvest zijn of moeten worden, uiteraard onder fatsoenlijke voorwaarden en omstandigheden. De shortstay hoort niet primair thuis bij het reguliere wonen en dus niet in de stedelijke en dorpscentra en in de verdichting. En de vraag aan de Gedeputeerden is of de Provincie daar met de gemeenten, met name in Noord-Limburg, op één lijn zit en wat daarvan in de POVI gaat landen. Hoe ondersteunt de Provincie de gemeenten in de regio Noord-Limburg met een shortstaybeleid? Dan gaan we nog even naar het Wijkje Erbij. Een grotere uitleglocatie is niet vanzelfsprekend, moet ook niet uitgesloten zijn voor LOKAAL-LIMBURG, maar wel goed onderbouwd maatwerk zijn. Als een Wijkje Erbij aan de rand leidt tot wegsaneren van brownfields – ik had het al benoemd – en logistieke megahallen voorkomt zou dat ideaal kunnen zijn. Liever nieuwe woningen aansluitend aan bestaande wijken dan een megahal. Dus onder voorwaarden, voor ons als fractie, is het Wijkje Erbij wel bespreekbaar ook in een soort tussenvorm van een paar straatjes erbij. We zien deze mogelijkheid niet echt in het advies terugkomen en dat vinden wij jammer. We vragen de Gedeputeerden om toch nog eens te kijken voor met name de grotere dorpen die wat verder afliggen van de Limburg-Centraal-gemeenten, om een (klein) Wijkje Erbij mogelijk te maken onder strikte voorwaarden en dat ook zo op te nemen. Overigens is het altijd goed om kritisch te blijven kijken of je altijd maar groei en nog meer groei wilt. De toename van het aantal inwoners moet niet een ambitie op zich zijn. Ik zie de voorzitter.

De voorzitter: Of u tot een afronding wilt komen. We zijn bijna aan het einde van mijn coulance.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Nou, goed, ik voelde dat op mijn klompen aan. Die heb ik trouwens niet aan. Wat betekent – en dat gaat even over de Ladder voor duurzame verstedelijking, heb ik nog één vraag – het nu voor Limburg als de minister deze ladder ongeldig wil gaan verklaren? Dat staat ons niet helder op het netvlies. En dat is de laatste vraag die ik zou willen stellen in mijn termijn aan de Gedeputeerde. Dank u wel.

De voorzitter: Dank aan de heer Van den Beucken. Dan geef ik het woord aan de heer Roso van JA21.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter, dank u wel. Ook wij zijn van mening dat we nog een keer extra in gelegenheid gebracht moeten worden als commissie zijnde. Dat deel ik met de BBB onder andere. Ook het ontbreken van de kaarten maakt het juist onmogelijk om hier al daadwerkelijk iets van te vinden. Ook in lijn met eigenlijk al mijn voorgaande sprekers. Wij zijn vandaag ...

De voorzitter: Dat levert meteen een vraag op van uw overbuurman, de heer Megens van de PVV.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik haalde het begin van de vergadering al aan: op de voorraadagenda staat dit stuk er 8 november dit jaar nog een keer op. Dus we krijgen dit stuk nog een keer terug. Dus u hoeft er niet nog een keer om te vragen.

De voorzitter: Ik zou nu kunnen vragen wat uw vraag is, maar ik geef het woord terug aan de heer Roso van JA21.

De heer Roso (JA21): Ik zal daar wel nog op reflecteren. Het wordt nu sonderend aangeboden en op 8 november wordt het niet sonderend aangeboden, maar ter besluitvorming. Dat is in ieder geval de planning.

De voorzitter: De heer Van den Beucken heeft hier een vraag over of een opmerking?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, een vraag. Misschien ook ter ondersteuning. Want wat we nu dus zien, is dat een aantal keuzevraagstukken – dat waren er volgens mij 25 plus nog 3 bonusvraagstukken vanuit het Rijk – ons zijn voorgelegd. En slechts op een deel daarvan is een voorlopig advies genomen. Dus daar moet nog van alles achter volgen. Zou dat niet een extra reden zijn om toch nog een keer, ook al kost het dan extra energie voor ons, sonderend nog zo een sessie te gaan houden? Ik voel daar met de minuut meer voor, voorzitter. U ook?

De voorzitter: De heer Roso van JA21.

De heer Roso (JA21): Helemaal met u eens, mijnheer Van den Beucken. De POVI: het allesomvattende dossier waar we in de laatste, volgens mij, vijftien commissievergaderingen continu naar hebben verwezen: 'Dat komt allemaal in de POVI. Komt allemaal in de POVI.'. Nee, toch niet. Net al naar gerefereerd door de heer Van den Beucken: Ook in het verleden is een hoop vragen gesteld waarbij naar de POVI is verwezen en waar nu geen antwoord op gegeven wordt. Ik zou graag willen refereren aan de notulen van de laatste ongeveer vijftien vergaderingen waar elke keer een verwijzing is naar de POVI en die vragen toch nog een keer op te nemen en die te beantwoorden graag.

De voorzitter: Er is een vraag van mevrouw Schuur van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuur (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Ik heb inderdaad een verhelderende vraag. Want dit is natuurlijk niet de nieuwe POVI die we nu aan het bespreken zijn. Het is een aantal keuzevraagstukken waar de POVI, die we straks krijgen, een antwoord op moet geven, waarin wij nu aan de voorkant nog extra dingen mee kunnen geven. Maar als ik de heer Roso beluister, dan lijkt het of hij verwacht had dat hij de concept-POVI nu zou bespreken. Dus misschien dat hij dat nog even kan toelichten.

De voorzitter: De heer Roso.

De heer Roso (JA21): Dan heb ik het misschien niet verwoord zoals ik dat zou willen, maar het gaat met name om. Er zijn heel veel opmerkingen, ook toen al, meegegeven die ik nu zo een-op-een zou kunnen herhalen. Die zijn niet alleen door mij, maar ook door andere collega's gegeven. Daar werd dan elke keer verwezen naar: 'We gaan inderdaad dat vraagstuk maken. In de toekomst gaan we die nieuwe POVI maken. We moeten een aantal dingen meegeven.'. En er zijn toen al heel wat vragen

gesteld, die je eigenlijk gewoon kan copy-pasten en vandaag meer dan vijf minuten mee had kunnen vullen. Dus vandaar mijn verzoek. Neemt niet weg dat wij de inzet van het College om alles in een keer te doen en de actualisering van de omgevingsvisie en al die opgaven integraal te bezien... En er wordt terecht gewezen op onvoldoende ruimte, schaarste, gevaar voor water, milieuruimte, netcongestie en keuzes maken. Maar eigenlijk staat er nergens in dat we daadwerkelijk keuzes maken. Dat spreekt zichzelf een beetje tegen. En daar wil ik wel graag een reflectie op van de Gedeputeerde. Ik ga een aantal dingen overslaan, omdat ik geen herhalingen ga doen van mijn voorligger, zoals jullie ook bekend is. Wel twee concrete voorstellen waarop wij kritisch zijn. Ten eerste de voorstellen rond de energievoorziening, eigenlijk een verlengde van wat de heer Nijskens ook heeft gevraagd en uit de beantwoording van de vragen van de heer Nijskens. Daar geeft u namelijk aan dat GS wil sturen op een beperkt aantal energiedragers per gebied, hoogstens twee. In het voorbeeld gaat het alleen om elektriciteit, waterstof, aardgas/biogas of warmte. Maar is dat precies de bedoeling of staat het gewoon niet lekker opgeschreven? Dat is eigenlijk dezelfde vraag als de heer Nijskens stelt, maar ik wil die wel herhalen, want het was mij echt onduidelijk. Daarnaast zien we in de voorgestelde aanpak van landbouw in kwetsbare gebieden, de noodzaak van water- en natuurvriendelijke landbouw. Een gedeelte daarvan is heel erg mooi, want het is in lijn met de motie 3077 vanuit CDA, LOKAAL-LIMBURG, BBB als aanjager en onszelf. En hier hebben we al opgeroepen om ruime mogelijkheden te geven voor bedrijfseconomische activiteiten op vrijgekomen agrarische locaties. De combinatie van deze motie en de discussiebladen geeft nu wel wat spanningen. Graag een reflectie daarop. Wat betreft energie vinden wij het opvallend dat er nog geen keuze wordt gemaakt voor bijvoorbeeld SMR en kernenergie. Dat moge jullie niet verbazen dat wij daar een voorstander van zijn en dat het ook een CO₂-vrije, betrouwbare en veilige energiebron is. Het Planbureau Limburg geeft aan dat kernenergie moet worden opgenomen en we hebben ook onze SMR Alliantie. Maar hier in dit stuk kom ik hem in ieder geval nog niet tegen. Misschien dat hij in de toekomst wel in het volgende stuk staat, dan hoor ik dat graag. Ook dat is dan de vraag aan de Gedeputeerde. Kortom, ik ga het kort houden, want ik ben er doorheen aan het scrollen omdat heel veel dingen al gevraagd zijn. Wij steunen de ambitie om onze fysieke leefomgeving toekomstbestendig te maken, maar waarschuwen tegelijkertijd voor te rigide keuzes. Als Provinciale Staten hebben wij moties ingediend in het verleden om economisch vestigingsklimaat te ondersteunen en vooral landbouwruimte te vrijwaren. Bij Provinciale Staten van 24 januari is al benadrukt dat we landbouw- en natuurdoelen niet mogen laten leiden tot het leegloop van het platteland. Wij vragen GS dan ook om bij verdere uitwerking bedacht te blijven op bedrijven en burgers en werk in de POVI op de hoofdlijnen en houd de besluiten laagdrempelig. Alleen zo sluiten we de waardevolle doelen duurzaam bouwen, energiezekerheid, natuurherstel aan op een vitale Limburgse economie. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Keurig binnen de tijd. Dank u wel, de heer Roso. Ik ga naar de overkant en ik geef het woord aan de heer Megens namens de PVV.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Hoewel dit een sonderend stuk betreft, ziet de PVV vandaag wel de noodzaak om te reageren op enkele punten. We vragen het College bij het opstellen van het definitieve Statenvoorstel later dit jaar om duidelijkheid, realisme en gezond verstand. Veel Limburgers hebben namelijk genoeg van vage plannen, ingewikkelde kaartjes en besluiten die vooral aan tafels worden genomen met belangenclubs waar de Limburger zelf niet bij zit. Neem dan het woningtekort. Al jaren horen we dat we moeten bouwen binnen het bestaand gebied, maar er gebeurt weinig. Onze vraag is daarom: Hoe staat het met het Straatje Erbij? Kan de Provincie hier meer regie op pakken? Ondertussen kunnen onze jongeren namelijk nog steeds geen woning vinden, starters komen er niet tussen en gezinnen wijken uit naar plekken elders buiten de provincie. Onze voorkeur gaat uit naar bouwen binnen de dorpen en steden. Alleen als het echt niet anders kan,

is bouwen buiten de dorpskern voor ons bespreekbaar, maar wat ons betreft zeker niet als eerste keus op kostbare landbouwgrond. Wat ook een harde grens voor ons is, is dat er geen voorkeursrecht wordt opgelegd door gemeenten of Provincie op landbouwgrond met als doel woningbouw. Daarmee proberen de gemeenten en Provincie namelijk grip te krijgen op gronden die hen niet toebehoren. Wij vinden dit onacceptabel. Boeren moeten hun grond blijven behouden, tenzij ze zelf willen verkopen. Geen dwang en geen stille onteigening. Hier graag een reflectie op van het College. Voorzitter, dan de energie. Limburgse plannen komen niet verder dan zon, wind en warmtenetten. Maar waar blijft de visie op kernenergie? De nieuwe kleine reactoren, SMR's, zijn veilig, schoon en nemen weinig ruimte in. Deze ruimte moet de Provincie, wat ons betreft, ook al in deze visie opnemen. Waarom is dit nu nog niet gebeurd? En dan het punt waar de PVV zich al langer en eerder hard voor maakte. Dat is de Regionale Energie Strategie. Wat schetst onze verbazing? Jarenlang zegt de Provincie dat ze slechts partner is in de RES'en. Onze motie eerder om meer regie te nemen werd ontraden door dit College. Maar nu, ineens, lezen we in dit stuk dat de Provincie de regie wil nemen. Wat is er in die tussentijd gebeurd? Voorzitter, laat het duidelijk zijn: de PVV was daar al eerder voor, want zonder regie blijven we hangen en dat veroorzaakt chaos en onbegrip bij de Limburger. Wat maakt het dat de Provincie nu zelf eindelijk ook inziet dat die sturing nodig is? Het is tijd dat de Provincie echt de regie neemt op het energiebeleid. Niet alleen op papier, maar ook in de praktijk. Want wat heeft Limburg eraan als we onze kostbare ruimte opofferen, maar de opgewekte stroom vervolgens verdwijnt over de grens? We hebben deze week namelijk in de krant gelezen dat in de gemeente Bergen, het energielandgoed Wells Meer waar we het vorige week over hadden, serieus gekeken wordt naar een aansluiting op het Duitse netwerk, terwijl wij hier een procedure opstarten. Voorzitter, dit is toch een rare gewaarwording? Dat was het. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Megens. Dan geef ik het woord aan mevrouw Schuur, namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuur (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik moest een beetje lachen toen ik de sonderende vraag voor de eerste keer las: heeft u aanvullingen of opmerkingen? Want er staan heel veel onderwerpen in dit stuk en het lastige is dat het vaak in vrij korte formuleringen is, waardoor het lastig is om te wegen wat de adviezen nu uiteindelijk precies gaan inhouden, wat de effecten hiervan zullen zijn, omdat het ook vaak afhangt van hoe het wordt uitgewerkt uiteindelijk. Dus wij hebben heel veel vragen. Ik probeer er een beetje kriskras doorheen te gaan en het kort te houden. Als ik begin bij het landelijk gebied, dan begrijpen wij de logica van het specifiekere benoemen van functies in het buitengebied. Het ingewikkelde is een beetje dat het voorlopige advies nog niet op alle keuzevraagstukken een antwoord formuleert en dat ook niet altijd duidelijk is of het inderdaad gaat om andere benamingen of welke beleidswijzigingen daar dan straks ook echt onder zitten. Als we bijvoorbeeld lezen dat de groenblauwe mantel een andere naam krijgt en dan via een gebiedsproces op lokaal niveau nader wordt ingevuld en begrensd, of dat er nog een afweging gemaakt moet worden hoe we om willen gaan met natuurrealisatieopgaven, bosopgaven, vezelproductie en ook sierteelten, waar net al aan gerefereerd werd: ja, daar gaat het van ons wel van afhangen hoe wij daar dan tegenover staan natuurlijk, wat de uiteindelijke tekst zal worden. Als het gaat om energie dan begrijpen wij heel goed dat er, gezien de netcongestie, ingezet moet worden op opwek en infrastructuur. Wat betreft het verminderen van ruimtelijke beperkingen denken wij wel dat, in het geval van landschap, maar ook leefbaarheid, dit zeer onwenselijk kan zijn. Meervoudig ruimtegebruik, zeker ook in het geval van beperkingen, zien we uiteraard wel als een oplossing, maar als het gaat om het bouwen van energieopwek in natuur of het nationaal landschap, vragen wij ons wel af of daar dan inderdaad helemaal geen beperkingen meer op zouden moeten zitten volgens het College. Wat ons betreft is het ontwikkelen van een SMR onwenselijk en ook niet realistisch op dit moment als grootschalige energieopwek, dus het lijkt ons ook totaal onlogisch om dat op te nemen in de POVI.

Daarnaast wordt er ook aangegeven bij waterbeschikbaarheid dat er geen ruimte is voor nieuwe grote waterdragers en wij zijn dan ook van mening dat je dat dan als realistische achtergrond moet meenemen, ook als het gaat over bijvoorbeeld energieopwek, wat wel en niet mogelijk is. Want als er opties zijn waar je heel veel water voor nodig hebt, wat we vervolgens niet beschikbaar willen of kunnen stellen, dan moeten we daar aan de voorkant rekening mee houden. Als het gaat om de bedrijventerreinen zijn wij het niet helemaal eens met de keuze om de planningsopgave volledig op te nemen in de POVI. Wat ons betreft is hergebruik altijd iets wat voor zou moeten gaan op nieuw bouwen als het gaat om bedrijventerreinen. Heel af en toe is daar wellicht een uitzondering op als het gaat om de veiligheid of gezondheid van omwonenden, maar om helemaal geen ontwikkelgebieden uit te sluiten en alleen met motiveringsregimes te werken, vinden wij vrij weinig. Het is juist, denk ik, goed om te bepalen wat waar nog kan aan nieuwbouw en wat waar niet kan en waar je dus wil dwingen op die manier tot herbenutting. Meer bedrijventerreinen bouwen kan bijvoorbeeld een manier zijn, zeker ook lokaal, voor gemeenten om inkomsten te vergaren, maar we zien ook dat er nog bedrijventerreinen leeg staan. En zeker als het gaat om locaties die ook voor andere ontwikkelingen kansrijk zijn, moeten we hier zuinig op zijn. Als het gaat om de bedrijven van provinciaal belang: er wordt gerefereerd aan de specifieke behoefte van HMC-terreinen, haventerreinen. Komt er uiteindelijk ook meer informatie hoe dit gelinkt wordt aan de circulaire transitie? Daar zijn we erg benieuwd naar. En hoe willen we steviger sturen op de invulling van deze bedrijventerreinen die daadwerkelijk van deze functies gebruikmaken? Wij hebben in ieder geval een voorkeur voor optie 1b in dit blad. Er ligt ook toezicht en handhaving bij de Provincie, dus laat ons dan ook de voorwaarden scheppen op basis waarvan we dat uitvoeren. Veertig bedrijventerreinen van provinciaal belang klinkt nu heel ruim ten opzichte van de twee die we nu hebben. Komt er uiteindelijk ook een lijst beschikbaar bij de POVI om welke veertig bedrijventerreinen dit gaat? Dan over water. Ik had net al kort iets gezegd over waterbeschikbaarheid, maar wij waren wel erg positief over het discussieblad Waterveiligheid. Om dat meer systematisch te gaan benaderen, gebaseerd op de actuele situatie, lijkt mij een zeer goede ontwikkeling. Waar ik wel nog een vraag bij had: er wordt gesproken over beperkingen in de allerhoogste categorieën, terwijl in categorie H4 die wordt gekwalificeerd als onveilig voor mensen met een verdrinkingsrisico ... En de vraag was waarom we daar dan verder geen beperkingen in op zouden willen leggen voor bouwen, want die naam klinkt in ieder geval alsof dat wellicht wenselijk zou zijn. Dan naar landschap. Wat de PvdA betreft mag landschap in de hele provincie worden aangemerkt als provinciaal belang. Het is de opgave om de verschillende belangen tegen elkaar af te wegen. Waarom wordt hier nu niet voor gekozen? Het voorlopig advies geeft aan een provinciale rol ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit uit te willen werken en deze rol in te vullen door een combinatie van inspireren en een lichte motiveringsvereiste, terwijl eerder ook wel werd gesproken over een sterkere sturingsrol vanuit de Provincie. En dat staat niet helemaal in verhouding tot elkaar, wat ons betreft. Even kijken. Als het gaat om bouwstoffenvoorzieningen. Er worden voorwaarden gesteld aan nieuwe aanvragen. Dat is een logische redenering. Onze vraag is of we bij die voorwaarden kijken naar het nationaal belang of naar het lokaal belang. Dat is nog niet helemaal helder en dat lijkt me een groot verschil kunnen maken in hoe deze keuzes gemaakt worden. Wij zouden wel behoefte hebben aan een wat strakkere duiding van dit afwegingskader. De meervoudige doelstelling klinkt heel positief, zeker als dat gecombineerd kan worden met de aanleg van nieuwe natuur. Dat zou wat ons betreft wel een vereiste zijn. En als het gaat om het draagvlak zouden wij eigenlijk willen voorstellen om dat ook te combineren in de samenwerking met gemeenten, dat als bijvoorbeeld een gemeenteraad of een gemeente zich zo helder uitsprekt tegen een ontgrondingsproject, dat wij dat eigenlijk niet zouden moeten willen overrulen als Provincie. Er is natuurlijk ook een Bouwgrondstoffenladder: hergebruik boven nieuwe winning. Dat vinden wij ook een erg mooi principe dat we hier nog niet direct in terugzagen.

De voorzitter: Komt u langzamerhand tot een afronding?

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja. Even kijken. Een aantal dingen sla ik over, omdat die al eerder gevraagd zijn. Dus ik kan nu eigenlijk wel afronden, want de rest was al genoemd eerder. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schuurin. Dan ga ik door naar uw buurvrouw, mevrouw Wesseling van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. En ook dank voor het voorliggende stuk en de bijbehorende discussiebladen. D66 waardeert die zoektocht naar duidelijkheid in een complex en krap ruimtelijk speelveld en tegelijkertijd zijn we ook kritisch. Wij zien in de discussiebladen al keuzes staan die we niet kunnen herleiden uit eerder vastgesteld beleid en die ook nog niet politiek besproken zijn. En dat is het gesprek dat we, wat D66 betreft, juist hier bij deze omgevingsverordening zouden moeten voeren. De eerste en belangrijkste vraag van D66 is dan ook: Hoe zijn de voorlopige adviezen tot stand gekomen? In de begeleidende brief lezen we: op basis van gesprekken met portefeuillehouders. Betekent dat dan dat de leden van het College tot deze afweging zijn gekomen? En op basis waarvan dan? In de vorige versie van deze kaarten stonden deze adviezen nog niet, dus onze vraag aan het College: Van wie zijn deze voorlopige adviezen? Voor wie zijn deze adviezen? En waarom en hoe zijn deze tot stand gekomen? Voorzitter, D66 vindt de juridische context in de discussiebladen niet altijd overal of helder weergegeven. Dit geeft het beeld dat er beleidsruimte is om bepaalde keuzes te maken waar die misschien in de praktijk nauwelijks bestaat. En wat D66 betreft zetten we de juridische realiteit boven politiek wensdenken, want we kunnen pas echt goede keuzes maken als de juridische context helder is. Bijvoorbeeld het niet halen van de KRW-doelen is geen optie en dat moeten we dan ook duidelijk en transparant meewegen in die besluitvorming.

De voorzitter: Ik zie dat dat een vraag oplevert van de heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, ik vind dat een duidelijke opmerking die u maakt. Maar is het niet zo dat de politiek de keuzes maakt, daar een wet uit componeert en als die wet niet werkt, dat je de wet moet aanpassen in plaats van dat je de politieke keuzes aanpast op de juridische consequenties van een verkeerde wet?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank voorzitter. Nou dat vind ik een heel mooie vraag en ik denk dat de visie van de heer Nijskens, die ik daar onder proef, precies de visie is waarmee het kabinet in Den Haag ook aan de slag is gegaan. Dus laten we vooral met onze vuist op tafel slaan en in Brussel om die juridische werkelijkheid te veranderen. Maar volgens mij hebben we ook met zijn allen kunnen constateren dat dat niet werkt. Bepaalde juridische richtlijnen moeten we ons aan houden. Die KRW moeten we ons aan houden. Stikstofbeleid moeten we ons aan houden. En volgens mij zitten we continu te zoeken naar geitenpaadjes om bepaald essentieel beleid niet uit te voeren terwijl de weg vooruit, de weg naar een mooier Limburg, juist is door die juridische werkelijkheid waar we inzitten te omarmen en te kijken naar hoe we die stappen vooruit kunnen zetten met daadwerkelijk toekomstperspectief, want ik raak dat zo nu en dan wel een beetje kwijt.

De voorzitter: Gaat u verder, stappen vooruit.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, voorzitter. Samenvattend: D66 wil een verantwoorde keuze maken voor de ruimte die we hebben binnen de grenzen van wetten en verplichtingen en wij vragen de

Gedeputeerde dan ook om dat in die discussiebladen helderder te splitsen. Dus: Wat zijn de feiten? Wat zijn de juridische verplichtingen? En wat zijn de afgesproken doelen? En wat D66 betreft zouden we daarbij ook die voorlopige adviezen kunnen schrappen, want daarin zien we ze niet terug.

De voorzitter: Dat levert een vraag op van mevrouw Van der Pol van de BBB.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik hoor een heel breed scala van dingen, juridische werkelijkheden en dat soort dingen. Denkt u ook aan economische rapportages daarbij toe te voegen? Of wilt u alleen wat juridisch en wenselijk en ... Want het is natuurlijk een belangenafweging uiteindelijk, integraal. Dus we kunnen allemaal zeggen: ja, we gaan alleen maar door op dat, met het idee dat we zo meteen onze hele economische structuur eigenlijk enorm veel schade aan doen. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank voorzitter en dank voor deze vraag. Ik zie niet dat we een afweging moeten maken tussen enerzijds juridische werkelijkheid en anderzijds de economie. We hebben te maken met een juridische werkelijkheid en daarbinnen moeten we de keuzes maken die het beste zijn voor onze economie. En ik denk dat die juridische werkelijkheid blijven ontkennen, dat dat het meest dramatisch is voor onze economie.

De voorzitter: Dat levert een vervolgvraag op van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik zit even te denken. Eigenlijk zegt u dus: de economie doet er niet toe. Begrijp ik dat goed?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Nee, dat begrijpt u niet goed. Wat ik zeg is dat de juridische werkelijkheid er wel toe doet. Die staat, wat ons betreft, voorop en daar is geen ontkomen aan. En binnen die juridische werkelijkheid moet je economisch beleid voeren. En wat ons betreft is dat ook geen tegenstrijdigheid.

De voorzitter: Dat levert een vraag op van de heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, dank u. Dat is toch een nuancering van het antwoord dat u mij net gaf. U zet wel de juridische werkelijkheid bovenaan, terwijl mijn vraag er juist om ging of de politieke keuzes niet het primaat hebben waaruit juridische gevolgen treden. Want we weten ook met name de habitatrichtlijn, vogelrichtlijn, wel degelijk escapes heeft op het moment dat sociaaleconomische gevolgen groot zijn. En op dat punt kan de Nederlandse wet, met name de wet op de stikstof, wel degelijk aangepast worden nog los van allerlei andere dingen waar het hier te ver gaat om het daar uitgebreid over te hebben. Het gaat om het principe. Sommige juridische werkelijkheden, en daar heeft u mij aan uw zijde, die hebben wel een primaat, maar je hebt een heel scala aan juridische werkelijkheden. En wat we nu met name in de stikstofproblematiek zien, is dat doorgeakkerd wordt op een hoog abstract juridische werkelijkheid die in het lagere abstractieniveau wellicht helemaal niet van belang is als de politiek de juiste wetgeving aan dat hoogste juridische kader hangt. Bent u dat mij mee eens?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Nee, voorzitter, dat ben ik absoluut niet met de heer Nijskens eens. En om heel eerlijk te zijn: het begint me langzaam een beetje de nek uit te komen de zoektocht naar geitenpaadjes in juridische wetgeving. De hedendaagse politiek lijkt: nou we hebben bepaalde juridische wetgeving, we zouden keihard kunnen werken om die landbouw eraan te laten voldoen. Maar nee, wat doen wij? We zitten continu te zoeken naar geitenpaadjes: Hoe kunnen we toch om die regelgeving heen? En ik ben daar een beetje klaar mee, want die regelgeving hebben we ook niet voor niks. Daar zitten bepaalde doelen aan. Die doelen horen we ons aan te houden. Dus laten we nu alsjeblieft gaan werken voor een mooier Limburg in plaats van alleen maar te zoeken naar juridische escapes.

De voorzitter: Vervolg vraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dat noopt toch tot een vervolgverhaal. Want je ziet: als ik het stevig neerzet, krijg ik ook het eerlijke antwoord. Want u weet natuurlijk dat met name D66 landelijk, maar ook hier in de Provincie, juist de landbouw bijna wil decimeren – zou ik bijna willen zeggen – om andere ontwikkelingen mogelijk te maken. Daarmee verschuif je in dit voorbeeld de stikstofuitstoot – en het gaat eigenlijk voorbij aan het stuk – van de landbouw naar andere zaken. En dus bent u nog niet zozeer ... Vindt u het belangrijk dat de stikstofuitstoot omlaag gaat, maar u wilt uw politieke wensen die tot stikstofuitstoot leiden op andere gebieden een voorrang geven op stikstofuitstoot vanuit de landbouw. En dat heeft u nu mooi laten zien. Bent u dat met mij eens?

Mevrouw Wesseling (D66): Nee, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling, D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Ook dat begrijpt de heer Nijskens verkeerd. We zitten aan die stikstofregulering vast. Ik probeer juist te zeggen dat het geen zin heeft om continu naar die escapes, naar die geitenpaadjes op zoek te gaan, want landelijk doen ze dat en landelijk zie je ze keer op keer falen – dat zien we uit berichten van de landsadvocaat en uit andere berichten – in daadwerkelijk perspectief te geven. En we komen niet vooruit. We blijven stilstaan op deze manier. En juist om die vooruitgang te creëren, juist om daadwerkelijk perspectief te creëren voor onze boeren, zouden we keuzes moeten durven maken, want we blijven nu in zo een onzekerheid zitten en we jagen de mensen die we hier moeten houden – die agrariërs die bereid zijn om te innoveren – we hiermee weg met die politiek van onzekerheid. En dat is waar ik klaar mee ben.

De voorzitter: Er komt een vervolgvraag van de BBB van de heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, ik heb wat moeite met het feit dat D66 dit allemaal geitenpaadjes noemt. Als het over stikstofproblematiek gaat: die Stikstofwet is ooit opgetuigd om de natuur te beschermen. We zijn erachter gekomen dat onder leiding van D66, maar ook helaas onder leiding van de VVD landelijk, een Stikstofwet gekozen is die daar een antwoord op zou moeten bieden. En die Stikstofwet daar zijn we het met zijn allen over eens dat niet alleen stikstof een drukfactor is voor de natuur maar dat dat veel breder is. We hebben dus opgehangen aan een Stikstofwet die, op basis van kritische depositiewaarden, zegt of de natuur wel of niet verbetert, terwijl we er ondertussen allemaal van overtuigd zijn dat dat niet het geval is. We durven niet over onze eigen schaduw heen te stappen en te zeggen dat die Stikstofwet een fundamenteel foute keuze is geweest. Laten we onze verantwoordelijkheid nemen en die Stikstofwet van tafel vegen en natuurbeleid gaan voeren. Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Nee, ook dat zijn we niet eens.

De voorzitter: Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw Wesseling (D66): Ik twijfel even om hier nog heel veel op in te gaan, omdat we dan een hele discussie over stikstof ingaan, terwijl ik, volgens mij, in al mijn beantwoording nogal duidelijk ben geweest.

De voorzitter: Ik zou zeggen dat u, net zoals de rest, een beperkte spreektijd heeft, dus gaat u vooral door.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank voorzitter, want dan zoom ik ook nog graag in op een aantal discussiebladen. Het discussieblad Ruimtelijke Indeling Landelijk Gebied. D66 is nogal verbaasd over het voorlopige advies. Areaaluitbreiding van natuur wordt hier ondergeschikt aan landbouwbelangen, terwijl wij als Provincie ook een forse natuuropgave kennen die juridisch geborgd is via die habitatrichtlijn en via die kaderrichtlijn Water en de realiteit is dat we die doelen niet halen. Hoe bestaat het dan dat het voorlopige advies deze doelen volledig wegcijfert? Ook wordt de groenblauwe mantel omgedoopt tot de groenblauwe landbouwzone en wat D66 betreft zou het precies andersom moeten zijn. Natuur, water en klimaatdoelen, dat zijn geen randvoorraden, maar dat zouden de vertrekpunten moeten zijn en de POVI moet hiervan uitgaan en niet andersom. Daarnaast vraagt de problematiek rondom stikstof, grondwaterpeil en biodiversiteit om duidelijke sturing. De hele provincie loopt vast met alle gevolgen voor de woningbouw, de economie en ook de elektriciteitsnetuitbreiding van dien. En daarbij is 'enkel vrijwillig, maar niet vrijblijvend' wat D66 betreft echt te vrijblijvend geformuleerd. Het discussieblad Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap. Het voorlopige advies dat hieruit voortvloeit, is wat D66 betreft ook totaal niet ambitieus. Er wordt gekozen voor stimulering in plaats van normering. En D66 vindt ook dat te vrijblijvend, want vanuit natuur, water en klimaat bezien, is het essentieel om bij elke nieuwe ruimtelijke ontwikkeling ook standaard groenblauwe dooradering mee te nemen. Dat is dus geen verblijvende wens, maar echt een harde voorwaarde, ook voor het realiseren van die kaderrichtlijn Waterdoelen en biodiversiteitsherstel. Hoe verwacht uw College de KRW-doelen te halen met deze vrijblijvendheid? Graag een reflectie. De discussiebladen over energie geven een mooi overzicht van alle beperkingen die wij als Provincie hebben opgelegd om de energietransitie zoveel mogelijk te vertragen: het pakken van de regie, waar de heer Megens het ook over haalt. Laat het duidelijk zijn dat dit niet de keuzes zijn geweest van D66. Tegelijkertijd hebben we hier heel veel ambities liggen, vertaald in de RES-doelen en om die doelen te behalen, moeten we ook mogelijkheden creëren voor de energietransitie en eerdere beperkingen die we daarop hebben gelegd ook heroverwegen. Maar helaas ligt ook het energiedossier in deze Provincie nu in complete stilstand. Op welke manier wil het College ruimte maken in Limburg voor die energietransitie? En dan afsluitend, voorzitter. Het College vraagt in de begeleidende brief om aanvullingen op de discussiebladen, maar deze sessie komt met een oproep: leg keuzes voor op basis van juridische noodzaak en niet op basis van politiek wensdenken. Maak de juridische context scherper in de discussiebladen en verwijder de niet onderbouwde voorlopige adviezen. De Gedeputeerde werd ook geciteerd in De Limburger dat hij elke dag overleg heeft waarin ze er niet uitkomen omdat er geen duidelijke keuzes worden gemaakt. En als ik deze stukken lees dan herken ik ook inderdaad dat die duidelijke keuzes niet gemaakt worden, terwijl het hier wel gaat om de belangrijke toekomst van onze provincie. D66 zou daarom willen voorstellen dat we voor de volgende behandeling nog uitgebreid in gesprek gaan over de te maken keuzes. D66 zou graag een ruimtelijke top willen organiseren waarbij we het gesprek kunnen aangaan met deskundigen, zodat we bij de volgende behandeling, dus in het

najaar, ook die verantwoorde keuzes kunnen gaan maken. We bereiden hier graag een motie op voor. Wat D66 betreft gaan we juist als Provincie nu regie pakken in de ruimte, zodat Limburg vooruit komt en we ook weer goed door kunnen geven aan de volgende generatie. We zien dat andere provincies een sterkere ruimtelijk-economische visie hebben. D66 zou graag zien dat we met meer visie en ambitie ook onze rol gaan pakken in de ruimte. Tot zover.

De voorzitter: Dank, dan geef ik het woord aan uw buurman. O, ik zie een vraag van de heer Van den Beucken van LOKAAL-LIMBURG. Excuus.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik had daar straks wat tijdsdruk en toen kwam ik er niet echt aan toe. Wij weten dat hier de zon vaker schijnt dan het hard waait en ik denk dat er op de daken nog heel erg veel potentie ligt voor energieopwek. Nu hebben wij in Limburg een producent van ultralichtgewicht zonnepanelen. Zou u met mij het College eens willen oproepen om in de stukken mee te nemen dat ook die daken aan de beurt komen voordat we alles vol zetten met windturbines?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, heel graag, maar volgens mij hebben we nog een energietransitieopgave die nog veel groter is dan we met alleen zonnepanelen kunnen opvullen, maar we gaan heel graag met die lichtgewicht zonnepanelen aan de slag. En volgens mij zit daar ook nog heel veel potentie voor Limburg. Het is dus met ons eigen beleid, van ons als Provincie, haast onmogelijk geworden, maar ook windturbines blijven een heel belangrijk middel in de energietransitie. Dus ik zou juist ook het College willen oproepen om echt te kijken naar wat nog de mogelijkheden zijn om die energietransitie verder te brengen.

De voorzitter: Dat levert een vervolgvraag op van de heer Van den Beucken en dan kom ik daarna bij de heer Roso.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Zou u dan ook meteen even de glastuinbouw kunnen meenemen voor transparante zonnepanelen?

Mevrouw Wesseling (D66): Ja.

De voorzitter: Ja? Ik ben ook heel benieuwd hoe u dat gaat doen, maar ik kijk even naar de heer Roso van JA21.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter, ook ik denk in beelden, maar ik kon dat even niet goed... Nou, even terug naar mijn eigen vraag. Is D66 bereid om bijvoorbeeld de Einstein Telescope mis te lopen ten behoeve van het plaatsen van windturbines?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Nee, voorzitter. Volgens mij loopt het onderzoek nog, maar dat zeg ik met enige voorzichtigheid, naar of windturbines überhaupt een belemmering zouden zijn voor de Einstein Telescope. En ik moet even terugdenken, maar volgens mij was het een motie van JA21 die heeft gevraagd om de zoekgebieden voor windturbines hoe dan ook niet uit te breiden. Toen heb ik hen bevraagd: Wat nu als uit dat onderzoek blijkt dat windturbines inderdaad geen probleem zijn voor de Einstein Telescope? Maar ook dan – corrigeer me als ik het verkeerd heb – was de fractie van

JA21 niet bereid om die zoekgebieden voor windturbines uit te breiden, terwijl het mogelijk dus niet eens een probleem vormt.

De voorzitter: Ik zie dat dit een vervolgvraag oplevert van de heer Roso.

De heer Roso (JA21): Er werd iets richting de partij en ons standpunt gezegd. Nee, maar dat is ook zo: in de basis zijn wij, net als de buurman overigens, in eerst instantie voor zon-op-dak. Daar hebben we een Zonneladder voor geïntroduceerd. Ik denk dat we daar eerst eens mee moeten gaan. Ik denk dat we andere onderdelen van de energietransitie, om het zo maar te zeggen, beter kunnen gebruiken dan de windturbines zelf.

De voorzitter: Dat was een statement, maar dan ga ik nu gewoon verder naar de volgende spreker en dat is de heer Van Est van 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja voorzitter, ik zal heel kort zijn. Ik ben op het laatste moment ingevlogen in dit dossier en ik heb met het hele dossier heel kort kennisgemaakt. Dus laat ik het zo zeggen: ik zal proberen de zaak zo goed mogelijk te volgen vandaag en in dat opzicht me een beetje inhouden. Dus bij dezen.

De voorzitter: Kijk, u houdt in en we lopen in de tijd ook wat in. Dat vind ik als uw voorzitter soms ook best fijn.

De heer Van Est (50PLUS): Graag gedaan.

De voorzitter: Dank u. Ik ga naar mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u voorzitter. Voor ons ligt een stuk dat, wat ons betreft, nog niet af lijkt te zijn. Er zijn soms voorlopige adviezen, maar de consequenties voor de kaarten zijn er nog niet. Bijvoorbeeld het advies om te verdelen naar drie type landbouwgronden dat nog in locaties uitgewerkt moet worden. De overwegingen zijn vaak politieke uitgangspunten in plaats van feitelijke onderbouwingen. In het proces mogen Provinciale Staten vlak voordat de POVI de zienswijzenfase ingaat nog eens enkele minuten input leveren terwijl veel stakeholders en 82 vrienden betrokken zijn. Zijn in het proces alle belangen gehoord en meegewogen en vooral van hen die geen stem hebben zoals de dieren en de natuur? Toch moet de geactualiseerde POVI over enkele weken de zienswijzenfase ingaan. Welk document gaat als basis dienen voor die zienswijzenfase? Wat de inhoudelijke bijdrage betreft, zal ik me vooral richten op de ruimtelijke indeling landelijk gebied en de ruimtelijke kwaliteit en landschap. In deze actualisatie POVI zit een nieuwe lijn die goed wordt samengevat in het volgende uitgangspunt dat in deze actualisatie POVI staat. Namelijk: 'Agrarische ondernemers verdienen maximale ondersteuning van de overheid, maar moeten wel het stuur van hun eigen bedrijfsontwikkeling in handen kunnen houden.' Dit beginsel leidt in de POVI tot de volgende consequenties. De groenblauwe mantel wordt omgebouwd tot een groenblauwe landbouwzone. De voedselzekerheid is een belangrijk doel geworden en grasland moet behouden blijven. Landbouw is cruciaal een drager van de economie en de huidige landschappelijke identiteit moet behouden blijven door het vasthouden aan de huidige landbouw. De nood in de natuur en de achteruitgang van de biodiversiteit worden niet genoemd en zijn blijkbaar ondergeschikt in de afwegingen. De schrikbarende achteruitgang van het aantal insecten en vogels, de monocultuur en de slechte staat van veel van onze natuurgebieden, daar wordt niet overgesproken. De oorzaak hiervan ligt in veel te veel stikstofuitstoot, niet met elkaar verbonden natuur, uitspoeling van mest en gebruik van pesticiden. Deze problemen worden niet of nauwelijks genoemd in de overwegingen.

Grondaankopen voor de wettelijke uitbreiding van het NNL staan al jarenlang stil. De natuurcompensatie vertraagt omdat onvoldoende geschikte gronden gevonden kunnen worden. Door ruimtebeperking te stellen aan de landbouw en de vee-industrie kan een aantal van deze problemen opgelost worden, maar hier wordt gekozen voor pappen en nathouden. De voedselzekerheid komt in geen enkel beleidsstuk voor en is nu zo ineens een factor van belang. De logische eerste stap voor voedselzekerheid is minder vlees, dieren en zuivel te exploiteren en te produceren. Producten die energetisch gezien zeer inefficiënte productieprocessen kennen. Als we in Limburg kiezen voor een eiwittransitie van minder dierlijk naar meer plantaardig komt landbouwgrond, die nu gebruikt wordt voor gras en veevoer, vrij voor het verbouwen van menselijk voedsel en zijn we weer een stap dichterbij voedselzekerheid. En ik wil daarbij aangeven dat voedselzekerheid voor ons geen item is. De huidige landschappelijke identiteit bestaat nu vaak uit megastallen, monocultuur, stank en extra risico's op Parkinson en daar moet volgens GS alle ruimte voor blijven. Van burgers horen wij bezorgdheid over de economische landbouw en bedrijfsontwikkelingen op het platteland die voor veel issues zorgen, zoals kleine dorpen die veel extra, vaak tijdelijke werknemers moeten opnemen zonder dat daarvoor geschikte huisvesting of zorg is. In deze POVI wordt deze kant van economische groei niet belicht en dus ook niet landschappelijk aan banden gelegd. Samengevat...

De voorzitter: Ik zie een vraag voor u van de heer Nijenhuis. Sorry dat ik u onderbreek. De heer Nijenhuis van de BBB.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, mevrouw Boven heeft het over intensieve landbouw versus extensieve landbouw, plantaardig versus dierlijk eiwit, maar ze zal het toch met mij eens zijn dat met een groeiende wereldbevolking de eiwitbehoefte een van de grootste uitdagingen is die we mondiaal voor de voedselvoorziening tegemoet treden. Dat ten eerste. Intensivering van landbouw wil niet zeggen dat het ook meteen ten koste gaat van natuur of milieu. Sterker nog: de toenemende vraag vereist een intensivering van landbouw. En intensivering staat niet gelijk met meer uitstoot of meer emissies. Dat staat gelijk met efficiënt produceren. We kunnen natuurlijk verschillen van mening over de wijze waarop landbouw ingericht wordt. Er zijn mainstream twee richtingen denkbaar. Dat is intensiveren zodat er meer ruimte overblijft voor de gewenste doelstellingen op het gebied van milieu en natuur. En dat is extensivering en dat betekent meer ruimte voor landbouw om aan de voedselvraag überhaupt te kunnen voldoen. Maar dat betekent ook dat je daarmee niet tegemoet treedt aan de wensen die de Partij voor de Dieren heeft. Dan nog even over het landschap en de monocultuur. Daar wil ik toch een statement over maken. Monocultuur...

De voorzitter: Sorry, maar ik ga u nu heel even onderbreken, want mevrouw Boven is bezig aan haar inbreng en uw interruptie is bedoeld om een vraag te stellen. En ik snap dat dit iets ...

De heer Nijenhuis (BBB): Die vraag is onderweg.

De voorzitter: Ja, toch als uw voorzitter vraag ik dan naar uw vraag.

De heer Nijenhuis (BBB): Ik begrijp uw overwegingen, voorzitter, maar toch over die monocultuur. Kijk, als wij de wereldwijde voedselproductie voorzien en landschap voorzien dan moet je toch constateren dat daar waar we Noord-Limburg, Limburg überhaupt, kennen, dat er nergens ter wereld zodanig efficiënt voedsel geproduceerd wordt als in Limburg en ook nog op een wijze waar van monocultuur absoluut geen sprake is, want dan moet je toch eens naar Groningen rijden, of naar Duitsland rijden, of naar Amerika rijden. Daar is sprake van monocultuur. Bent u dat met mij eens?

De voorzitter: Ik maak hier wel even een klein puntje van. Ik ben heel coulant geweest. Uw fractie heeft dertien minuten spreektijd gehad voor uw eigen statements. Ik snap dat het iets oproept, maar ik zou vooral mevrouw Boven de gelegenheid willen geven om een reactie te geven. En als u daar nog op wilt reageren, doe dat alsjeblieft met een vraag. En dan gaan we verder.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u voorzitter. Vooral de vraag 'Bent u het met mij eens?', geeft ruimte om een heel lang betoog te gaan houden. Ik zal proberen om dat niet te doen. Volgens mij heb ik het woord intensief of extensief niet gebruikt, om daarmee te beginnen. Als je het hebt over... Ik ben het met u eens: wij hebben veel eiwitten nodig voor onze wereldbevolking en we willen ook zo dicht mogelijk bij huis die eiwitten verbouwen. Dat is een standpunt van de Partij voor de Dieren, dat we zoveel mogelijk lokaal willen verbouwen. Ik heb gezegd dat energetisch het verbouwen van vleeseiwitten veel meer energie kost in calorieën dan het verbouwen van eiwitten van plantaardige oorsprong. Dus als je efficiënt eiwitten wilt produceren, moet je plantaardige eiwitten produceren en geen vlees- of zuiveleiwitten. Dat is één kant. De andere is over monoculturen. Er zijn natuurlijk altijd extremere vormen van monoculturen dan dat wij hier in Limburg hebben. En ik denk daarbij aan de Verenigde Staten waar het echt monoculturen zijn. Maar er zit wel degelijk een verschil in de monocultuur in Noord-Limburg versus de landschappelijke kwaliteit in Zuid-Limburg. En in die zin zijn in Noord-Limburg ook gewoon enorme vlaktes met grasland en die vind ik hetzelfde als die in Groningen. En die ken ik best goed. \

De voorzitter: Goed, ik weet niet of dit nog een reactie oproept. Dan zou ik zeggen: gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Oké, nou, ik was eigenlijk min of meer klaar. Ik had alleen nog een ... Geloof ik. Ik weet niet helemaal zeker waar ik was. Volgens mij heb ik dit gezegd, dat in deze POVI de andere kant van de economische groei niet belicht wordt en ook niet landschappelijk aan banden gelegd wordt. Volgens mij had ik die zin al gezegd, hè? Ja. Samengevat: deze actualisatie POVI, op de twee onderwerpen die ik genoemd heb, gaat vooral in op de belangen van de vee-industrie en de landbouw. De belangen van de natuur en de Limburgse bewoners worden onder de tafel geschoven. Dank u wel.

De voorzitter: Ik ga verder naar de fractie van GroenLinks en ik geef het woord eerst aan mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, er is al heel veel de revue gepasseerd en een aantal van onze opmerkingen sluiten ook aan bij wat opmerkingen die gemaakt zijn. Maar in eerste instantie: het grootste probleem waar we mee zitten, is dat er ook op dit moment geen keuzes worden gemaakt of geen keuzes worden voorgelegd. En dan vraag ik me ook weer af of het feit dat er geen keuzes gemaakt worden misschien ook wel de bedoeling was. Of wilt u, nadat wij hier het een en ander ter tafel gelegd hebben, dan vervolgens de keuzes gaan maken? Als ik wat inzoom op de onderwerpen die ons voorgelegd zijn in de discussiebladen. Ik had het eerder al daarover in discussie met de BBB, dat de groenblauwe mantel vervangen wordt door de groenblauwe landbouwzone. Dat is voor GroenLinks niet acceptabel. In de groenblauwe mantel ligt in de huidige POVI de focus op natuurfuncties en daar wilt u nu de focus gaan leggen op voedselvoorziening. Maar prioritaire functie voedselvoorziening gaat niet altijd samen met prioriteit leggen op water en bodemsturend en ook niet op bescherming van natuurfuncties. Dus daar moeten we keuzes maken. Want voor wie verbouw je voedsel en welk voedsel verbouw je? En daar sluit ik me graag aan bij de woorden van de Partij voor de Dieren. De bescherming van natuur verdwijnt naar de achtergrond. Keuzevraagstuk 5 vraagt letterlijk 'Hoe, waar en in welke mate reserveren we ruimte voor nieuwe

natuurverbindingen?' Dat zou nog niet eens een vraag mogen zijn, want dat is een opgave. We hebben als Provincie de wettelijke verplichting om de natuur te beschermen en op orde te brengen. Dus graag een verduidelijking daarbij. Wat betreft de waterbeschikbaarheid zijn we blij met het advies dat er in Limburg geen extra water is dat verdeeld kan worden. Eigenlijk zou ik daar nog liever hebben staan dat er geen ruimte is voor nieuwe grote watergebruikers. Dus nog iets strenger dan er nu al in het advies staat. Wat betreft de bescherming van grondwater, daar staat dat regels die van toepassing zijn op percelen die voor agrarische doelen gebruikt worden en in de grondwaterbeschermingsgebieden liggen, daar verwijst het stuk naar de middelen op de lijst van de CTGB. En dan vroegen wij ons af: Er mogen toch alleen maar middelen die door het CTGB worden toegelaten gebruikt worden? Dus wij begrepen die opmerking niet en wij zouden eigenlijk veel liever zien dat er veel strenger wordt gekeken naar die grondwaterbeschermingsgebieden en dat GS met een voorstel komt om de gewasbeschermingsmiddelen in de grondwaterbeschermingsgebieden helemaal niet meer toe te staan. Wat betreft het landschap: Waarom ligt er een advies om geen nieuwe landschapselementen te beschermen? We willen juist zoveel mogelijk landschapselementen beschermen. En waarom is er geen verplichting meer om bij iedere ruimtelijke ontwikkeling een bepaald percentage groenblauwe dooradering te realiseren? Laat dat een verplichting blijven. Wij hebben liever reguleren in plaats van stimuleren. Op het vlak van de vakantieparken begrijpen we niet waarom er geen stop komt op de wildgroei van vakantieparken. We kunnen hier als Provincie, volgens ons, gewoon een keuze maken. Wat betreft de waterveiligheid en het wonen, daar hadden we een vraag bij zone H5. Wij vragen ons af waarom er toch in deze zone gebouwd moet kunnen worden. Is dat dan omdat het zo noodzakelijk is voor het realiseren van voldoening woningen? En zodat we dan liever het risico lopen dat er... Sorry, ik moet hem anders stellen. Moet er gebouwd worden om aan de woningvoorraad te voldoen of kunnen we toch kiezen om daar toch niet te gaan bouwen, omdat we dan op die manier het risico op problemen met water kunnen mijden? En tot slot – en dan geef ik het stokje door aan mijn buurman – op wonen nogmaals: het Straatje of Wijkje Erbij is wat ons betreft een no-go.

De voorzitter: Ik zie een vraag voor u van de heer Van den Beucken van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dan kom ik even terug op die waterveiligheidszones. We hebben ..., de hoofdzak is H6, daar is een duidelijke uitspraak over gedaan. We hebben ook H5 en daar had u ook een vraag over. En als ik me goed herinner – ik heb het niet helemaal voor me – is het zo dat bij H5 niet-zelfredzame mensen daar niet mogen landen. Dan hebben we wel een probleem. En ik vraag aan u of u die zorg ook deelt. Want A.: Hoe categoriseer je dat? Mensen kunnen ook in de loop van de tijd dat ze er wonen niet meer zelfredzaam worden. Dus dat wordt, denk ik, wel een probleem om dat op deze manier in te gaan kleden. Zou u ook willen vragen aan de Gedeputeerde hoe dat dan uitgewerkt moet worden? Want dat is wel even een – zoals ik dat zo populair zeg – een dingetje.

De voorzitter: Dat is een zeer creatieve oproep. Mevrouw Mertens van GroenLinks.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dank u wel. Ja, ik knik 'ja', want inderdaad: die vraag begreep ik. Het lijkt me eigenlijk wel dat we ... We moeten gewoon vermijden dat we in gebieden bouwen waar het risico bestaat op wateronveiligheid, laat ik het dan zo noemen. Ja. Dank je wel voorzitter.

De voorzitter: Dan geef ik het woord aan de heer Sol namens GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u voorzitter. Ik zal het heel staccato proberen te doen. Het discussieblad Bouwgrondstoffen. Er is geen schaarste aan bouwgrondstoffen. Er is schaarste aan

primaire bouwgrondstoffen. Ik heb nog een grote bibliotheek thuis uit 1988, een rapport Beton zonder Grind. Kon toen ook al. En overigens is dat ook meteen een mooie oplossing voor de Beaumix en de andere bodemassen en staalslakken, om die als secundair toeslagmateriaal toe te passen. Over het energiehoofdstuk of het discussieblad. Ik vind het wel verbazingwekkend dat we zeggen: het streven voor de duurzame opwek blijven we nog steeds aanhangen, terwijl we eigenlijk nu al weten dat het gewoon niet meer haalbaar is, in ieder geval niet voor Zuid-Limburg. Ik ben positief verrast over de opmerkingen rondom niets uitsluiten, want dat is toch iets anders dan we de afgelopen tijd hebben gedaan hier in meerderheid, maar ik vraag aan de Gedeputeerde toch om mij iets te verduidelijken over wat dat dan zou kunnen betekenen: niets uitsluiten. En over de SMR's, laat ik maar geen opmerkingen maken over je brochures. Daar heb je in ieder geval niet zo veel energie van. De bedrijventerreinen. Het 375 hectare tekort dat is volgens mij gewoon een uitkomst van aannames. En ik denk dus ook dat het verstandig zou zijn om eerst eens goed en heel kritisch te kijken naar hoe je inderdaad brownfield-achtige projecten kunt doen om bestaande bedrijventerreinen en ruimte voor bedrijven te optimaliseren. Ik ben niet tegen het idee om de hoeveelheid bedrijfsterreinen met provinciaal belang uit te breiden. Ik vraag me wel af of die categorie 4 niet een te lage ondergrens is, want dat zijn er wel heel veel, als ik goed ben geïnformeerd. Tenslotte haak ik even aan op een opmerking die collega Nijskens ook maakte over het op elkaar stapelen van kaarten, want dat is sowieso heel lastig. Maar ik denk inderdaad dat de huidige insteek toch een beetje weinig gebiedsgericht uiteindelijk overhoudt. En u weet: ik ben ook ambtelijk bezig om te kijken of je toch niet per gebied meer een integrale gebiedsvisie zou kunnen ontwikkelen waarin je al die ontwikkelingen op al die thema's op elkaar afpast om uiteindelijk ook beter te kunnen inschatten wanneer genoeg genoeg is. En ik vraag aan de Gedeputeerde of hij die lijn van denken kan ondersteunen. Daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dank u. Dan geef ik tot slot het woord aan de heer Wolters Gregório van de Socialistische Partij.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter, klopt helemaal. En daar komt voorlopig ook geen verandering in. De POVI. Sondering over de nieuwe POVI in vijf minuten. Een small step voor de agendaplanner, maar een giant leap voor Statenleden. Voorzitter, ik ga het toch een laatste keer aanhalen dat we ons dit proces anders voorgesteld hadden, en dat geldt ook voor andere belanghebbenden buiten ons Gouvernement, en we liever voor de zomer het conceptstuk hadden besproken. Kan de Gedeputeerde nog een keer kort aangeven waarom de keuze voor dit proces is gemaakt? Niet alles kan altijd en we moeten voor onze samenleving duidelijke keuzes maken, geeft GS aan in de krant en daar zijn we het als SP mee eens. Maar: meer, meer en nog meer van alles, dat kan natuurlijk niet. De grootste opgaven van onze samenleving die ons aangaan zijn betaalbaar wonen, stikstofprobleem oplossen, water- en natuurbeheer, genoeg energie hebben en een toekomstbestendige economie. In dit stuk staan een heleboel keuzevragen op basis van aangepaste wet- en regelgeving, onze beleidsdocumenten en de veranderde werkelijkheid buiten de deur. Wat we aan keuzebladen nog niet kunnen ontlenuen, is waar al deze keuzes en vraagstukken gaan landen en ook wat dat dan voor onze inwoners gaat betekenen en wat dat dan kost. Wat is de stip op de horizon waar we met ons huidige beleid naartoe gaan, is denk ik ook een belangrijke vraag. Want er wordt nog altijd aan één Toekomstvisie 2050 gewerkt en als die straks niet is vastgesteld voor deze POVI, hoe weten we dan of we met deze POVI de juiste weg inslaan naar die toekomst? Tot zover de algemene inleiding. Een aantal vraagstukken die wij wel nog hebben zijn: ruimte voor nieuwe niet-agrarische functies. Wat verstaan we hieronder? Vakantieparken, logistieke hallen, migrantenhôtels, lege kassen met zonnepanelen en Wijkje Erbij? Stel ons alstublieft gerust door daar een limitatief lijstje voor te maken. Het agrarisch natuurbeheer meer focus geven, dat kan inderdaad een goede oplossing zijn. Maar borg ook de manier hoe dit systeem tot stand komt, zodat agrariërs en

natuurbeheerders elkaar versterken in plaats van tegenover elkaar komen te staan. Ook vragen we ons nu blijkbaar alleen af op welke grond we nog aan landbouw kunnen doen, maar zeggen we weinig over hoe, want naast natuurlandbouw in de groenblauwe zone kunnen we zelfs meer verbouwen wanneer we dat in containers in het stedelijk gebied ook gaan doen: meervoudig ruimtegebruik in optima forma. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kiest het College ervoor om enkel te stimuleren groene of groenblauwe dooradering te realiseren. In de praktijk zien we dat er dan uit economisch oogpunt voor wordt gekozen dat juist niet te doen, dus zien we liever dat we als beleidsmakers dat juist wel blijven reguleren. Dan de vakantieparken. Vakantieparken moeten passen bij het gebied en in onze prioriteitenlijst moeten we als Provincie bezien of daar de ruimte aan besteed moet worden, aan nieuwe parken dan. Volgens ons hebben andere thema's een hogere urgentie en dat blijkt, denk ik, ook uit het feit dat we in de portefeuille Economie geen nieuwe toeristische visie hebben opgenomen, waar die noodzakelijk wel uit zou blijken. Volgende punt. Behalve waar we gaan bouwen, moeten we ook kijken naar wat we gaan bouwen en dan nemen we wel iets op voor welke leeftijdsgroepen, maar niet voor bijvoorbeeld bouwen voor beroepsgroepen die we nu en richting 2050 nodig hebben. Dat zouden we graag wel terug zien komen. Shortstaywoningen zijn dan niet de oplossing voor arbeidsmigranten, maar juist die mensen het hele jaar door aan het werk houden zodat segregatie van onze wijken gestopt kan worden en we meer normale Limburgse woningen gaan bouwen. Ook zeggen we niks over dat de volkshuisvesting betaalbaar moet zijn, zodat huishoudens geld overhouden om te kunnen besteden in ons mkb. Graag zien we daar ook nog een mening over opgenomen. En ook denken we dat we alvast iets in de POVI moeten opnemen over de kwaliteit van de woonomgeving. Woningen kunnen steeds energieneutraler en met meer circulaire materialen en meer groene gevels gebouwd worden. Laten we dat dan ook de norm maken die woongenot en een prettige leefomgeving bewerkstelligt in Limburg.

De voorzitter: Ik zie twee vragen voor u en ik was even aan het kijken naar uw tijd. Dus ik begin gewoon even aan mijn rechterkant bij mevrouw Van der Pol van de BBB en dan kom ik bij de heer Roso.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Hoe ziet u het circulair bouwen in verhouding tot betaalbare woningen? Want ja, groene gevels, ik vind ze ook heel mooi, maar het moet allemaal betaalbaar worden. Hoe kijkt u daarnaar?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk op een heel makkelijke manier. De grootste kostenpost van een woning tegenwoordig is niet het materiaal waar we ze mee bouwen, maar de grondprijs. Dus als we daar als overheid meer naar gaan kijken en meer op sturen, dat we gaan reguleren hoe een woning eruit moet zien en welk woongenot en welk leefgenot brengt dat met zich mee – als we daar een norm aan stellen en hoe dat te gaan doen – en de woningen moeten wel verkocht worden, dan zal er vanzelf iets met die andere prijzen gedaan moeten worden. Dus het kan wel. Het is een kwestie van: welke keuze maak je waar?

De voorzitter: Vervolg vraag van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): De stelling van de grondprijs is beperkend. Ja, de grondprijs is hoog, maar volgens mij is ook de arbeid beperkend hierin en dus daarmee ook de kosten uiteindelijk. Dus volgens mij slaat u hem iets te plat bij dezen.

De voorzitter: Vindt u dat zelf ook, mijnheer Wolters Gregório?

De heer Wolters Gregório (SP): Dank voor deze vraag, voorzitter. Nee, dat vind ik zelf niet, want aan de winst die op grond wordt gemaakt, kunnen we wel iets doen. Maar aan een betaalbaar loon voor de mensen die de woningen moeten bouwen, daar knibbel ik liever niks van af. Dus dan blijven er heel weinig keuzes over hoe je dat wel bewerkstelligt.

De voorzitter: Een vraag voor u van de heer Roso van JA21.

De heer Roso (JA21): Ja, ik had eigenlijk exact dezelfde vraag, maar ik wil wel een vervolgvraag daarop stellen. In hoeverre ziet de heer Wolters Gregório, helemaal in combinatie met het ravijnjaar, het voor zich dat de grondprijs anders moet worden terwijl de gemeenten daar hun budgetten mee overeind houden?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik heb deze week gehoord dat het ravijnjaar wordt afgewend door dit kabinet, maar dat moet ik dan nog maar zien of dat gaat gebeuren. Maar ook op gemeentelijk niveau is het keuzes maken waar ze hun geld aan uitgeven. En dat kan op een heleboel plekken verstandiger, denk ik. Dus dan hoeft je ook niet als gemeente je grondprijs maximaal te gaan benutten, zodat woningen van minder kwaliteit worden, zodat ze goedkoper zijn. En er zijn ook voorbeelden genoeg, dus ik verzin dit hier niet ter plekke. We gaan bijvoorbeeld, als fractie, ook een werkbezoek plegen aan Wenen, waar al decennia lang sociale woningbouw de norm is en waar de maatschappij heel mooi gemengd woont met allerlei voorzieningen van dien in hele fijne woningen. Ik kan het nog wel honderd keer herhalen, voorzitter, maar het is een kwestie van keuzes maken hoe we met onze woningbouw omgaan.

De voorzitter: Goed, is er nog een vervolgvraag? Nee, dan mag u verder met uw betoog.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik was gebleven bij: Gaan we in de energietransitie de voorkeur geven aan snel grote slagen slaan? Dat is, denk ik, een goede keuzevraag, want naast alle daken laten opwekken en op buurniveau energiedeling, zijn beide goede zaken om op te pakken, maar we hebben nog zo veel bedrijfsdaken leeg – dat werd net ook al een paar keer aangehaald – en heel veel kale parkeerplaatsen die ook dat dubbelruimtegebruik moeten krijgen, vinden wij. Worden dat dan ook de zogenoemde aanwijsgebieden voor energieopwek? Dat is mijn vraag. Dat SMR's of fusiereactoren in de toekomst misschien een optie voor energie kunnen zijn, dat zal allemaal best, maar werk eerst aan oplossingen waarvan de voordelen juist bij onze huishoudens landen en niet in de broekzak van de Engies van deze wereld gaan. Nieuwe industrie moet ook toekomstbestendige industrie zijn die een bijdrage levert aan onze hele samenleving. Versterk de bedrijventerreinen die nu leegstand of ruimte hebben en werf als Provincie juist ook nieuwe bedrijven die de komende decennia nodig zijn en die juist niet voor de korte termijn onze samenleving komen gebruiken. Ook moeten we de ruimte waar nu bedrijven zijn gevestigd, verbeteren. De zoektocht naar hoe we samen met onze ondernemers de leefomgeving gezonder maken, die mist de SP nog in deze bladen en er ligt vooral vanuit de kenniseconomie een grote kans om te pakken als Limburg. We zien dat nu ook al gebeuren vanuit economisch oogpunt, dus laten we dat als overheid dan ook benutten voor onze leefomgeving. En als laatste, voorzitter, is mijn vraag aan het College hoe wij een idee gaan krijgen van de gevolgen van deze nieuwe POVI. Neem bijvoorbeeld bij elke keuze een werk- en praktijkvoorbeeld op van elders om het meer sprekend te maken. En een andere oplossing, maar dat zal een tour de force worden, om bijvoorbeeld een maatschappelijke

kosten-batenanalyse te laten doen. Maar ik hoor graag welke ideeën de Gedeputeerde daarbij heeft. En ik zal onze bijdrage ook nog schriftelijk laten toekomen, zodat het College niks mist, voorzitter.

De voorzitter: Zeer coulant. Dan schors ik de vergadering even voor vijf minuutjes voor handen wassen et cetera. De vergadering is geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Goed dames en heren, ik heropen de vergadering. Als iedereen zijn plek even in wil nemen, dan gaan we naar de eerste en enige termijn van GS. Officieel is uw spreektijd 35 minuten, maar gelet op de coulance die de Staten hebben gekregen, waarin heel veel vragen aan u zijn gesteld, geldt die coulance vanzelfsprekend ook voor u. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja dank u wel, voorzitter. Dank aan de commissie. Fijn dat dit heldere stuk weinig vragen oproept. Nee, alle gekheid op een stokje, ik ga proberen alle vragen die gesteld zijn zoveel als mogelijk te beantwoorden. Ik zal nog een paar algemene zaken vertellen, want ik hoor ook sommige dingen bij de inbreng van vrijwel alle, of in ieder geval meerdere fracties terugkomen. Misschien even te beginnen met het proces, voor we de inhoud in gaan – dat is altijd de goede volgorde. Want ook daar hoor ik natuurlijk niet alleen in deze zaal, maar ook buiten nog regelmatig vragen bij: hoe zit dat nou, waarom doen we dit in dit tempo, in deze volgorde? Dus ik wil daar toch graag even iets op te zeggen. En dat begint toch met ook de opdracht die Provinciale Staten, of in ieder geval uw voorgangers in Provinciale Staten, bij het vaststellen van de vorige Omgevingsvisie aan GS hebben gegeven. Namelijk: fijn dat we nu een eerste Omgevingsvisie hebben, maar maak die veel concreter, want er worden geen keuzes gemaakt. En wacht daar niet mee tot over tien jaar, maar maak daar echt tempo mee. Dat is een opdracht die dit College, en trouwens ook al het vorige College aan het eind van de vorige periode, zich ter harte heeft genomen om daar ook echt tempo op te maken. En dat merkt u ook daarin. En dan komen natuurlijk de vragen: hoe betrek je daarbij de buitenwereld? Maar daar heeft u ons al vaker over gehoord, en ook kunnen lezen in de technische beantwoording. Daar werd ook door een fractie aan gerefereerd. En ook: wat is dan de betrokkenheid van Provinciale Staten daarbij? En dan zeg ik u toch dat in het proces van de nieuwe Provinciale Omgevingsvisie waar we nu over spreken, Provinciale Staten meer aan de voorkant betrokken zijn dan ooit tevoren. Of dat dan direct leidt tot tevredenheid aan uw kant, dat is natuurlijk een andere vraag, maar ik wil u toch even meenemen in de stappen die daarin zijn ondernomen. Want uiteindelijk is het aan GS om een ontwerpvisie ter inzage te leggen. Daar mag dan ook de hele buitenwereld iets van vinden. Daar hebben we een formeel zienswijzetraject van. Daar maken we ook tempo op, omdat we dat formele traject voor de zomer willen afronden. Wij vinden het niet zo netjes naar de Limburger en partners buiten toe als iets in de zomer ter inzage ligt. Want dan hebben mensen ook vakantie, en dan is het moeilijk om daar tijdig op te reageren. Dus daar zit de tijds-klem richting voor de zomer. En natuurlijk hebben we in de tussentijd ook nog een formeel proces, maar iets informeler, gewoon het gesprek aangaan. En u zult straks ook lezen in de ontwerpvisie dat een aantal thema's – en dat is ook echt nadrukkelijk anders dan bij de vorige Provinciale Omgevingsvisie, waar een stuk dat wat GS betreft af was, op tafel lag, en vervolgens zienswijzen zijn geweest. En ik wil het geen oneerbied aandoen, maar uiteindelijk punten en komma's daarmee verzet zijn, maar geen heel grote bakens meer. U zult zien dat in de Omgevingsvisie die eind van volgende maand ter inzage gaat, ook heel concreet staat: sommige dingen kunnen wij juist niet als Provincie, en willen wij ook niet in ons eentje van achter ons bureau bepalen, maar daar hebben we juist ook bijvoorbeeld de gemeenten voor nodig. Bijvoorbeeld als het gaat om het intekenen van verwevingsgebieden. Het is nu juist nadrukkelijk de bedoeling dat we dat ook samen met gemeenten doen. Ik zie een interruptie, voorzitter.

De voorzitter: Een vraag van de heer Roso, van JA21.

De heer Roso (JA21): Eigenlijk meer een soort vormvraag. Hij wordt ter inzage gelegd. Maar dan neem ik aan dat hij onder geheimhouding wordt neergelegd? Of niet?

Gedeputeerde Theuns: Zeker niet. Het is gewoon een openbare ... Iedereen kan dat inzien. Want dat was ook een vraag die gesteld werd: wanneer worden wij nou ook betrokken? En wanneer zien we nou echt een keer ook de kaarten die daarbij horen? En dat is een vraag die ik mij kan voorstellen. En het antwoord is dus: bij de openbaarmaking voor iedereen – op 26 mei is dat uiterlijk – via ... Dan wordt er een ontwerp-POVI ter inzage gelegd, en dan kan iedereen, ook uw Staten, het kaartmateriaal wat ook hoort bij de tekst... Al eerder ook in de Statenwerkgroep Omgevingsvisie is dat ambtelijk toegelicht. Wij maken niet zozeer een boekje, zoals de vorige keer. Wij maken een systeem in het DSO, Digitaal Stelsel Omgevingswet, wat meer een zoekmachine is. Daar hoort natuurlijk wel een platte-tekstdocument bij. Dat kunt u ook gewoon krijgen, wat ons betreft. Maar u moet zich realiseren dat je dat altijd in de context van het DSO moet lezen. En vanaf dat moment kan iedereen dat dus ook zien. Mag daarop reageren – formeel, informeel. En uiteindelijk zijn uw Staten als laatste aan zet, en hebben uw Staten het laatste woord om met de zienswijzen die buiten zijn ingediend op basis daarvan in de periode november-december ... En wat mij betreft is daartussenin alle ruimte om inderdaad... Daar hoorde ik ook een oproep: kunnen wij dan uitgebreider het gesprek aangaan? Ik zeg: wat ons betreft kan dat zeker. Ik maak me meer zorgen, zeg ik daar ook meteen bij, over de agenda van uw eigen commissie LEO dus. Daar moet u vooral zelf over beslissen, maar wat ons betreft alle ruimte om ook daar tussentijds in informerende zin of verduidelijkende zin met elkaar daarover het gesprek aan te gaan. Dat aanbod staat.

De voorzitter: Ik zie twee vragen voor u, van mevrouw Wesseling van D66 en daarna van mevrouw Van der Pol van de BBB. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Want het voelt toch best wel gek dat dadelijk documenten ter inzage worden gelegd die wij nu nog niet hebben gezien, en waar wij nu nog niet over hebben kunnen spreken. Want ik denk dat het ten eerste heel erg moeilijk is om op basis van deze discussiebladen dadelijk iets te gaan maken, omdat daar heel weinig echte keuzes worden gemaakt. En tegelijkertijd, we hebben beleidskaders en dergelijke. Vorig jaar hebben we die allemaal vastgesteld met elkaar. Maar wat we daar hebben afgesproken, dat zie ik ook niet direct terugkomen in deze discussiekaarten. Dus het voelt dan toch alsof wij gedeeltelijk worden overgeslagen. Hoe ziet het College dit? En welke kansen ziet het College nog om ons toch dat comfort te geven dat die keuzes die wij in die beleidskaders hebben gemaakt ook terug te zien zullen zijn in de stukken die ter inzage worden gelegd?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Laat ik daar twee dingen op zeggen. 1) Het is absoluut normaal gebruik dat een College iets ter inzage legt dat nog niet aan de voorkant door de volksvertegenwoordiging, zijnde in dit geval u, is gezien. In dit geval hebben we juist aan de voorkant heel veel met elkaar georganiseerd. Twee keer in dit verband, via een Statenwerkgroep Omgevingsvisie, om u aan de voorkant veel meer mee te nemen, zodat niet opeens iets op tafel ligt waarvan u zegt: daar hebben we nog helemaal nooit iets over gehoord. Dus dat zou ik daarover willen zeggen. 2) Het andere punt wat u aansnijdt – dat had ik eigenlijk bij het begin van de inhoud willen doen: hoe is het College namelijk gekomen tot de documenten die hier voorliggen. Ik heb ook iemand, ik ben de precieze

fractie even kwijt, horen vragen: wat is nu de status van deze documenten? Is dat wat een portefeuillehouder vindt? Wat het College vindt? Wat de ambtenarij vindt? Dit zijn stukken van het College die naar uw commissie zijn gestuurd. En hier staat de handtekening van het College onder, en hier staat niets in waar het College zich niet achter kan scharen. Dat is de status van deze stukken. En hoe zijn die dan tot stand gekomen? Want iemand zei ook: ik lees ook veel politieke overwegingen, niet alleen feitelijke overwegingen. Dat klopt natuurlijk als een bus. Want uiteindelijk – en dat hoorde ik ook in het debatje tussen volgens mij mevrouw Wesseling en de heer Nijskens naar voren gekomen – uiteindelijk zijn het politiek gekozen doelstellingen, waar je ook een politieke afweging tussen moet maken. En dat betekent dus ook dat politieke overwegingen – wat staat er in een coalitieakkoord, en wat staat er vooral in de beleidskaders van uw Staten – dat is daarbij het uitgangspunt voor het maken van die keuzes. En dat is misschien soms iets anders dan wat je puur op basis van technisch rationele informatie zou besluiten, maar juist in dit besluitvormingsproces is de politieke ratio van enorm belang om uiteindelijk de keuzes voor te kunnen leggen die kunnen rekenen op in ieder geval een meerderheid in uw Staten.

De voorzitter: Ik zie daar een vervolgvraag op van mevrouw Wesseling. Er was al een vraag van mevrouw Van der Pol. En daarna kom ik bij mevrouw Boven. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja dank, voorzitter. Want zouden wij als politieke partijen ons dan niet moeten kunnen herkennen in die politieke keuzes? Dus wat ik probeer te zeggen, is: wij hebben politieke keuzes gemaakt via die beleidskaders. Misschien niet altijd even concreet, maar we hebben er bewust voor gekozen om die soms wat vaag te houden. En die lijken dus vervolgens niet altijd overeen te komen met wat we in die discussiebladen terugzien. En die discussie over die feitelijke informatie is dat we bepaalde doelen hebben afgesproken, en we hebben bepaalde juridische context. Dus die zou toch recht overeind moeten staan. En op basis van wat PS dan al politiek heeft meegegeven kan het College dan toch die politieke weging maken, die politieke knoop doorhakken? Dus waarom zien we dat dan niet op die manier terugkomen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Laat ik zeggen, de discussiebladen zijn niet de tekst ook die we over een aantal weken ter inzage leggen. U zult wel degelijk zien dat daarin ook keuzes worden gemaakt, en hetgeen wat nu ook voor een deel al in de tekst... Laat ik even een onderwerp ... Want dan gaan we langzaam naar de inhoud, denk ik. Een onderwerp wat door veel fracties is aangesneden, is: hoe is nu precies de opbouw van verschillende kaartlagen, groenblauwe landbouwzone of mantel, hoe is dat tot stand gekomen? We hebben voor deze nieuwe Omgevingsvisie gezegd: wij beginnen niet letterlijk op nul, maar we kijken voor het kaartbeeld. In de lagenbenadering die er is, willen we de kaart wel volledig een keer opnieuw opbouwen, en kijken welke keuzes we daarin wel en niet kunnen maken. En een aantal keuzes stonden absoluut niet ter discussie. Bijvoorbeeld Natura 2000-gebieden – los van dat de Provincie daar helemaal niet over gaat en geen keuzes zou kunnen maken – landen gewoon op de kaart. Natuurnetwerk, waar de Provincie formeel iets van zou kunnen vinden waar dat staat, is gewoon een harde opgave uit de beleidskaders van uw Staten en uit het coalitieakkoord. Staat op geen enkele wijze ter discussie dat die kaart gewoon een-op-een zo in de nieuwe Omgevingsvisie zal landen. En op die manier zijn we de kaart opnieuw op gaan bouwen. En voor Kaderrichtlijn Water, volgens mij stelde u daar zelf ook een aantal vragen over, ook die doelen staan niet ter discussie. Of de tijd waarin we ze gaan halen realistisch is, heb ikzelf vorige week een mededeling portefeuillehouder over aan uw Staten gestuurd. Daar kunnen we misschien op een ander moment nog een keer over in debat met elkaar. Maar die opgave, die staat voor het College. En dat betekent dus ook dat die zijn ruimtelijke vertaling zal moeten krijgen in de kaarten van de POVI. Een

andere als voorbeeld: de RES-regio's, bijvoorbeeld. De regie die de Provincie daarop neemt – ik hoorde de heer Megens vragen: waarom lijkt in ieder geval in zijn ogen het College hier nu een andere koers in te slaan? Ik was nog even zoekende welke motie van de PVV hij precies bedoelde. Maar ik weet dat dit een onderwerp is dat de PVV zeer regelmatig aandraagt in deze, en zeker ook in de vorige periode. Maar vijf jaar geleden stonden wij er echt nog heel anders voor, voor wat betreft ook de tijd van de RES-doelen die we nog hadden om dingen te realiseren. En als wij dan in dit coalitieakkoord van deze coalitie ook in de beleidskaders hebben opgenomen dat dit College zich tot het uiterste zal inspannen om alle RES-plannen vergund te krijgen in het jaar 2025 – dat is nu inmiddels nog acht maanden ongeveer, dat jaar – dat betekent dus ook dat je in je rol ten aanzien van dat dossier ofwel moet accepteren dat je die rol gaat veranderen, ofwel genoeg zult moeten nemen met dat het misschien niet voor elkaar komt. Dat is wat ons betreft geen optie. En daarom zie je inderdaad dat in gebieden – lees: Zuid-Limburg – waar de doelstellingen en het behalen daarvan achterblijven, dat je gaat overwegen om daar een andere rol aan te gaan nemen. Dus precies vanuit die wettelijke taken, vanuit de doelstellingen die er ook politiek hard zijn neergezet. En dan heb je vervolgens ook nog een heleboel zaken die in ieder geval politiek gezien minder hard zijn neergezet. Ja, en daar kun je dan keuzes in maken. En zo is het College uiteindelijk gekomen tot een voorstel. Komt het straks tot een voorstel, wat ter inzage gaat. En dat is dan de inschatting van het College, dat wij iets neerleggen wat kan rekenen op een meerderheid in Provinciale Staten. Anders sturen wij dat natuurlijk niet naar buiten.

De voorzitter: Ik ga eerst naar mevrouw Van der Pol, voor haar vraag. Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Twee vragen ineens. Een stuk wat mevrouw Wesseling zegt herken ik ook, van: zijn we inderdaad voldoende in staat om zo meteen een goede afweging te maken? En hoe kunnen we voorkomen dat zo meteen, als we dat stuk ter inzage krijgen, of tenminste, in november dan in de commissie gaan bespreken, dat het daarna niet allemaal moties en amendementen gaat regenen? Is er nog gelegenheid om het eerder nog een keer ergens ter sprake te brengen? En krijgen we nog kaarten van: hoe waren de zoneringen, de kaartlagen? En hoe wordt hij? Want als we hem zo meteen in het DSO zien, dan stel ik me even voor: je hebt ruimtelijkeordening.nl, en dan kun je gewoon aanklikken. Maar je ziet niet wat er was, uiteindelijk. En omdat we nu die beslissing maken van hoe het gaat worden, is het ook handig om te zien wat het was. Wát beslissen we.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat laatste is sowieso geen enkel probleem. Ook nu, je hebt de provinciale Atlas. Als je zoekt op Google op Atlas Provincie Limburg, kom je op een kaartview. Daar kun je zelfs de kaarten van het POL2014 nog zien. Dus op die manier kun je aanklikken, en zie je de verschillende kaartlagen ook hoe ze over elkaar liggen. Dus ook straks bij de nieuwe Provinciale Omgevingsvisie kunt u gewoon zien: wat was het voorheen, en hoe ziet het er nu in de nieuwe POVI uit. Dat kan gewoon.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Even praktisch: ik ken die kaartlagen, en uiteindelijk 1) Het is ontegenwoordig ... Als je heel Limburg bekijkt, het is totaal niet overzichtelijk moet ik eerlijk zeggen, alle lagen bij elkaar. Kunnen we een separaat stuk krijgen met de kaartlagen, of een link waarin het duidelijk is: dat was het, dat wordt het? Tenminste, onze fractie heeft dat comfort echt nodig. En kunnen we het nog een keer eerder dan november overleggen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wat mij betreft kunnen we zeker. En dan is het inderdaad digitaal, dus dat wordt geen stuk maar dat is een link naar een viewer, waar je de oude Omgevingsvisie-situatie ziet en de nieuwe. Dat kunnen we straks nader ter inzage leggen. En dat zal ook iedereen buitengewoon willen kunnen gebruiken. En we kunnen wat mij betreft ook, als er behoefte is aan een toelichting erop – want het zijn inderdaad heel veel kaartlagen, en als je ze alle 100 aanklikt over elkaar, dan zie je niet meer wat er gebeurt – dus juist ook voor de toelichting daarop kan er ... Dat is natuurlijk sowieso altijd een mogelijkheid, om daar ambtelijk-technisch dan een toelichting op te geven.

De voorzitter: Herhaalt u uw tweede vraag misschien nog even, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Kunnen we eerder dan november nog een keer over de POVI spreken? Want hij komt zo meteen ter inzage eind mei, en eigenlijk pas in november komt hij weer in de commissievergadering. Wij hebben er behoefte aan om hem nog één keer eerder in de commissie te hebben.

De voorzitter: Als de voorzitter van deze commissie weet ik wel al dat eigenlijk in het najaar de commissieagenda ook al vrij vol is. Dus de vraag is natuurlijk ook nog even ... U gaat zelf over uw agenda, maar ik stel alvast voor dat u uw tandenborstel dan meeneemt voor die vergaderingen. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: U gaat uiteraard over uw eigen agenda, en u kunt hier zelf natuurlijk altijd agenderen wat u wil, en daar gaat u zelf over. Tegelijkertijd ja, wat zou u dan van ons vragen? Want dat zeg ik ook even, zeker voor de mensen die hier naast me en die achter het scherm zitten mee te luisteren: er wordt nu heel hard gewerkt om uiterlijk 26 mei iets ter inzage te leggen. Dan gaan we de terinzagelegging in. Dan hebben wij de zomerperiode wel nodig om een Nota van Zienswijzen te maken. Die wordt direct na de zomer opgeleverd. En volgens alle geldende deadlines is het dan heel erg krap om te zorgen dat u de totaliteit van stukken – wat vindt de buitenwereld ervan, wat vindt het College dan afwegende wat de buitenwereld ervan vindt weer van het stuk – om dát uiteindelijk in de procedure te krijgen, zodat u het in november in de commissie LEO kunt bespreken. Dus in de tijdlijn van 'wat is praktisch mogelijk', kunnen wij geen ander stuk aanbieden dan dat in de tussentijd. Maar u kunt het onderwerp zelf, of delen daarvan, natuurlijk altijd agenderen.

De voorzitter: Ik zal even praktisch, voordat we hier aan het eind van deze beraadslaging nog even op terugkomen ... Ik zie een vraag bij de heer Hendriks. Er was al een vraag van de heer Megens. Dus ik begin bij de heer Megens. Er was ook een vraag van mevrouw Schuur, en volgens mij van mevrouw ... O, helaas. Dan begin ik toch even bij de heer Megens. O nee, dit klopt trouwens: ik begin even bij mevrouw Boven. Want ik had u net ook al genoemd. Sorry, jongens. Begin.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Het duurde ook even zeg maar, dit verhaal. En ik wil terugkomen op iets wat, ik denk vijf minuten of misschien wel tien minuten geleden, gezegd is. En dat gaat over feiten versus politieke keuzes. Want in het document wordt ook verwezen naar een stuk van de 'Ruimte met regie', wat door het Cluster Concern is opgeleverd. En die heb ik nu even niet zo snel terug te vinden, maar daar staat als conclusie dat het belangrijk is in dit proces uit te gaan van feiten, en duidelijk te maken welke dat zijn. En ik hoop toch er eerst feiten waren, en dat daarna een mening is gebaseerd. Want als je alleen maar een mening hebt zonder feiten te kennen, dan kun je er behoorlijk naast zitten. En ik denk dat in een aantal landen in de politiek behoorlijk

zichtbaar is dat als je geen feiten meeneemt in je politieke afwegingen, dat er dan heel rare beslissingen kunnen plaatsvinden. Dus ik zou daar graag toch nog een reflectie op willen hebben. Want ik zie die feiten inderdaad niet die geleid hebben tot die keuzes. Want dan heb je ook een ander gesprek met elkaar.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Natuurlijk bedrijven wij hier geen feitenvrije politiek, dat moge duidelijk zijn. Dus alles wat we in dit huis doen, begint natuurlijk bij: hoe is de situatie daadwerkelijk buiten; onderzoek doen. Maar ik hoef u denk ik ook niet uit te leggen, via de voorzitter, dat uiteindelijk een politieke realiteit ook een realiteit is. En dat je informatie die in zichzelf objectief is, vanuit verschillende maatschappijvisies toch op verschillende manieren uit kan leggen. En dat is natuurlijk ook een realiteit, die in de overwegingen om te komen tot besluitvorming wel degelijk een rol speelt. Maar dat begint natuurlijk altijd met informatie, en niet alleen met wensdenken. Dat hoorde ik ook iemand zeggen. Maar uiteindelijk is een politieke realiteit ook een realiteit, en ook de overwegingen die daarbij horen. En daar heeft een College natuurlijk ook gewoon mee te maken.

De voorzitter: Goed, een vervolgvraag van mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Sorry, ik ben iets vergeten aan te vullen op wat mevrouw Van der Pol zei. Want ik vind die kaarten ook heel ingewikkeld. En digitaal, als je die op je scherm hebt, en je wilt een bepaald stukje zien, dan raak je juist het overzicht weer kwijt. Dus ik heb een aanvulling op wat mevrouw Van der Pol vraagt: of het mogelijk is om het technisch zodanig mogelijk te maken dat we die kaarten ergens in een ruimte op een groot scherm kunnen zien, zodat je zowel de details als het overzicht kunt houden.

De voorzitter: Ik zie dit zelfs al in mijn leidraad staan. Aan het einde gaan wij concluderen. Want er is nog een knoppencursus voor DSO voor u, en er is ook een spreekuur. Dus volgens mij, maar de Gedeputeerde mag mij aanvullen, is dit ook al zo voorbereid. Dus ik hoop dat u dat wat geruststelt.

Gedeputeerde Theuns: Dat wat de voorzitter zegt, sowieso. En tegelijkertijd, ja wij kunnen alle kaartlagen die straks in de visie zitten moeiteloos op een plotter heel groot uitprinten en bijvoorbeeld in 't Lab voor u ophangen. Dat kunnen we gewoon doen. Ik weet trouwens niet of het daarmee overzichtelijker wordt dan via de digitale viewer, zeg ik er toch even bij, als ik me voorstel hoe dat er dan uit komt te zien. Maar dat kunnen we gewoon doen.

De voorzitter: Ik zie nu voor me dat de Gedeputeerde als een soort Herman de Schermman in 't Lab voor zo'n heel groot scherm ... Maar goed, misschien leuk voor het kerstdiner. Ik ga even verder met mijn rondje. De heer Megens van de PVV had een vraag.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. Ik wilde even terug naar het ontwerp wat we hopelijk uiterlijk 26 mei krijgen. Komt daar een mededeling portefeuillehouder van, zodra die ook daadwerkelijk gepubliceerd is en ter inzage ligt? Of hoe zit dat?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Jazeker, die komt er.

De voorzitter: Dan ga ik naar mevrouw Schuurding, en daarna naar de heer Hendriks. Mevrouw Schuurding, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Ik wou heel even terugkomen inderdaad, op de discussie over het proces na de terinzagelegging. Want heel blij dat het mogelijk is om inderdaad technisch meer meegenomen te worden, met name in die kaartlagen. Want dat is heel ingewikkeld – die mening deel ik. Ik zou het persoonlijk wel onwenselijk vinden om de ter inzage gelegde versie sonderend hier te bespreken zonder Nota van Zienswijzen en de reactie van GS daarop. Want op het moment dat die ter inzage ligt, dan gaat die tekst niet meer wijzigen. Dus dan kunnen wij hier wel een hele dag met elkaar over discussiëren, maar uiteindelijk zullen we dan toch amendementen moeten voor gaan bereiden. En dat is dan onze taak als politieke volksvertegenwoordiging. Dus om dan in september de hele commissie eraan te wijden, zou mijn voorkeur in ieder geval niet hebben, voorzitter.

De voorzitter: Ik dank u voor die side note. En laten we dit even aan het eind ook samen bespreken, als u dat goedvindt. Dan geef ik het woord nu aan de heer Hendriks, van het CDA.

De heer Hendriks (CDA): Ja, dat was mijn reactie ook op eigenlijk de reactie van mevrouw Van der Pol. Waarom wacht je nou niet af wat de buitenwereld ervan vindt. Want in het kader van democratie ga je net namelijk die fase nu in. En het is inderdaad: de zienswijzen zijn dadelijk wel de aanleiding om al dan niet het concept wat er ligt, bij te stellen. En die zul je toch moeten hebben. En de reacties ervan zijn dan ook handig. Dus ik sluit me bij de laatste opmerking volledig aan.

De voorzitter: Dan hebben we nu een klein ordedebatje gehad. Ben ik nog een vraag vergeten van iemand die hier nu zit? Nee? Want dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde. Want die was nog niet begonnen aan de beantwoording van de vragen. Dus, succes.

Gedeputeerde Theuns: Ik onderschrijf trouwens wel zeer wat zowel de heer Hendriks als ook mevrouw Schuurding zeggen. En in ieder geval in de procedures die er zijn, is er voor het College ook geen mogelijkheid om nog eerder dan we al gingen doen, met een aangepast stuk naar uw Staten toe te komen. Dus ik onderschrijf zeer wat zowel mevrouw Schuurding als de heer Hendriks zeggen. Dat is ook gewoon zoals het hoort te gaan, en zoals het ook is conform uw eigen participatieverordening over wie op welk moment aan zet is, en daar inspraak op kan leveren. Daar is denk ik genoeg over gezegd. Ik hoop dat daarmee in ieder geval het proces voldoende helder is toegelicht, los van dat er natuurlijk verschillende meningen over mogen zijn. Dan wou ik eigenlijk overgaan naar de beantwoording. Het waren een heleboel vragen, en ik wil ze toch allemaal proberen recht te doen. En ik begin gewoon in de volgorde zoals ze ook gesteld zijn, bij de fractie van de BBB, mevrouw Van der Pol. Dat ging onder andere over het in positie zijn. Hebben we het denk ik over gehad. De balans die er zit tussen de verschillende zoneringen, wanneer die kaarten beschikbaar komen. Dat heb ik net gezegd: uiterlijk 26 mei, zo mogelijk eerder, maar in ieder geval uiterlijk 26 mei. En dan kunt u ook zien wat de verhouding is tussen die verschillende kaarten. Dat kunnen we ook in de percentages en de hectares dan allemaal voor u toelichten. Waarom doen we dat nu niet? Want ik zag dat er ook een technische vraag over is gesteld. Omdat het gewoon nog onderwerp is van politieke besluitvorming op de tafel van het College. Dus dat is op dit moment onderwerp van gesprek. En dan kun je dus ook niet nu technisch daar al iets over antwoorden, als er in ieder geval voor wat het College betreft nog geen knoop over is doorgehakt, in definitivo. U zei ook, en dat vind ik ook belangrijk om te onderstrepen: dingen moeten op kaart worden gezet als het ondersteunend is aan de beleidsdoelen. En dat is precies het uitgangspunt van die Provinciale Omgevingsvisie. En dat betekent dus ook dat sommige dingen die al op kaart stonden, op kaart blijven staan. Maar ook dat bijvoorbeeld: u heeft iets kunnen

lezen over de inrijgebieden. Dat is een nieuwe kaartlaag. En die voegen we toe daar waar dat onderbouwd op basis van onderzoek bijdraagt aan bijvoorbeeld de doelen op het gebied van de Kaderrichtlijn Water. En om maar een voorbeeld te noemen: Bunder- en Elslooërbos, heel bekend inrijgebied, richting het Plateau van Schimmert, tussen het vliegveld Beek eigenlijk en het Bunder- en Elslooërbos – dat is zo'n inrijgebied. En er ligt heel veel wetenschappelijk onderzoek over hoe je met bepaalde maatregelen de kwaliteit van bijvoorbeeld de kalktufbronnen in dat gebied zou kunnen verbeteren. Als dat onderzoek er ligt, zullen we het op kaart zetten. Als dat er niet ligt, zetten we het niet op kaart. Dus dat is een belangrijk uitgangspunt voor ons College. U vroeg ook naar de landbouwladder, die in de brief van de LLTB ook is genoemd. We hebben met de LLTB, net als met overigens heel veel andere organisaties, ook een bestuurlijk overleg gevoerd. Er komt sowieso landelijk ook nog een afwegingskader over het wel of niet opofferen van schaarse landbouwgrond. Maar we hebben ook met de LLTB nadrukkelijk gesproken over dat een zonering – een algemene zonering, die driedeling; daar kom ik zo meteen nog wat uitgebreider op terug. Dat komt ook natuurlijk wel voor een deel tegemoet aan de vraag van: bekijk niet elk stukje landbouwgrond als hetzelfde. Sommige landbouwgronden liggen in de buurt van natuur. Daar moet je misschien andere dingen mee doen. En de landbouwgronden die juist ver van bebouwing of natuur af liggen, zorg dan ook dat je daar niet grond opoffert om daar weer allerlei nieuwe functies aan toe te voegen die de landbouw weer in de weg zitten. Dus juist ook samen met de LLTB hebben we daarover gesproken. U vroeg ook nog, van: is het mogelijk om een Landbouw Effectrapportage nog een keer apart te maken? Wat het College betreft is de effecten voor de landbouw, net als een aantal andere zaken, onderdeel van de Milieu Effectrapportage die we maken. Daar zitten milieuaspecten in, maar daar zitten ook economische en ook sociale aspecten in. Dus ook de economische impact wordt wel degelijk in beeld gebracht. Wat ons betreft in ieder geval via de MER. Dus wij zullen in ieder geval niet vanuit onszelf een Landbouw Effectrapportage daarop voorbereiden. En ook dat wil ik gewoon de verwachtingen scheppen – als we dat nu nog zouden moeten opstarten in de tijd, als ik zie hoeveel werk er in de MER zit, dan heb ik mijn twijfels erbij of dat überhaupt haalbaar is in de tijd. Maar we vinden het dus ook niet alleen vanuit de tijd, maar ook vanuit de inhoud niet nodig om dat nog extra te doen. Dan het puntje van de Omgevingsverordening, en het niet creëren van een nieuwe groep PAS-melders – want daar vroeg u eigenlijk naar. En daar verwijs ik toch ook naar wat daarover in het coalitieakkoord, en ook in het beleidskader staat, namelijk: we hebben in de Provincie Brabant een hele discussie over de stallendeadline gezien. Daar heeft men in eerste instantie ook 1 januari 2030 gezegd. Die datum is een aantal keren verschoven. Dat heeft tot allerlei commotie geleid in deze, maar zeker ook in de vorige coalitieperiode daar. Wij hebben aan het begin van deze periode gezegd: wij maken dat niet strenger en wij maken dat ook niet losser. Wij houden vast aan die 1 januari 2030. En als u zegt: op dit moment, vanwege vergunningverlening die onder spanning staat is er niet de mogelijkheid om die verduurzaming die daarin gevraagd wordt, om die te kunnen maken, dan ga ik ook een heel eind met u mee. Want het is op dit moment lastig. Maar om dan nu al bij voorbaat als we in 2025 zitten, te zeggen 'we gaan iets veranderen aan de deadline voor 1 januari 2030' ... Er komt volgens mij vanmiddag duidelijkheid vanuit een commissie Schoof in Den Haag. Die horen wij in ieder geval, die uitspraken gaat doen. Landelijk gebeurt er tussen nu en 2030 heel veel, maar zeker ook tussen nu en 2027. En dan zal in deze Provincie ook weer een nieuw College een nieuw coalitieakkoord moeten sluiten, en ook weer opnieuw positie moeten kiezen. Dus wij vinden het voorbarig, ook gelet op de beleidskaders van de Staten en wat het coalitieakkoord erover zegt, om bij voorbaat nu al regels te versoepelen, als je die keuze ook met alle gemak nog in 2027 kan maken, als je dat al zou willen.

De voorzitter: Zo, dat was een heel lange zin. En er was een vraag voor u van mevrouw Boven, van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u wel, voorzitter. Ik kom even weer terug op drie zinnen hiervoor. U had het over de zonering rondom natuur, en de effecten daarvan op de landbouw. En dan verwijst u naar dat dat in overleg met de LLTB is gebeurd. Maar wie heeft dan ingebracht wat de natuur nodig heeft, in die discussie? En dat is ook de reden waarom ik gevraagd heb: wie zijn er allemaal bij betrokken? Want de feiten die ingebracht worden, die verschillen ook vanuit het belang dat je hebt en hoe je naar dingen kijkt. Dus mijn vraag is: zijn ook andere partijen er dan bij betrokken? Of is dat dan alleen de LLTB?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik refereerde aan de LLTB omdat mevrouw Van der Pol daar specifiek naar vroeg, in relatie tot de brief die de LLTB heeft gestuurd. Maar zo'n zelfde brief hebben we ook van de Natuur- en Milieufederatie samen met de terreinbeherende organisaties gehad. En daar heb ik ook een apart bestuurlijk overleg mee gevoerd, specifiek over de POVI. Dus wij zijn met heel veel stakeholders... Sowieso ambtelijk. U heeft dat ook in de technische beantwoording kunnen lezen. Maar ook bestuurlijk ben ik zelf met alle gemeenten, met het Waterschap, met de LLTB, met alle terreinbeheerders, met de Natuur- en Milieufederatie bestuurlijk om tafel geweest, om hun reflecties over de POVI op te halen. Dus ook dat is uiteindelijk meegewogen. Die zijn allemaal evenveel meegewogen in de keuzes die het College in ieder geval voorstelt.

De voorzitter: Nog een vraag van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Wat betreft die stallendeadline. Ik ben heel erg blij dat u refereert aan het coalitieakkoord. Op de eerste bladzijde staat ook: we houden mensen niet aan het onmogelijke. En als ik dan werkelijk kijk dat er nu binnen de landbouwsector al wordt opgeroepen door bepaalde adviseurs, om te zeggen "Ondernemers, ga nu heel snel aan de slag, want het is zo 2030", wekt dat een bepaalde emotie op bij de ondernemers. En dan ga je kijken: wat kunnen we? En dan zeg je: ja, we kunnen helemaal niks. En dan denk ik: en dat doen wij als overheid. Wij stellen als overheid de ondernemers voor een doel wat niet haalbaar is. En ik ben niet tegen het reduceren, en ik ben ook niet om de reductieopgave algemeen overboord te gooien, ik zeg alleen: pas de verordening dusdanig aan, of kijk er eens goed naar. Op het moment dat blijkt dat we linksom, rechtsom worden ingehaald door de tijd – en daarin zijn echt de PAS-melders een enorm mooi voorbeeld – zorg dat de verordening hierbij aansluit. Want vijf jaar ben je echt kwijt. En meestal ben je acht, negen jaar kwijt voordat je een natuurvergunning rond hebt, een wijziging. En dat is met de Raad van State, en alles eromheen. Dus ik begrijp wat u zegt, maar ik zeg wel: u stelt uw inwoners voor een onmogelijke opgave, op dit moment.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik ga voor een heel deel mee in de zorgen die mevrouw Van der Pol ook heeft. En dat zien wij als College ook. Tegelijkertijd, wij houden mensen niet aan het onmogelijke, maar wij weten niet nu wat onmogelijk is. Er gaat op heel korte termijn nog zo veel veranderen. U gaf zelf, of de heer Nijenhuis gaf aan: we gaan nu uit van depositie op natuurgebieden. De richting die het nu op gaat, die ook in ieder geval de huidige minister van LNV op wil gaan en het Kabinet, is dat we meer gaan sturen op emissies vanuit stallen. Dat sluit heel erg aan bij de omgevingsverordening die wij hebben. Komen er wel of niet daarover landelijke richtlijnen, waar wij ons dan weer aan moeten houden. Dus daarom zeg ik: nu preluderen op iets waarover je op een later moment gewoon nog die keuze kan maken... Want u maakt een vergelijking met PAS-melders. Die waren van het ene op het andere moment, door een gerechtelijke uitspraak, opeens 'illegaal'. En zat men opeens in

onzekerheid. Hier weten we dat die situatie niet kan ontstaan voor 1 januari 2030. Dus voor 1 januari 2030 zul je mensen zekerheid moeten geven, en liefst nog iets daarvoor, over hoe ze dan wel of niet aan regels kunnen voldoen, of dat je regels gaat aanpassen. En om dat dan nu, in het huidige tijdsgewricht, aan begin 2025 al te doen omdat je denkt dat je het niet kan gaan halen, dat is wat ons College betreft een stap te ver.

De voorzitter: Vervolg vraag van mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik zal het bij deze laten, want ik denk dat we er niet samen uit komen, op dit moment. Want het punt is uiteindelijk: mensen moeten nu gaan acteren om in 2030 aan de verordening te kunnen voldoen. Dus zelfs als we twee jaar verder zijn, mensen willen gaan investeren of aanpassingen doen en dan moet er een nieuwe natuurvergunning worden aangevraagd: ze redden het dan al niet meer.

Gedeputeerde Theuns: En tegelijkertijd, de start van deze regels stamt uit 2011. Dus heel veel mensen wisten al sinds 2011 ook dat dit eraan zit te komen. Heel veel mensen zijn ook al heel erg lang hiermee bezig. En wij hebben tot voor kort, 19 december 2024, gewoon vergunningen verleend op basis van intern salderen. En ook op basis van extern salderen, en heel lang volgens de dingen van 70/30. Dus als je feitelijk kijkt naar de momenten waarop het niet mogelijk was om een vergunning aan te vragen of die in ieder geval houdbaar te laten zijn, is dat een zeer klein deel van de tijd tussen 2011 en nu. En ik erken zeker dat die onzekerheid erin zit. Daar loop ik ook helemaal niet voor weg; daar ga ik ook met u mee. Maar om dan nu bij voorbaat te zeggen: dan moeten we iets aan die deadline gaan doen, dat is nog helemaal niet aan de orde. Dat kan wel aan de orde komen op een later moment, maar dat is nu niet aan de orde.

De voorzitter: Goed, vervolgt u uw betoog.

Gedeputeerde Theuns: Ik was nog steeds bij de BBB. Ik probeer er in een wat hoger tempo doorheen te gaan, om enigszins binnen lunchtijd te blijven.

De voorzitter: U zit overigens nog steeds binnen uw spreektijd, dus wat dat betreft ...

Gedeputeerde Theuns: Ik denk dat ik daar ruim overheen ga, ik heb zes kantjes, ik zit halverwege kantje één. De verdringingsreeks, waarnaar werd gevraagd door de heer Nijenhuis, die is onderdeel van het waterprogramma. Dus die leggen wij niet aan sich vast in de POVI, maar in het waterprogramma van Provinciale Staten is dat nu vastgelegd. En die loopt tot en met 2027. Overigens, in de nieuwe Omgevingswet gaat dat dan weer voor een deel over naar GS-bevoegdheid. En wij zullen nog een proces met u uit moeten zetten hoe daarbij de betrokkenheid van PS is. Maar dan weet u in ieder geval waar dat landt. Ook bijvoorbeeld de natschaderegeling, waar u naar vroeg, in het kader van ook beekherstel versus robuust watersysteem. Ja, die natschaderegeling, dat regel je uiteindelijk niet in een Provinciale Omgevingsvisie. Dat regel je op een andere manier, als dat al aan de orde is. Dus het klopt dat dat hier ontbreekt, want dat is niet iets wat in de POVI zit. Grondwaterbeschermingsgebieden. U refereerde zelf aan: daar zit wel ergens een grens aan hoe ver je die kan oprekken. En daar zeggen wij van: dat klopt, inderdaad. Het verste wat je hem op zou kunnen rekken, is die 200-jaars intrekzone. En daarom zijn dat de zoekgebieden waarbinnen we gaan zoeken. Het is niet gezegd dat je overal die 200 jaar aanhoudt, maar het wordt in ieder geval niet verder dan die 200 jaar. En dat moeten we dus voor elk van de grondwaterbeschermingsgebieden nu in kaart gaan brengen. Blijft het 25? Wordt het 50? 100? Of ga je helemaal naar die 200-jaars intrekzone?

De voorzitter: Ik zie dat dat een vraag oplevert van de heer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja dank u wel, voorzitter. De vraag is dan hoe die afweging wordt gemaakt. Want daar ben ik eigenlijk naar op zoek.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Op basis ook van wetenschappelijk onderzoek en onderzoeken die er worden gedaan: wat is nodig om in dit gebied de drinkwaterbron zodanig te beschermen dat er nog drinkwater uit gewonnen kan worden. Dus dat moet je per gebied in kaart gaan brengen. Daarom zit nu ook niet de keuze in de POVI, want dat hebben we nog niet in beeld. Maar dat moeten we wel per gebied in beeld gaan brengen. U en ook een aantal andere fracties vroegen naar waterveiligheid en wonen. Dus daar probeer ik zoveel mogelijk vragen van in één keer mee te nemen. Ik hoor in ieder geval draagvlak voor het meer sturen erop als Provincie. Ik hoor nog wat vragen over: zou je niet daarop nóg meer moeten sturen? Want sommige mensen zeggen: waarom H4 niet? Ja, je zou ook kunnen zeggen: waarom H1 niet. Want in H1 heb je ook al een risico. En daar ligt toch de afweging aan ten grondslag dat wij ons echt afvragen: wanneer is er nu een provinciaal belang aan de orde? En wanneer kan ook gewoon het primaire bevoegd gezag in de ruimtelijke ordening, namelijk de gemeente, daar iets van vinden? En wij hebben er dus in overleg ook met het Waterschap heel veelvuldig over gesproken. Hebben wij gezegd dat wij het in H6 in ieder geval niet verantwoord vinden om nieuwe bouwwerken toe te voegen. En dat je dat voor H5 in sommige gevallen zou kunnen doen. Maar u hoort ook al dat we daarin dan verplichten om bij het Waterschap een advies op te vragen. Dat we verplichten om bij de veiligheidsregio een advies op te vragen. En waarom bij de veiligheidsregio? Omdat uiteindelijk waterveiligheid – en het gaat eigenlijk om veiligheid, het gaat niet om overlast of over schade, het gaat echt over veiligheid – dat daar niet alleen de waterdiepte en de stroomsnelheid, waar de modellen op gebaseerd zijn, een rol bij spelen. Het maakt natuurlijk ook wat uit of het water alleen aan te straatkant staat en dat je nog aan drie kanten weg kan, of dat je ergens in een beekdal zit waar het water van vier kanten komt. En dat aspect kun je uiteindelijk alleen maar in overleg met een Waterschap, met een veiligheidsregio die daarover uitspraken kunnen doen, zul je dat dan in beeld moeten brengen. En wij zeggen dan: dan is het aan de gemeenteraad om uiteindelijk die adviezen afwegende... En alleen het advies is verplicht. En dan kan men het dus onderbouwd volgen, of onderbouwd naast zich neerleggen. Maar dat betekent dus ook dat als je het onderbouwd naast je neerlegt, en het gaat een keer fout, dat dan natuurlijk ook een Waterschap en ook een veiligheidsregio wellicht de prioriteit voor hulp en dat soort maatregelen, neer zou willen leggen in andere gebieden. Want de gemeente heeft willens en wetens dan een bepaald risico genomen, waarvan zij het aanvaardbaar vonden. En anderen toen als zeiden dat het niet zo was. Dus wij proberen echt vanuit de rol zaken neer te leggen, daar waar ze horen. En alleen als er echt een provinciaal belang aan de orde is, om er dan zelf directe regels voor op te nemen. Dat neemt denk ik heel veel vragen over waterveiligheid en wonen weg. Ik zeg er overigens bij: die kaarten – want het is een samenvoeging van twee verschillende kaartlagen, zoals dat dan heet: pluviaal en fluviaal – daar zijn wij ook nog met het Waterschap over in gesprek. Want die kaarten, die liggen sowieso over elkaar heen. Dan vraag je je af: welk van die modellen is dan leidend op de plek waar ze elkaar raken? Dus die kaarten, die zijn ook niet in beton gegoten. Die zijn in continue ontwikkeling. En zeker ook het komende half jaar moet daar nog veel aan geschaafd worden. Dus dat zeg ik er direct even als winstwaarschuwing bij, voordat iedereen precies op zijn eigen vierkante meter gaat kijken, van: waar woon ik nou even? Dan heb ik dat onderwerp gehad. Dan een opmerking ook die gemaakt werd over het onderwerp wonen, en over stedelijke groei. Ik hoorde in een paar inbrengen terugkomen, van: in hoeverre is dat nou eigenlijk wel een doelstelling? Ook daar is het beleidskader Leefbare Steden en Dorpen in dit geval, en ook

bijvoorbeeld het beleidskader Economie is een uitgangspunt. Als wij willen dat de Limburgse economie floreert, als wij willen dat we voor Limburg Centraal en het straatje erbij aan de ambities die in de Woondeal staan invulling kunnen geven, dan hebben we niet genoeg aan alleen maar de puur natuurlijke aanwas van de Limburgse bevolking. Dan zullen we dus moeten inzetten op duurzame bevolkingsgroei. En daar leest u inderdaad van: dat definiëren wij als groei in de segmenten van de bevolking die nog, liefst zo lang mogelijk, deelnemen aan de actieve beroepsbevolking. En dan liefst ook nog een keer in economische sectoren die zoveel mogelijk waarde toevoegen. De vraag is: in hoeverre kun je daar überhaupt op sturen? Maar dat is in ieder geval wel het streven, als je de doelstellingen die in de beleidskaders staan waar wil maken. Doe je dat niet, dan zul je in de toekomst te maken krijgen met bevolkingskrimp. En dan zul je dus ook een aantal doelen die je hebt op het gebied van economie bijvoorbeeld, niet meer in kunnen vullen. Want dan heb je gewoon niet de mensen die dat werk kunnen doen. Dan heb je niet de mensen die kunnen zorgen voor onze steeds ouder wordende bevolking. Dus volgend uit die beleidskaders kun je bijna niet anders dan concluderen dat er behoefte is aan een groeiscenario. En dat je daar dan ook op in zetten. Dus dat is hoe dat soort afwegingen ook tot stand zijn gekomen. Dat is niet nieuw, maar dat volgt eigenlijk uit de beleidsdoelstellingen van onder andere de Staten. Volgens mij ben ik dan nu bij het betoog van de heer Hendriks. De omvang van de gebieden, daar heb ik het over gehad. Zoekgebieden van grondwaterbeschermingsgebieden, zou dat dan uiteindelijk moeten leiden tot nieuwe winningen? Ja, anders ga je natuurlijk niet zoekgebieden aanwijzen voor grondwaterbescherming. Dat doe je om winningen te kunnen beschermen. Dus uiteindelijk zijn we zoveel mogelijk op zoek naar nieuwe winningen, wetende dat die mogelijkheden heel beperkt zijn. Daarom moeten we ook bestaande bronnen beter beschermen. Vrijtijdseconomie, heb ik ook veel vragen over gehoord. Die pak ik ook even in één keer. Ik hoorde ook de suggestie dat er geen einde wordt gemaakt aan ongebreidelde groei. Maar dan zeg ik u toch dat binnen de huidige Omgevingsvisie er al geen sprake meer is van ongebreidelde groei. Dat vanuit dit huis zeer kritisch wordt gekeken naar het toevoegen van nieuwe bestemmingen op het gebied van vrijetijdseconomie. Het andere aspect wat aan bod kwam: ja, je ziet ook veel parken, die maken een omvorming. En inderdaad, als Provincie zijn wij niet aan zet op het moment dat binnen de bestaande functie, binnen het bestaande Omgevingsplan er een wijziging plaatsvindt die past binnen die functie en waar alleen maar de gemeente een vergunning voor hoeft te verlenen. Dat is inderdaad iets waar wij geen rol in hebben. En die kunnen we ook niet pakken, omdat wij pas aan bod komen bij de functiewijziging. Maar bij het sturen op nieuwe functies voor vrijetijdseconomie, daar gaan wij zeer terughoudend mee om. En gaan wij in de nieuwe POVI ook vanuit het kader Landschappelijke Kwaliteit wel degelijk meer sturen op: als je het al wil, hoe zou het er dan uit moeten zien en aan welke maatstaven moet het voldoen.

De voorzitter: Ik zie dat dat een vraag oplevert van de heer Van den Beucken, van LOKAAL-LIMBURG. De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, misschien een beetje een hoogover vraag, voorzitter. In de analyse in het stuk is ook gezegd dat die markt redelijk verzadigd is. Wat betekent dat voor het beleid van nieuwe ontwikkelingen? Dus niet die nu al bestemd zijn, maar nieuwe grote ontwikkelingen, wat betreft vakantieparken.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Het is natuurlijk het domein van collega Satijn, maar de stelling van 'de markt is verzadigd', dat is een veel te eenzijdige blik, want de markt kent vele gezichten, kent vele verschillende typen vragen. En van sommige typen aanbod hebben we een overaanbod, en van sommige typen aanbod hebben we veel te kort, en zie je dat er een steeds toenemende vraag is. Nog

los van of je dat dan zou moeten willen faciliteren. Maar dus de stelling dat die markt verzadigd is, die gaat gewoon niet op. Die markt kent heel veel verschillende gezichten. Je ziet dat we daar als Limburg een heel grote transformatie-opgave met name hebben, de kwaliteit van wat aangeboden wordt. Maar dat is iets anders dan dat de markt al verzadigd is.

De voorzitter: Dat levert een vervolgvraag op.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Ik had op de lagere school voor Begrijpend Lezen een 8+. Ik wil niet opscheppen, maar het stuk ademt wel uit over de hele linie: een stukje verzadiging. Dat staat eigenlijk ook zo in het stuk. Dus dan moeten we dat misschien wel in de richting van het definitieve stuk nog een klein beetje uit elkaar trekken in deelelementen. Want anders krijgen we misschien wel wat misverstanden. Hoe zit u daarin?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Als het dat uitstraalt, dan straalt het schijnbaar iets verkeerd uit. En dan zullen we dat zeker meenemen voor het definitieve stuk, om te zorgen dat de juiste nuanceringen er ook in staan. Dus dat neem ik ter harte, voorzitter.

De voorzitter: Dat is ook wel prettig als je in de politiek zit, en je kunt goed begrijpend lezen. Gaat u verder met uw betoog.

Gedeputeerde Theuns: Belangrijk. Dan kom ik bij het thema Energie, want de heer Hendriks refereerde daaraan, maar ook na hem de heer Nijskens. En dan moet ik meteen even iets rechtzetten, en ik hoorde de heer Nijskens daar iets over zeggen; ik hoorde volgens mij ook mijnheer Roso daar iets over zeggen, over die twee bronnen. En u heeft het helemaal goed gelezen, want er had moeten staan: twee dragers. En twee energiedragers zijn iets anders dan twee energiebronnen per gebied. En de strategie van Enexis zit er inderdaad in om in te zetten op twee dragers per gebied. En dat is natuurlijk iets anders dan twee bronnen. Dus dat heeft u goed gelezen, allebei. U had ook denk ik een hoog cijfer voor begrijpend lezen. In de nieuwe versie zullen we dat beter meenemen, want het gaat inderdaad om twee dragers. Dus ik hoop dat daarmee ook de vragen daarover verhelderd zijn. Dan blijf ik even bij de heer Nijskens. Die zei ook nog iets over: hoe vindt een afweging plaats tussen dierenwelzijn versus toetsing van emissies? Uiteindelijk is het afwegingskader: de functiewijziging of de omgevingsvergunning. En er wordt vooral naar de emissies natuurlijk gekeken. We hebben binnen deze provincie in ieder geval niet specifiek beleid wat stuurt op een bepaalde mate van dierenwelzijn. Wij toetsen aan vooral milieueffecten, effecten op de natuur, de emissies. Dat is waar we op toetsen. Dus het is niet zo dat er dan een soort afwegingskader is: hoe ver ga je in meer emissies toestaan voor meer dierenwelzijn. Dat is er gewoon niet, zo sturen wij niet. De bronnen, daar had ik het over gehad. De hectares van de verschillende zones, daar heb ik iets over gezegd. U vroeg ook nog naar de percentages van het huidig grondgebruik. Dat is gewoon via het CBS opvraagbaar. Maar bij het definitieve stuk zullen wij zorgen dat dat overzicht er ook beschikbaar is, zodat je ziet: wat is binnen de bestaande zones, wat is dan ook echt het daadwerkelijke bestaande landgebruik. Dat zullen we in beeld brengen.

De voorzitter: Dat levert een vraag op van de heer Nijskens, van de VVD. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Mijn vraag ging er net om of we gaan opnemen, of wij politiek gaan sturen naar hoe hoog die percentages zijn. Dus als we zeggen: het landbouw is zoveel procent, wij willen

minimaal zoveel houden of willen het verhogen, daar ging mijn vraag over. Het huidige vind ik dan wat minder interessant in de visie.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Nee, we hebben niet voor ogen om daar op bepaalde percentages dan ook te sturen. Maar natuurlijk zeg je dan wel: in een primair landbouwgebied, waar je een bepaald percentage landbouwgebruik hebt beoogd je in ieder geval om dat zoveel als mogelijk dan ook te behouden. Terwijl je in andere gebieden juist meer naar andere functies toe zou kunnen gaan, die meer passen bij de natuur die daar vlakbij ligt, of het stedelijke gebied was daar vlakbij ligt. Dus op die manier wel, maar niet op basis van percentages. Dat is niet voorzien. Ik zie heel veel vragende blikken.

De voorzitter: Ja, maar ik zie geen handen bij een microfoontje. Dus dan denk ik: gaat u vooral door, zolang als dat is.

Gedeputeerde Theuns: Kijken of ik daar met een paar lange zinnen meer duidelijkheid over kan geven. De heer Van den Beucken was ik dan bij aangekomen. Proces, een aantal vragen – volgens mij heb ik dat voldoende toegelicht. Anders hoor ik het graag. U zei ook nog: stedelijke ontwikkeling meer centraal plaats laten vinden versus oog hebben voor die leefbaarheid. Eventueel in combinatie met ook brownfields, die gesaneerd moeten worden, dat kwam nog aan bod. U leest ook in de stukken over economie dat daar waar het gaat om plekken voor economie in de toekomst, er ook nog een forse ruimtelijke opgave ligt. Dus wij zouden nu juist zeggen: ga nou niet bestaande bedrijfslocaties, die misschien wel getransformeerd moeten worden, ga die nou juist niet gebruiken voor nieuwe woningbouwlocaties, maar gebruik die juist in eerste instantie als schaarse ruimte die nodig is voor nieuwe bedrijvigheid. Dus die transformatie is wel nodig – dat onderschrijven we – maar wij zouden niet allerlei bedrijfsfuncties willen wijzigen naar wonen. Omdat je dan juist je opgave, die je buiten het bestaande stedelijk gebied moet laten plaatsvinden, dat dat alleen nog maar groter wordt.

De voorzitter: Een vraag van de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, ik begrijp dat betoog. En voor een groot deel kan ik daar ook wel in meegaan. Er zijn echt wel specifieke gevallen – en misschien zijn het er vijf, of acht, of drie – waar dus echt nog de dreiging van uitgaat dat er logistieke hallen, daar bedoel ik dus echt mee megahallen, vlak grenzen aan een kern of woonwijk, dat die nog mogelijk zijn. En in zulke gevallen zou je daar in een maatwerkachtige setting eens naar moeten kijken. En dan heb je denk ik een ander beeld van hoe dat in elkaar steekt. Kunt u zich voorstellen wat ik daarmee bedoel? En ik snap het algemene betoog, dat je ook naar herstructurering van die bedrijventerreinen moet kijken. Maar soms zijn er uitzonderingen. Kunt u daar wat mee, met die opmerking?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik kan daar wat mee, ja. Ik snap zeker wat u bedoelt. En uiteindelijk is het ook primair aan een gemeente om te zeggen: als we al überhaupt ergens een functie willen wijzigen, zal de gemeente daar eerst iets van moeten vinden. Bijvoorbeeld omdat ze vinden dat bepaalde ontwikkelingen tekort bij woningen komen. Maar toch zullen we als Provincie er wel op sturen dat we zuinig omgaan met ruimte die we ook in Limburg nodig hebben voor bedrijvigheid. En je kunt hele discussies voeren over oppervlakte van loodsen, hoogte van loodsen – daar refereerde u ook nog aan. Ik stel voor dat u dat zeker ook inbrengt bij het gesprek wat we nog gaan hebben in het kader

van het amendement van mevrouw Van der Pol, over de vijf hectare-regel, waar uw Staten nog iets van moeten vinden. Dus ik zou zeggen, neem dat daar vooral in mee. Daar mogen uw Staten iets van vinden. Maar dit is in ieder geval de opvatting van het College.

De voorzitter: Er is nog een vraag voor u van mevrouw Boven, van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja dank u, voorzitter. Ik had nog een vraag naar aanleiding van de beantwoording over hoe landbouwgrond dan gebruikt moet worden. En in de tekst – en dat staat bij ‘Voorlopig advies – als je het hebt over primair landbouwgebied, dan staat er: ‘en zijn nieuwe niet-landbouw-ontwikkelingen niet toegestaan.’ Dat staat in het advies. En mijn vraag is: als je nu kijkt naar natuurcompensatie, hebben we heel veel problemen om daar grond voor te vinden. Betekent dat ook dat in deze gebieden natuur ook niet zal plaatsvinden?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Het betekent in ieder geval dat je zeker eerst gaat zoeken in een andere zone, namelijk de groenblauwe landbouwzone, daar waar dat ook daadwerkelijk iets bijdraagt aan de natuurgebieden die daarbij in de buurt liggen. Dus het draagt natuurlijk niet bij als je natuurcompensatie gaat neerleggen op een plek waar dat weinig bijdraagt aan de doelstellingen waar we primair voor aan de lat staan, namelijk de VHR, de Europese doelen, dat soort dingen allemaal. Je wilt ook dat wat je doet aan natuurcompensatie bijdraagt aan die doelstelling. En dat doe je niet door dat ver van de natuurgebieden af te doen.

De voorzitter: Ik zie een vervolgvraag, mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het is een constatering die ik daaruit trek. Dus dat ...

De voorzitter: Nee, sorry. We gaan verder met de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Daar ga ik graag nog een keer met u over in gesprek, mevrouw Boven. Ik was nog steeds bij de heer Van den Beucken. Vakantieparken, daar heb ik iets over gezegd. Energie, dat dat haaks lijkt, daar heb ik volgens mij ook iets over gezegd. Het proefproject voor energie-infra, daar mag u een keer collega Van Caldenberg over spreken. Dat hoeft niet per se in de POVI, denk ik. Waterveiligheid en ruimte, daar heeft u iets over gevraagd. Dat heb ik gezegd. Shortstay arbeidsmigratie. Dat is inderdaad een punt wat ik zeker ook herken uit het bestuurlijk overleg wat ik zelf met de regio Noord-Limburg, en zeker ook met de gemeente Venlo daarover heb gevoerd. En ik erken dat er zeker een opgave ligt voor het huisvesten van shortstay arbeidsmigratie, en de vraag op wat voor plekken je dat doet. Volgens mij is er deze week zelfs nog een ambtelijk overleg tussen onder andere Provincie en gemeente Venlo, om daar nader op te verdiepen. Dus ja, ik erken dat de gemeente daar een opgave heeft. Tegelijkertijd sluit ik ook wel aan bij het betoog van de heer Wolters, die zegt: ja, maar is shortstay dan ook echt shortstay? Zorg je dat mensen dan ook niet in een soort carrousel zitten waarin ze van shortstayplek naar shortstay gaan, en het eigenlijk gewoon longstay is? Dat soort aspecten moet je daar wel allemaal zorgvuldig in meenemen. Maar uw vraag was: erkent u die opgave? Ik erken die opgave. En daar zijn we ook met de gemeente over in gesprek.

De voorzitter: Vervolgvraag van de heer Van den Beucken. Ik attendeer even uw hele commissie erop: er zit een maximum aan het aantal interrupties wat u in zo'n sessie heeft.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, dan heb ik me miscalculeerd. Want vragen richting Gedeputeerde vielen daar tot voor kort niet onder, bij mij. Maar...

De voorzitter: Maar uw voorzitter begint ook honger te krijgen, dus...

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik heb daar alle begrip voor; ik heb dat zelf ook. Maar dan moet ik even kijken waar ik gebleven was. Ja, de reactie begrijp ik: van shortstay naar shortstay is natuurlijk niet de ideale situatie. Als je het zo gaat bekijken, dan wordt dat uiteindelijk gewoon: mid-stay of long-stay of lang verblijf. Dat zou je dus moeten gaan doen in die verdichtingsgebieden. Waar ik een beetje bang voor ben: als je geen goed beleid voert, en op een gegeven moment shortstay zich gaat verplaatsen in die verdichtingsgebieden, dat je dan steeds verloop krijgt, wat de leefbaarheid daar niet ten goede komt. En ik denk dat dat de problematiek is waar de gemeenten ook tegenaan lopen. Daar vraag ik aandacht voor. En ook hier in de POVI, dat er iets over gezegd wordt.

De voorzitter: De Gedeputeerde

Gedeputeerde Theuns: Ja, heel kort: dat erkennen wij ook. En dat is precies waar we, ook zeker met Venlo, heel nadrukkelijk met Venlo het gesprek over voeren. U had het ook over de Ladder Duurzame Verstedelijking. Dat is inderdaad een heel interessante. Want ook wij zijn heel benieuwd wat de minister daar uiteindelijk over gaat besluiten. En daar loopt op dit moment ook een juridische analyse: wat betekent dat wel? Is dat eigenlijk wel conform de eigen Omgevingswet, wat het Rijk daar meent te besluiten? Daar kan ik nu nog niks over zeggen, tot we echt weten wat het betekent. Daar zullen we u zeker proactief over informeren bij de POVI, als dat gevolgen gaat hebben of niet. De heer Roso, die zei aan het begin: heel veel vragen zijn ook niet beantwoord. Ik zou eigenlijk de vraag terug willen stellen: wat mist u dan? Dan kan ik daar ook antwoord op geven. Ik kan de notulen van de afgelopen vijftien vergaderingen teruglezen, maar u zult uiteindelijk zien – en dat is de winstwaarschuwing die ik geef: de discussiebladen zijn iets anders dan uiteindelijk het stuk wat ter visie gaat. En dan zult u zien dat een heel aantal van die vragen wellicht toch beantwoord worden. Of dat dan altijd bevredigend is weet ik niet, maar ze worden beantwoord. Energie en twee bronnen, dat had ik ook gezegd. Kernenergie, daar zijn ook aantal vragen over gesteld, SMR's. Uiteindelijk zal ook in de nieuwe Omgevingsvisie staan dat wij daar grotendeels ook aansluiten bij het rijksprogramma wat daarvoor loopt. Want het Rijk is namelijk zelf ook nog aan het onderzoeken: wat is onze visie daarop, op wat voor plekken zou je dat dan eigenlijk moeten willen? Voor grotere kerncentrales is dat al besloten. Daar is al gezegd, dat zal nadrukkelijk bij de kust op plekken waar dat nu al gebeurt, plaats moeten vinden. Voor SMR's is dat er nog niet. Er zijn volgens mij ook al allerlei moties over ingediend, vragen over gesteld. Wij haken aan bij het rijksprogramma. Natuurlijk worden uw Staten daar proactief over geïnformeerd, wat dat betekent als daar meer duidelijkheid over is. Dat is wat ik daar nu over kan zeggen.

De voorzitter: Ik zie een vraag voor u van de heer Roso.

De heer Roso (JA21): Het kan zijn dat ik het verkeerd begrijp, maar dat daar dan een soort passieve houding in genomen wordt, terwijl wij juist ook middels die moties een soort actieve houding daarin hebben gevraagd en voorzien.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: En er is geen passieve houding, maar tegelijkertijd zal eerst het Rijk daarover uitspraken moeten doen. Want wij kunnen zeggen 'wij gaan hier een plek aanwijzen voor', maar als landelijk niet besloten is dat dat überhaupt kan, dan kun je daar niet zoveel mee. Dus we zullen wel heel proactief aanhaken bij het traject, waar wel eerst het Rijk duidelijkheid over zal moeten verschaffen. Dan kom ik bij het betoog van de heer Megens. Die vroeg naar de stand van zaken van het straatje erbij. Nou, laat u nou vorige week een heel mooie rapportage gekregen hebben. Als u daar nog vragen over heeft, dan hoor ik dat heel erg graag. Maar daar ziet u uitgebreid ook wat we hebben gevonden in het kader van straatje erbij. En ook – want ik heb veel fracties iets horen zeggen over straatje erbij, wijkje erbij – dat de conclusie van ons College in ieder geval is, dat er niet per se behoefte is aan ofwel een verruiming ofwel een verstrenging van het beleid op dat vlak. Er is al heel veel mogelijk, op bepaalde locaties. Dat kun je op een zorgvuldige manier doen. Daar hoeven we niet per se meer en ook niet minder ruimte voor te geven, want het sluit heel erg goed aan bij de behoefte. We kunnen ongeveer 3000 woningen door middel van straatjes erbij realiseren. Dat is 10% van onze opgave. Maar dat doe je vooral niet om de grote aantallen te bouwen, maar juist ook om te raken aan de leefbaarheid in bepaalde kernen, zodat mensen in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen.

De voorzitter: Een kleine spoiler voor het stuk dat nog komt eigenlijk, hè.

Gedeputeerde Theuns: Het is al gekomen.

De voorzitter: Oké, kijk. Ik geef het woord aan de heer Nijenhuis. Die heeft nog een vraag voor u.

De heer Nijenhuis (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik had even afgewacht of de Gedeputeerde nog reageerde op het gloedvolle betoog wat de heer Roso ook had over motie 3077. En de functie die vrijkomende agrarische bebouwing zou kunnen leveren, ook in het kader van de ruimtelijke-orderingproblematiek. Die motie ziet toe op met name het ingrijpend veranderen van identiteit van gebieden en de leefbaarheid in die gebieden. Dat parkeer ik even, want het invullen aan meer economische activiteiten biedt ook in het kader van deze discussie een oplossing voor woningbouwopgave, omdat je bedrijfjes kunt verleiden om naar die plekken te gaan die nu al een planologische bestemming Bedrijf hebben. Die daarmee ook – en daarmee refereer ik ook aan de vraag die ik had over de term plattelandswoning – die daarmee bestaande bedrijvigheid niet in de weg zitten, zijn ook een oplossing voor de opgave die we hebben op het gebied van bedrijfsterreinen. Er zijn 285 bedrijven in Limburg die zich gemeld hebben. Stel dat die allemaal een hectare voor bedrijfsdoeleinden inleverden, dan hebben we het grootste deel van onze opgave al ingevuld. Bovendien is het zo dat ook op die plekken die vrijkomen, de infrastructuur op het gebied van verkeer minder belasting geeft voor de intensiteit in nu drukke gebieden. En die plekken hebben ook nog eens een elektriciteitsaansluiting die veelal voldoende is voor bedrijvigheid. Dus ook daarmee beperken we de druk die we hebben op de ruimtelijke claim op elektriciteitsplanologie. Dus ik wil toch benadrukken dat die motie meer aandacht verdient in deze POVI dan die nu lijkt te krijgen.

De voorzitter: En de vraag is even of de Gedeputeerde dat met u eens is of onderstreept, denk ik. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wij zullen dat nadrukkelijker meenemen, inderdaad. Want dat raakt ook een beetje aan de vraag die mevrouw Boven stelde, van: wat betekent dan geen nieuwe niet-landbouwgerelateerde ontwikkelingen in zo'n gebied? Terwijl we ook horen van ook agrariërs in zo'n gebied, die worstelen met: blijf ik 100% agrarisch ondernemer? Wil ik er iets anders gaan doen? Wil ik er een andere functie aan toevoegen? Laat ik ook gewoon eerlijk zijn, op dit moment is het ook binnen dit huis nog een gesprek: wat betekent dan 'in principe niet'? Hoe ver wil je gaan in dat maatwerk? En

dan speelt natuurlijk niet alleen de effecten voor de landbouw die in dat gebied zit een rol, maar ook: wat betekent dat voor aansluiting van energievoorzieningen van andere nutsvoorzieningen, dat je toch ruimtelijk gezien wat meer een spreiding krijgt van rode ontwikkelingen in het buitengebied. Of dat nou de status 'plattelandswoning' heeft of 'gewone woning', dat is vooral milieutechnisch gezien relevant, maar er zijn ook nog andere relevante noties. Maar uw vraag is: neem dat nadrukkelijker mee, en onderbouw wat je er wel of niet mee doet. Dat zullen wij doen. Dat zeg ik u ook toe, dat we daar expliciet op terug zullen komen.

De voorzitter: Wilt u daar even een termijn bij noemen?

Gedeputeerde Theuns: Bij het nieuwe stuk.

De voorzitter: Ja, na de zomer?

Gedeputeerde Theuns: Ja.

De voorzitter: Helder.

Gedeputeerde Theuns: Dan was ik nog steeds bij de heer Megens. Die zei: geen dwang en stille onteigening. Ik kan u verzekeren: dat is en blijft ook gewoon beleid, zoals dat ook in de beleidskaders staat, dat wij niet voor in ieder geval de stikstofdoelen zullen onteigenen. Of er dan vanmiddag vanuit Den Haag ander nieuws komt, dat weet ik niet. Maar dat weten wij allemaal niet. In ieder geval, dat is het beleid van de Provincie daarop. De regie op de RES'en. Daar heb ik denk ik al iets over gezegd, hoe wij daarop reflecteren. De SMR's ook. Dus dat brengt me bij mevrouw Schuurin. Ook die zei iets over de SMR's, maar dat was meer een politieke voorkeur dan een vraag volgens mij, in ieder geval die ik daar gehoord heb. En u zei: heel veel keuzes voor die zonering, die moeten ook nog worden gemaakt over die groenblauwe landbouwzone. En je zult zien dat in de opbouw van de groenblauwe landbouwzone heel veel keuzes gewoon uit de huidige POVI komen. Namelijk de beekdalen, de laagtes, de hellingen – dat zijn precies de kaartlagen die er nu al zijn, en waar ook de groenblauwe landbouwzone uit is opgebouwd. En daar kom ik misschien dadelijk bij de Partij voor de Dieren en GroenLinks ook nog op. Daar hoorde ik veel zorgen over die zone. Tegelijkertijd vinden wij in ieder geval dat het veel eerlijker is waar het echt over gaat. Als je kijkt, de huidige groenblauwe mantel: ik hoorde een paar suggesties dat we nu natuur eruit strepen en dat we daar landbouw van maken. Maar van de huidige groenblauwe mantel is 63% op dit moment gewoon in gebruik, normaal agrarisch. Dus er zit een meerderheid aan landbouwgebruik in de huidige groenblauwe mantel. En ook in de nieuwe tijd van de nieuwe Omgevingsvisie zal dat zo zijn. Dus dan kun je veel beter ook eerlijk zijn, en zeggen dat juist de landbouw in dat gebied die daar niet zomaar weg is en daar ook helemaal niet weg hoeft, dat die zich wel heeft te verhouden tot de groenblauwe opgave in dat gebied – ofwel Natura 2000 ofwel Kaderrichtlijn Water, Natuurnetwerk, de verbindingszones, die ook onderdeel zijn van de kartering van die groenblauwe landbouwzone. Dus het is niet alleen maar landbouw wat de klok slaat, en landbouwbelang wat de klok slaat, in zo'n groenblauwe landbouwzone. Maar we constateren dat de meerderheid van het landgebruik landbouw is. En dan zul je dus ook duidelijk moeten zijn: wat betekent dat dan voor de landbouw in dat gebied. Namelijk, als je naar nieuwe bedrijfstvormen toe gaat, of als je hier ontwikkelingen doet, dan is het juist belangrijk dat je doet aan die dooradering of dat je die verbindingszones in stand brengt. Dus het schept juist veel meer duidelijkheid en veel meer richting, richting de doelen waarvoor we aan de lat staan. En dat zijn de Kaderrichtlijn Water, de natuurdoelen... Nou, ik heb ze allemaal genoemd. En dat is ook de manier waarop we die nieuwe zone hebben vormgegeven. En ik ga nog niet daarop vooruitlopen hoeveel dat precies is, maar dat is een significant gebied, kan ik u vertellen, en een meer dan significant gebied.

En dat komt ook grotendeels overeen met wat nu de groenblauwe mantel is. Want er verandert natuurlijk niks aan verbindingzones die al op kaart staan. Er verandert niks aan beekdalen die al op kaart staan. Maar ik zou zeggen, bekijk het op het moment dat het ook beschikbaar is. En dan gaan we daar graag over in gesprek. Ik hoorde bij mevrouw Schuurin de oproep bestaande bedrijventerreinen goed te benutten. Ja, dat blijft ook een uitgangspunt: transformatie boven uitbreiding nieuw. En tegelijkertijd zien we op basis van onder andere de STEC-rapportage en de brownfield-analyse die er ligt ... Want ik hoorde iemand zeggen: dat zijn aannames. Volgens mij was het mevrouw Boven, maar misschien zeg ik het niet helemaal goed, of de heer Sol, denk ik. Ja, de heer Sol zei dat. Ja, voor een deel kun je zeggen: dat zijn aannames. Maar het zijn wel onderbouwde aannames. Het is meer dan alleen maar even zo een vingeroefening. Er is wel degelijk gedegen onderzoek naar gedaan. En je kunt niet anders dan ontkennen dat er, zeker na 2030, wel degelijk een ruimtelijke opgave ligt voor waar de economie behoefte aan heeft. En dan kun je het erover hebben: wil je dat accommoderen, of niet? Maar de opgave, die is er zeker.

De voorzitter: Er is een vraag van mevrouw Schuurin, voor u. Mevrouw Schuurin, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. In het stuk, bij het discussieblad over die behoefte voor bedrijventerreinen, worden een aantal opties genoemd. Daar is ook een soort combi-optie, van: je kijkt wat je kunt herinrichten. Je probeert dat zoveel mogelijk in te passen. En wat inderdaad echt niet lukt, dat ga je als nieuw realiseren. Maar in het voorlopig advies wordt er gekozen voor de volledige planopgave opnemen in de POVI, en dus niet voor die combinatie-optie. Dus daar kwam eigenlijk onze vraag vandaan: waarom wordt er dan niet voor die combinatie-optie gekozen, als u zegt: we zijn toch vooral bezig met herontwikkeling waar dat mogelijk is?

Gedeputeerde Theuns: Het advies begint met: maximaal inzetten op verdichting en intensivering. Daar begint het advies mee. Dat is het uitgangspunt. En daarnaast heb je een planningsopgave. Daar ligt dan de brownfield-analyse die er nu is. Maar wij zetten die nog niet nu ruimtelijk op kaart, omdat je eerst nader zult moeten onderbouwen: wat kun je nu echt met verdichting? Wat blijft er dan over? En vervolgens: waar leg je het neer? Dus ik sluit juist heel erg aan bij uw betoog dat je eerst inzet op die verdichting, maar dat je daarnaast niet moet weglopen voor het feit dat er ook nog een uitbreidingsopgave ligt. Maar die zul je wel eerst nader moeten onderbouwen. Dus die staat ook nog niet op kaart straks, ruimtelijk gezien. U zei iets over die lijst van bedrijventerreinen: kunnen we die dan krijgen? Ja zeker, die is dan gewoon ook inzichtelijk. Waterveiligheid, heb ik gehad. Ruimte en landschap, ook een aantal fracties over gehoord, van: dat lichte regime, dat stimuleren, is dat nou eigenlijk wel goed? Zouden we niet veel meer moeten reguleren? Je hebt straks ook gewoon die groenblauwe landbouwzone bijvoorbeeld, waar bepaalde kwaliteiten in zitten, maar ook daarbuiten. En we gaan juist veel nadrukkelijker sturen aan de voorkant – en dat kun je in stimulerende of in regulerende zin doen. Maar nu hebben we één motiveringsregime, zo heet dat dan, voor de huidige groenblauwe mantel. Als je in de huidige groenblauwe mantel iets wil, dan heb je één motiveringsregime en één motiveringsplicht die geldend eigenlijk is voor die hele groenblauwe mantel. Terwijl, wat juist zo kenmerkend is voor wat straks een groenblauwe landbouwzone is in Zuid-Limburg, is iets heel anders dan misschien in Noord-Limburg langs de Groote Molenbeek, of waar dan ook. En juist ook bijvoorbeeld grasland, hoorde ik langskomen, is nu net in Zuid-Limburg of bijvoorbeeld rondom de Maasduinen kan dat heel erg van belang zijn, en wil je juist ook sturen op het in stand houden van dat soort structuren of het stimuleren van dat soort structuren in je landschap. En we willen juist veel nadrukkelijker voor ontwikkelaars en voor initiatiefnemers handvatten meegeven: hoe kijken wij aan tegen ruimtelijke kwaliteit in dit gebied, en hoe zouden wij daarop willen sturen. En ontwikkel dus ook een plan wat in de lijn ligt daarmee. Daarmee hebben we dus ook straks veel meer

handvatten dan we nu hebben om tegen een initiatiefnemer te zeggen, of een gemeente dan: dit is volgens ons niet zo'n goed plan, of juist: volgens ons wel een goed plan. Want op dit moment is dat voor zeker gemeenten die hier komen met een omgevingsplan heel diffuus waar het dan precies aan moet voldoen op het gebied van landschap. Omdat je helemaal niet goed in beeld hebt wat je eigenlijk poogt te beschermen of poogt te stimuleren in een gebied. Dus ook daarin gaan we veel nadrukkelijker keuzes die afhangen van het gebied, om maar even bij het betoog van de heer Sol ook aan te sluiten – dat verschilt dus ook heel nadrukkelijk per gebied – willen we daar ook meer richting aan geven en meer duidelijkheid in geven. Bouwstoffen, ook een aantal fracties genoemd. Bouwstoffen en bouwstoffenwinning... En fijn dat de heer Sol een studie bij zich heeft, die is ouder dan ikzelf in ieder geval, en ouder dan de voorzitter hier. En ik ga helemaal mee in wat u zegt: dat gaat over primaire grondstof. En natuurlijk hebben wij doelstellingen op het gebied van de circulaire economie. Tegelijkertijd ... Want volgens mij, in die doelstellingen staat: 100% circulair in 2050. Dat streven laten wij ook staan, daar verandert niks aan. Net zoals wij ook het streven van 0 verkeersdoden hebben in Nederland, maar ook daarvan weten we dat we dat nooit helemaal zullen halen. Je kunt er natuurlijk naar streven; het is een mooie en nobele doelstelling. Maar als wij een nieuwbouwopgave hebben, dan hebben we nog steeds primaire grondstof nodig. En daar is zowel het Rijk als de sector, maar in ieder geval laten we dan zeggen het Rijk zeker ook, als dan iets onafhankelijker dan de sector zelf, die zeggen ook dat we daar een opgave hebben. Het Rijk is zich daar dus ook op aan het beraden. En wij zullen uw Staten voor de zomer nog informeren over wat wij in ieder geval van het Rijk daarover horen, welke kant men wil op gaan. En daar heb je eigenlijk drie smaken in. Ofwel er gebeurt niks, we continueren het huidige beleid. Ofwel, we gaan weer terug naar het oude beleid, gewoon taakstellingen. Of daartussenin ergens: we gaan meer stimulerend beleid voeren. Maar dan moet de staatssecretaris van IenW daar primair iets van vinden. Beoogd is om dat in ieder geval voor het einde van het jaar, maar voor de zomer al een eerste richting te geven. En dat betekent dan vervolgens ook weer iets wat wij als Provincie daarvan moeten vinden. Want ja, krijgen wij een taakstelling à la Spreidingswet die we gewoon invulling moeten gaan geven? Of staan wij soms straks aan de lat en hebben we daar nog eigen afwegingsruimte in? Die discussie, die willen wij eerst a) afwachten wat het Rijk zegt, en vervolgens b) met uw Staten voeren, voordat we dat in de nieuwe POVI vertalen. Daarom maken we daar nu nog geen andere keuze in.

De voorzitter: Dat levert een vraag op van de heer Sol, GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. Betekent dat ook dat het College, zolang die analyse er nog niet ligt en studie heeft gevraagd, geen onomkeerbare besluiten zal nemen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Nee, want wij hebben gewoon beleid. En dat beleid geldt totdat het andere beleid geldt. Dus op het moment dat hier morgen een vergunningsaanvraag binnenkomt, dan toetsen we die gewoon conform de vigerende kaders die daarvoor zijn. Dan kom ik bij mevrouw Wesseling. O, sorry.

De voorzitter: Ja, mevrouw Schuurding heeft een vraag.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ja, voordat we verdergaan. Want ik dacht: even afwachten of de Gedeputeerde er nog op terugkomt. Er is natuurlijk net al wat gesproken over energie. Wat ik nog even gemist heb, is de ogenschijnlijke tegenstelling die er kan ontstaan door aan de ene kant te zeggen: we hebben geen water meer beschikbaar, maar er zijn wel een aantal mogelijke paden in de energie-infrastructuur of energiekeuzes waar veel water voor nodig is. Wordt uiteindelijk in de POVI

dat ook al afgewogen? En dus bijvoorbeeld gezegd: we gaan een aantal paden niet verder bewandelen, omdat we daar geen water voor beschikbaar hebben?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: U leest dat de lijn die in het discussieblad staat – en dat zal ook in de POVI staan, zoals ik het nu voorzie: wij sluiten niets bij voorbaat uit. Daar gaat die zin ook over. Dus wij gaan niet bij voorbaat al een keuze uitsluiten. Tegelijkertijd staat in de teksten zoals ik die nu ken, van de Omgevingsvisie, ook dat er zeer beperkt tot geen ruimte is voor grote nieuwe watervragers, bijvoorbeeld langs de Maas. Dus als je die al wilt toevoegen, dan betekent dat iets voor bestaande watervragers langs die Maas, en in ieder geval ook richting de toekomst. Dus daar moet je wel een keuze in maken, maar die keuze wordt nog niet helemaal definitief al gemaakt dat je opties eruit gaat strepen. Maar je gaat wel al veel meer richting eraan geven.

De voorzitter: Ik zie een frons, en een vervolgvraag. Mevrouw Schuurin.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja, ik probeer het even te rijmen. Kijk, ik begrijp op zich wat de Gedeputeerde zegt. Waar ik een beetje bang voor ben, is dat we toch dan een aantal paden naast elkaar laten lopen waarvan we weten dat we die niet bij elkaar gaan krijgen. En volgens mij is de Omgevingsvisie juist ook bedoeld om dan de keuze helder te maken, en ook op te schrijven. En wat de Gedeputeerde nu lijkt te zeggen is: we houden dat eigenlijk nog open. En dat begrijp ik eigenlijk niet zo goed, dus daar zou ik nog wel iets meer toelichting op willen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Keuzes waar we alle informatie over hebben, die kunnen we ook maken. Of waar we in ieder geval zoveel mogelijk informatie over hebben. Tegelijkertijd, hier lopen ook nog op dit moment, ook met het Rijk – en primair staat collega Van Caldenberg daarvoor aan de lat – er lopen nog zoveel discussies hierover, van: hoe moet bijvoorbeeld straks het gebied rondom die Clauscentrale eruit komen te zien? Kun je daar wel of niet iets met waterstof gaan doen? Allemaal dat soort gesprekken, die zitten nu nog in een te vroege fase om nu in een ontwerp-POVI al te zeggen: dat zeker wel, en dat zeker niet. Dus een POVI is ook geen eindig proces, dat is altijd een cyclisch proces. En er zullen dus in deze POVI niet over alle thema's honderd procent keuzes worden gemaakt. Sommige keuzes kun je ook pas maken op het moment dat je weer nieuwe informatie hebt. Zo ook bijvoorbeeld grondstoffenbeleid – daar zou ik het liefst ook in deze POVI een keuze over maken, maar dat kan niet, omdat we eerst moeten weten: welke kant gaat het op met het rijksbeleid. En zo heb je bij energie ook nog een aantal onzekere factoren, die in de tijd nu te vroeg komen om dan te zeggen: wij schrijven iets bij voorbaat af.

De voorzitter: Ik zie instemmend geknik. En ik denk dat u daarmee door kunt met uw betoog.

Gedeputeerde Theuns: Fijn. Mevrouw Wesseling, daar was ik. Alle doelen, om die duidelijker neer te zetten. Bij het nieuwe stuk zullen we nog een keer expliciet de tabel uit Bijlage 3 van het ruimtelijk voorstel, die u allen natuurlijk nu helder voor ogen heeft, toevoegen. Maar daar staan heel nadrukkelijk juist de wettelijke opgaven, de Europese opgaven – wat ambities zijn, wat hard is, wat zachter is – dat zullen we nog een keer helder inzichtelijk maken. En dat zeg ik u toe.

De voorzitter: Dit ging heel snel. Wat zegt u precies toe, en wanneer?

Gedeputeerde Theuns: De Gedeputeerde zegt toe om bij het volgende stuk van de Provinciale Omgevingsvisie nog een keer helder inzichtelijk te maken welke doelstellingen er zoal zijn, en wat de hardheid van die doelstellingen is. Volgens mij kunt u daar wel iets mee. En dan kom ik bij een deel van het betoog wat eigenlijk ook in de bijdrage van mevrouw Wesseling zat, maar ook in die van mevrouw Boven en die van mevrouw Mertens. Want er wordt ook wel de indruk gewekt ... En ik begin dan even bij het betoog van mevrouw Wesseling. Areaaluitbreiding van natuur, die wordt hier totaal ondergeschikt gemaakt en weggecijferd – zo heeft u dat gezegd. Daar ben ik het absoluut niet mee eens, omdat wij juist zijn begonnen in het opbouwen van de kaartlagen met de opgaven die er liggen. En dan zijn Natura 2000 en het Natuurnetwerk juist een heel belangrijk uitgangspunt. En daar hebben we juist de kaart op opgebouwd, op die opgaven. En ook de verbindingzones die er nodig zijn om die natuurdoelen te halen, die staan op kaart. En sterker nog, daar gaan we er een aantal aan toevoegen, voor zover – uitgangspunt wat de heer Nijenhuis benoemde – met onderzoek onderbouwd kan worden dat dat ook nodig is. Dus het is juist in het kader van de natuurdoelstellingen en het slot waar we op dit moment in zitten, en om de natuur beter op orde te brengen, wat onze taak en verplichting is, dat we daar veel meer duidelijkheid over gaan bieden. Dus alle betogen die in de richting gaan van: dat zit er helemaal niet in, dat werp ik toch ver van mij.

De voorzitter: Dat levert een vraag op van mevrouw Wesseling. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja dank, voorzitter. Volgens mijn begrijpend lezen bleek dat dan niet zo te zijn in de stukken. Maar ik ben ook wel heel erg gerustgesteld, door de beantwoording van de Gedeputeerde. Dus ook mijn complimenten daarvoor. Want hoe ik het begrijp: de doelen waar we naar streven, die staan recht overeind. De juridische werkelijkheid, die staat recht overeind. En dat gaan we hopelijk ook terugzien in de stukken die ons nog toekomen. Dus daar ben ik heel blij mee. Maar dan blijf ik wel nog met die vraag zitten: die discussiekaarten en die voorlopige adviezen, waar gaat dat dan precies over? Want dat rijmt voor mij nog niet helemaal met elkaar. Dus wat gaan we nu uiteindelijk met die voorlopige adviezen doen? En op welke manier zien we die nog terugkomen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: De voorlopige adviezen, dat zijn de adviezen die op basis van de hele participatie aan de voorkant, door de ambtelijke organisatie en daarna naar het College zijn gebracht. En waarvan het College heeft gezegd: wij willen die kant op bij keuzevraagstuk X. Daar halen we vandaag ook nog bij uw Staten signalen over op. En uiterlijk 13 dan wel 20 mei neemt het College een besluit over de ontwerp-POVI. En u kunt dus al op basis van die adviezen aanvoelen in welke richting de keuzes dan op die keuzevraagstukken gaan. En het zou heel raar zijn als we op al die vraagstukken nog honderdtachtig graden de andere kant op gingen. En ik zeg ook meteen, ik heb er vandaag ook niet direct aanleiding toe gehoord om dat bij heel veel vraagstukken te doen. Dus dat zeg ik dan erbij. Dus dit geeft de richting aan die wij op aan het werken zijn, en waar u nu op kunt reflecteren en aan kunt vullen. U vroeg ook nog naar ... groenblauwe dooradering, heb ik net ook al iets over gezegd. De KRW-doelen, hoe gaan we die dan halen. Daar hebben we vorige week een uitgebreide mededeling over gestuurd, over hoe wij dat in ieder geval voor ons zien. Op welke wijze gaat het College nog ruimte maken voor de energietransitie? Volgens mij staat daar juist heel duidelijk iets over in, over hoe wij meer sturing daaraan willen geven. En ook zoekgebieden voor grootschalige opwek aan willen gaan wijzen. Hoe kunnen wij als PS nog in gesprek? Ik hoor een suggestie voor een ruimtelijke top. Ik zou zeggen, dat is uiteindelijk aan uw Staten. Maar ik heb gezegd wat in ieder geval het proces van het College daarin is, en hoeveel ruimte daar vooral niet meer in zit om allerlei extra zaken te gaan doen. Mevrouw Boven, die had vooral een betoog ook – wat ik ook bij haar zou verwachten, overigens – over de belangen van de natuur, en hoe die hierin geborgd zijn. En dat er

niet over de natuur gesproken wordt. Laat ik zeggen dat een term als pappen en nathouden, dat ik dat zeker niet herken op basis van de teksten die wij uiteindelijk in het ontwerp naar buiten gaan leggen. Ja, u mag er uiteindelijk zelf over oordelen, dat staat een ieder natuurlijk vrij. Maar juist de natuuropgave en het feit dat dit land al zes jaar op slot zit, juist ook het feit dat collega Faassen, die volgens mij net nog in de zaal zat, dat die binnen nu en een maand met een geborgde aanpak zelf... Dat we juist ook als College zelf de stap zetten, onder zijn leiding, om met een geborgde aanpak te komen, los van wat men vandaag in Den Haag besluit. Dat toont aan dat dit College voelt dat we daarvoor aan de lat staan, en dat we dat zeer serieus nemen, en dat we het ook willen oplossen. Zowel voor de natuur, als voor de vergunningverlening. Dus vorm uzelf een oordeel over wat wij opschrijven. Maar dat is in ieder geval wat ik er toch op uw betoog zou willen reflecteren. Mevrouw Mertens, die zei: er worden geen keuzes gemaakt, hoe zit dat nou precies? Wel in bepaalde keuzerichtingen stellen wij dat voor. Uiteindelijk zult u de keuzes zien. Het schrappen van de groenblauwe mantel vindt u onacceptabel. Ik zeg u daar dus bij: in de oppervlakte zal het misschien weinig verschillen met die groenblauwe landbouwzone. En we vinden het ook juist veel duidelijker, gelet op dat percentage van die 63%, wat gewoon landbouw is. Het is niet zo dat die groenblauwe mantel nu allemaal natuur of steunnatuur is. Juist niet. Het staat wel op kaart, maar de functies die daarin zitten horen er vaak juist helemaal niet bij, bij die natuurdoelstellingen. We pogen daar dan straks veel meer richting aan te geven, om juist die groene en blauwe kwaliteiten en doelen te kunnen versterken. Geen nieuwe ruimte voor watergebruikers – dat gaf u aan. Daar heb ik iets over gezegd. Het Ctgb, inderdaad. Je kunt alleen maar middelen van het Ctgb toepassen. Maar gek genoeg hebben we het in dit land zo geregeld dat Ctgb toegestane middelen niet altijd KRW-proof zijn. Dus dat kan ook nog ontstaan, dat een middel wat volgens de Ctgb voor de volksgezondheid en dergelijke wel is toegestaan, dat dat niet per se matcht met de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water. En daarvan zeggen wij: daar moet uiteindelijk de minister, in dit geval die van LNVN, duidelijk beleid over geven. Want ook zij heeft een opgave in het kader van de Kaderrichtlijn Water, en daar staat zij ook voor aan de lat. En dat is ook het standpunt van Provincies samen, van de Unie van Waterschappen en de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Vakantieparken, heb ik al gehad. Zone H5, heb ik gehad. Wijkje of straatje erbij, uw standpunt daarover is bekend. Hoe het College daarover denkt, dat staat in de mededeling van de vorige week.

De voorzitter: Een vraag van mevrouw Wesseling, D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja dank, voorzitter. Want ik zit soms toch nog een beetje met die grondwaterbeschermingsgebieden, en ook dat daar geen bestrijdingsmiddelen in terecht zouden moeten komen. En dat is inderdaad een opgave van de minister van LNVN. Daar hebben wij het College ook wel een aantal keren op bevraagd, van: College, waarom komt u niet zelf tot actie? Waarop het College dan steeds reageert, van: het is veel effectiever als dat landelijk gebeurt. En tegelijkertijd zit mijn zorg er heel erg in, dat er een heel concrete opgave landelijk ligt sinds 2022 om hiermee aan de slag te gaan. Maar dat er niets gebeurt. Dus we zijn nu drie jaar aan het wachten. Hoe lang moeten we nog wachten voordat het College zegt: landelijk doet niks, laten we zelf aan de slag gaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Precies diezelfde vraag stellen wij ook aan de minister van LNVN. En die gaan we in juni bij het volgende bestuurlijk overleg KRW, waar ik dan zelf bij mag zitten, gaan we die weer aan de minister stellen. Want er zal wel degelijk duidelijkheid moeten komen. En een belangrijk moment daarop, dat is toch 1 januari 2026. Want wij moeten uiteindelijk als stroomgebieden onze stroomgebiedsplannen gaan vormgeven. Daar staat in: wat gaat de regio allemaal doen. En dan

moeten wij wel weten: wat is de reikwijdte van straks bijvoorbeeld het nieuwe nutriëntenbeleid en het nieuwe bemestingsbeleid van de minister. Maar ook wat ze gaat doen op het kader van gewasbeschermingsmiddelen. Dus die discussie, die zal veelal dit jaar plaats moeten vinden. En die duidelijkheid moet er dit jaar ook komen. Betekent dat dan, als de minister niet duidelijk is, dat wij het automatisch op ons nemen? Wat mij betreft zeker niet. Ik vind echt dat dit een landelijke verantwoordelijkheid is. Wij hebben in het verleden als Provincie samen met Brabant zelf de Omgevingsverordening, waar daarstraks aan gerefereerd werd, voor stikstof hier ingevoerd, met bepaalde reductiepercentages. Heeft geen enkele andere provincie gedaan. Daarmee had je niet alleen geen level playing field, maar hebben wij een heel groot deel van de mogelijkheden die je hebt om stikstof te kunnen wegsaneren, al gedaan. Heel veel ondernemers hebben namelijk die slag al geslagen. En als je daar landelijk nog een keer iets generieks overheen krijgt, dan moet je nog maar afwachten wat dan de referentiesituatie is. Want dan hebben we de ruimte die we al gewonnen hebben, al weggegeven. En dat is goed voor de natuur. En tegelijkertijd zet je dan wel ondernemers klem. Dus je wil zo weinig mogelijk voor dit soort dingen dat provincies zelf generiek beleid moeten gaan maken. Je hebt hier gewoon beleid van de minister nodig. Is ook haar verantwoordelijkheid. Gewoon een wettelijke verantwoordelijkheid. Daar spreken we haar op aan, en die moet ze ook nemen.

De voorzitter: Vervolg vraag?

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, toch een vervolgvraag. Want ik snap dit heel goed. En ik onderschrijf het betoog van de Gedeputeerde eigenlijk ook. En tegelijkertijd denk ik: als er maar niks komt vanuit Den Haag, zullen wij op enig moment zelf iets moeten doen. Dus, waar ligt de grens? Als we op 1 januari 2026 nog steeds niks hebben vanuit Den Haag, doen we dan nog steeds niks?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja 'als, dan'. Dit is op dit moment de lijn van het College. We zijn niet altijd afwachting. Zie ook de geborgde aanpak voor stikstof, het LOS, wat zeer binnenkort naar uw Staten zal komen. Wij wachten niet altijd af. Maar op dit moment is het gewoon een wettelijke taak van de minister. En daar blijven wij haar, en niet alleen de Provincie Limburg, alle provincies, alle Waterschappen en alle gemeenten, spreken haar daarop aan. En zij moet daar leveren.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik was volgens mij gebleven bij de heer Sol. Zijn rapport, dat heb ik gehad, over de primaire grondstoffenwinning. Duurzame opwek, daar heb ik iets over gezegd. Niets uitsluiten, daar heb ik iets over gezegd. De 375 hectare, heb ik iets over gezegd. De categorie 4 milieudingen, daar zullen we nog eens goed naar kijken. Ik hoor wat u erover zegt, maar we wegen uiteindelijk af wat echt een provinciaal belang is, en wat niet. Of dat dan te laag is, gaan we nog even nader verkennen.

De voorzitter: Er werden aanstalten gemaakt, maar ik wist niet of er al een vraag was. Ik zie een vraag bij de heer Sol, GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, ik verlang net zo hard naar de lunch, hoor. Dus, kort. U heeft iets gezegd over niets uitsluiten. Mag ik dit ook gewoon echt interpreteren als een trendbreuk?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik weet niet wat u verstaat onder een trendbreuk. Waar doelt u precies op?

De heer Sol (GroenLinks): Dat wij met zijn allen, in ieder geval Provinciale Staten in meerderheid, juist de afgelopen periode vooral heel veel dingen heeft uitgesloten.

Gedeputeerde Theuns: In zekere zin hoop ik dat deze Omgevingsvisie überhaupt een trendbreuk wordt. Namelijk, de trend dat we geen keuzes maken. Dat we daar in ieder geval iets meer duidelijkheid over kunnen geven. Dat we in het kader van energie niks bij voorbaat uit moeten sluiten, dat is in ieder geval wat hier staat. Of dat dan een trendbreuk is, dat laat ik aan uw overweging.

De voorzitter: Gaat u door.

Gedeputeerde Theuns: Tot slot denk ik voorzitter ...

De voorzitter: Een vraag van de BBB, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ja, ik was nog heel even aan het kauwen op de uitspraak ... [3:28:04] de stallendeadline. U gaf aan dat de meeste ondernemers voldoen aan de nieuwe stallendeadline 2030. Ik had daarover technische vragen gesteld. En wij kregen het antwoord terug dat daar geen inzicht in was. Dus is er nu wel inzicht of is er geen inzicht?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Wij weten gewoon dat er heel veel ondernemers natuurlijk wel al die stap naar verduurzaming hebben gemaakt. Ik ben zelf bij genoeg bedrijven geweest die wel al voldoen aan de nieuwe verordening. Dus hoe we dat precies inzichtelijk ... Nu was de termijn heel kort. We hebben volgens mij woensdag die vragen gekregen. O, die zijn nog niet ... Zat dat niet in de vragen van woensdag? Maar goed, wij zullen kijken of we dat voor u zo goed mogelijk in beeld kunnen brengen. Of wat we niet weten. Tot slot, de bijdrage van de heer Wolters Gregório. Het proces, daar heeft hij wat over gezegd. Volgens mij heb ik dat voldoende behandeld. Ja, wat is de stip? Misschien wel goed in het kader van TV2050... Want u krijgt daar binnenkort een infosessie over. En het beeld dat uit TV2050, dat traject dat er daar één visie komt, van: hoe ziet de ideale toekomst eruit, dat wil ik hier dan toch, vooruitlopend op die sessie, alvast weerleggen. Want Toekomstvisie 2050 is een traject waarin we vier extreme scenario's, de vier hoeken van het speelveld, met elkaar gaan verkennen. En waarin we niet per se een keuze voor één hoekje gaan maken, maar waarin we handvatten krijgen om te leren herkennen welke kant je op gaat. En hoe je dan vervolgens wil bijsturen. Dus werken met scenario's is minder één visie neerleggen: 'zo moet het zijn', en veel meer een verkenning van mogelijke toekomsten. Zodat je kan acteren als zich dingen voordoen die lijken op een van die hoekpunten. Maar dat komt bij die infosessie uitgebreider aan bod. Ruimte voor niet-agrarische functies, daar heb ik al iets over gezegd. Dat is ook binnen dit huis nog een onderwerp van gesprek: hoe strikt of hoe open wil je die deur zetten. Sturen op grondgebruik, en hoe dan grond vervolgens benut wordt. Uiteindelijk, je hebt een soort hoofdzonering groenblauwe landbouwzone, primair landbouwgebied. Daarbinnen kun je natuurlijk in een verordening nog veel meer sturing geven – als je dat al zou willen. Dat zal bij de verordening ook nadrukkelijker aan bod komen. Daar is ook de stikstofaanpak natuurlijk een heel belangrijke in. Ga je wel of niet met overgangsgebieden werken? Hoe groot moeten die dan zijn? Voor sommige gebieden zal dat hydrologisch zijn, voor andere zal dat stikstof zijn. Dat zit nog niet direct nu in deze kaarten van de POVI, maar dat volgt wel uit bijvoorbeeld zo'n LOS-aanpak. U zei iets over vakantieparken, dat heb ik gehad. En dan ben ik bij de laatste

punten, namelijk: leeftijdsgroepen zitten erin, en niet beroepsgroepen. Als het gaat om volkshuisvesting, daar kunnen gemeenten natuurlijk met een verordening wel heel nadrukkelijk op sturen. Tot 50% van het nieuwbouwaanbod mogen ze op basis daarvan aan bepaalde beroepsgroepen bijvoorbeeld, ook toewijzen. En in het kader van hun volkshuisvestingsprogramma moeten ze volgens mij ook de verordening gaan maken. En u refereerde aan betaalbaarheid, van: dat staat er niet als onderdeel in. Betaalbaarheid is het uitgangspunt van de Woondeal, een belangrijke pijler onder de Woondeal. En dat wordt ook een-op-een overgenomen in de Omgevingsvisie. Dus daar sturen wij als Provincie wel degelijk op. Is ook een provinciaal belang, daar waar het gaat om woningbouw. Energie, daar heb ik een aantal dingen over gehoord. En u zei nog: de gezonde leefomgeving. Dat is inderdaad geen keuzeblad. Maar een van de hoofdstukken dan in die POVI is nadrukkelijk juist die gezonde leefomgeving. Dus ook daarin zult u een heel aantal dingen lezen die vanuit het aspect 'gezondheid' ook raakvlakken hebben met landbouw, industrie, noem het maar op. Dus dat zit er nadrukkelijk in.

De voorzitter: Een vraag van de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Niet over de gezonde leefomgeving. Daarstraks is al gezegd: zo min mogelijk nieuwe activiteiten toestaan die veel watergebruik vragen. Hetzelfde kunnen we natuurlijk zeggen over energie. Want we staan voor een heel grote opgave om die energietransitie door te maken, en voldoende voor de samenleving die we nu hebben voor elkaar te krijgen. Ik zie ook niks in het stuk staan over: wat als zich een datacenter van een X-aantal gigawatt aanmeldt, om hier geplaatst te worden. Hoe kijken we daartegenaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Dat staat er inderdaad niet zo specifiek in. Tegelijkertijd, als je zegt: we willen aan energieplanologie doen, dan zul je dus ook in je ruimtelijke afweging nadrukkelijker, en ook straks in een verordening die hier achteraan komt, moeten gaan sturen op wat voor type bedrijvigheid, die misschien heel energie-intensief is, wil je wel nog: en welke voegt wél veel economische waarde toe, en welke voegt dat misschien iets minder toe. Maar dat is natuurlijk ook uiteindelijk een politieke afweging, waar ook uw Staten vooral iets van moeten vinden. Dat staat nu nog niet zo concreet hierin. Maar zeker ook straks bij een verordening kun je daar natuurlijk wel op sturen. Dus u raakt denk ik wel de kern ook van de discussie. Maar als je überhaupt al zegt: we gaan aan energieplanologie doen, dan impliceer je eigenlijk al dat je dus ook gaat wegen: welke functie op welke plek? En welke functie willen we überhaupt een plek geven, en welke niet? Dus dat is wel een stap in die richting. Ja voorzitter, volgens mij ben ik... Dank voor uw coulance, maar volgens mij heb ik de meeste vragen in ieder geval beantwoord.

De voorzitter: De grootste grap is dat u 35 minuten had, en we hebben getimed: dit is 35 minuten en 1 seconde. Maar u krijgt nog een vraag, van de heer Van den Beucken, LOKAAL LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): U heeft een aantal zaken gezegd over regie. Er staat ook in het stuk dat een totale regie overgenomen zou moeten worden op de RES-opgave. Dat daar in ieder geval op gestuurd wordt. En misschien heb ik het wel gemist hoor, maar we hebben natuurlijk twee RES-regio's. Eentje daarvan, vraag ik me af welke regie die nu nodig heeft. We hebben ook een andere RES-regio, die stel ik me een beetje anders voor. Zit er nog differentiatie in? Want de ene regio is de andere niet.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Kort gezegd: ja. Dus het gaat er niet uiteindelijk om dat wij nou regie moeten nemen om regie te nemen. Maar dat 217a-onderzoek, dat heeft u gekregen. Daar werd ook al aan gerefereerd. Daar staat, vind ik, een mooi zinnetje in, (dat komt daarom ook in de POVI terug): regie is ook het voorkomen van besluiteloosheid. En in sommige regio's zie je meer besluiteloosheid op dit vlak dan andere. En als je besluiteloosheid wil voorkomen, betekent dat dus ook dat je net iets meer regie als Provincie neemt, in bijvoorbeeld Zuid – in ieder geval, dat is het voorstel – dan dat je dat in Noord moet doen. Want het gaat uiteindelijk erom dat we de doelstellingen te halen. En het gaat niet zozeer erom dat nou de gemeente of de Provincie of wie dan ook, de scepter moet zwaaien op een vlak. Het gaat erom dat je je doelstellingen haalt, en dat je voorkomt dat je daarover eindeloos in cirkels rond blijft draaien. En dat betekent dus ook: differentiatie daarin, op regionaal gebied – als daartoe aanleiding is vanuit de doelstellingen. En dat is zo, op het gebied van de RES.

De voorzitter: Dan dank ik u voor uw antwoord en voor uw binnen-de-tijd-beantwoording. Ik concludeer dat er **twee toezeggingen** zijn gedaan. De eerste gaat **over de motie Vrijkomende agrarische bebouwing. Dat u die nadrukkelijker gaat meenemen, en dat u daarop terugkomt bij het stuk wat rond de zomer komt.** En de tweede heeft u zelf heel goed geformuleerd, maar die **gaat over dat u toezegt om bij het volgende stuk van de POVI helder inzichtelijk te maken welke doelstellingen er zijn, en welke deadline hieraan verbonden is. Deadline is ook Q4 van dit jaar.** Goed, dan nog even dit. Nu komt er iets moois, want dat staat in mijn leidraad. GS biedt u een zogenaamde knoppencursus aan voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Hiervoor is voor het reces alleen nog tijd op 4 juli. Dat is de laatste vrijdag voor de schoolvakantie. En de vraag is even: als u hier gebruik van wilt maken, meldt u dan even aan bij de Griffie vóór 1 juli. Tevens is er dan ook gelegenheid om eventuele vragen over kaartlagen et cetera, te stellen. Daarnaast kunnen we afspreken dat als u vragen heeft over de POVI, dan kunt u die altijd via de reguliere weg via de Griffie toezenden. U kunt ook verzoeken om mondeling bijgepraat te worden over iets wat u bijvoorbeeld onduidelijk is. Dit kan iedere vrijdag, behoudens tijdens PS-vergaderingen en tijdens het reces. Als iemand hier gebruik van wil maken, stuur dan een mailtje naar de Griffie, uiterlijk op donderdag 9:00 uur, met daarin vermeld de vraag of het thema waar die vraag over gaat. Die vragen worden dan beantwoord in de vergaderruimte bij de Griffie. Het tijdstip hoort u via hen. Dat alles gezegd hebbende, dank ik u voor een interessant klein commissiedebatje. En ondanks alle coulance zijn we toch nog redelijk op tijd voor de lunch, denk ik. Ik schors de vergadering, zodat ik kan wisselen met de andere voorzitter. En wij hervatten om 13:20 uur.

T9662 Gedeputeerde Theuns zegt toe om bij het volgende stuk van de POVI helder inzichtelijk te maken welke doelstellingen er zijn en welke deadline hieraan verbonden is.

T9663 Gedeputeerde Theuns zegt toe om bij het volgende stuk van de Provinciale Omgevingsvisie nog een keer helder inzichtelijk te maken welke doelstellingen er zoal zijn, en wat de hardheid van die doelstellingen is.

[SCHORSING]

4. P-25-004 Statenvoorstel Onderzoek inzake kwaliteit uitgevoerde natuurcompensatie in Limburg (PS DOC-00770891)

De voorzitter: Ik hef bij deze de schorsing op. Wij gaan door met de commissievergadering LEO, met agendapunt 4, het Statenvoorstel Onderzoek inzake kwaliteit uitgevoerde natuurcompensatie in Limburg. Ik hou het heel kort. Het is een Statenvoorstel, dat betekent twee termijnen voor u als

commissie, en voor GS. In de eerste termijn lijkt mij dat drie minuten per fractie voldoende zou moeten zijn. Mocht u daar echt niet mee uitkomen, dan zal ik u niet afklokken op een paar seconden meer of minder. En de tweede termijn, we moeten maar even kijken of dat nog nodig is: ongeveer één minuut. Dan heeft mevrouw Mertens gevraagd of zij zou mogen beginnen. En ik ga dat honoreren, dus ik begin bij mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Inderdaad, ik moet op tijd weg. Voorzitter, de aanleiding voor het onderzoek dat voorligt, en waarvoor dank ook aan de Statenonderzoeker, dus de aanleiding voor het onderzoek en de uitkomsten zijn uiteraard zorgelijk. Maar de aanbevelingen zijn goed. En we zijn ook tevreden dat GS de aanbevelingen overneemt. Uiteraard kan ik het niet laten om te zeggen dat het hele idee van natuurcompensatie uiteraard veel zegt over hoe er in het algemeen over natuur gedacht wordt. Natuur lijkt vervangbaar en maakbaar. Maar een ingewikkeld bos-ecosysteem lijkt wel vervangbaar door een paar stekjes, maar dat is natuurlijk niet zo. In de natuur vinden ingewikkelde processen plaats, die alleen maar te bevatten zijn als je ervoor gestudeerd hebt. Dat de regelgeving erin voorziet dat we gewoon in stukken natuur kunnen snijden wanneer we dat nodig vinden om andere ontwikkelingen te laten plaatsvinden, dat zegt voor ons genoeg. De regelgeving is er, daar moeten we het mee doen. Maar dan moeten we hem natuurlijk ook wel goed uitvoeren, en dan moeten we goed toezien op de naleving ervan. Uit het onderzoek van de Statenonderzoeker blijkt dat de compensatie meestal niet goed gaat. En in eerdere onderzoeken is dat ook al geconcludeerd. Processen die moeten toezien op de manier waarop natuurcompensatie verloopt moeten beter. Maar we zijn ook vooral benieuwd naar hoe GS de verbeterpunten gaat oppakken, en wanneer we daar een terugkoppeling gaan krijgen. En we zijn ook benieuwd naar de vraag of er voldoende financiële middelen zijn om een en ander op te pakken. Want als we lezen dat er niet genoeg prioriteit gegeven kan worden aan het controleren op het beheer en op de naleving van compensatie, dan lezen we dus dat er niet genoeg geld is, op dat vlak. Dus de vraag is: hoe gaat GS ervoor zorgen dat daar dan meer geld bij komt? Nog een ander punt, een laatste punt, voorzitter: de regelgeving voorziet een compensatie in natura en in financiële compensatie. Maar wat GroenLinks betreft zouden we eigenlijk het liefst af willen van die financiële compensatie. Volgens onderzoek is dat moeilijk realiseerbaar. Maar, moeilijk gaat ook. Financiële compensatie is namelijk gewoon niet wenselijk. Maar wellicht dat de Gedeputeerde daarop nog kan reflecteren. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Mertens. Dan ga ik naar mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja geachte voorzitter, dit rapport is behoorlijk schrikken. Natuurcompensatie op zichzelf is al een doekje voor het bloeden, en wordt veel vaker ingezet dan de Partij voor de Dieren zou willen. Compensatie klinkt mooi, maar er zitten vele jaren tot tientallen jaren tussen voordat je werkelijk kan spreken van compensatie voor de verloren gegane natuur. Uit het degelijke rapport, en daarvoor dank aan de opstellers en degenen die hieraan hebben bijgedragen, blijkt dat we geen prioriteit aan natuurcompensatie geven. Dat goed doordachte plannen ontbreken. Dat de geplaatste stokjes wel heel armetierig zijn. Dat de natuurcompensatie nauwelijks beheerd, en beperkt gecontroleerd wordt. Dat vertraging ontstaat omdat compensatiegronden niet gevonden kunnen worden. Met als gevolg dat de realisatie van de doelstellingen voor compensatie, ver te zoeken zijn. Gelukkig zijn er aanbevelingen, en de Gedeputeerde heeft daar ook zeer positief op gereageerd. Daar zijn we blij mee, maar ik heb nog een aantal aanvullende vragen daarover. GS geeft aan de financiële consequenties inzichtelijk te gaan maken. Is dit inclusief een onderzoek of de prijs per hectare die we bij financiële compensatie vragen, voldoende is? Bij de onderzochte gebieden blijkt dat er heel wat issues aan de hand zijn. Wij krijgen berichten dat dezelfde issues ook bij niet-onderzochte compensatiegebieden spelen. Wat ons betreft moeten deze issues hersteld c.q. ingehaald worden. En onze vraag is daarom: worden maatregelen genomen om herstel- en

inhaalacties op te pakken? En herstel- en inhaalacties vragen gedurende korte tijd een piek in uitgaven. En is daar budget voor? Welke middelen zijn er om bij geconstateerde afwijkingen ten opzichte van de afspraken over natuurcompensatie op te treden? En gaat de Gedeputeerde ook onderzoeken of voldoende opgetreden kan worden bij afwijking? En gaat de Gedeputeerde onderzoeken hoe een versnelling kan worden gevonden in het vinden van geschikte compensatiegronden? En tenslotte, dit onderzoek ging helaas niet in op de kwaliteit van de compensatieplannen. In dit rapport schemert daar wel wat over door, bijvoorbeeld over de zeer kleine boompjes bij het VDL-gebied. Wordt in de aanpak van de Gedeputeerde ook gekeken hoe de compensatieplannen kwalitatief verbeterd kunnen worden? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja dank u, voorzitter. Voorzitter, ook dit is niet direct iets wat in mijn portefeuille zit. Ik vervang hier ook weer vandaag. En als ik straks iets eerder weg moet, dan is dat met agendaproblemen waar ik mee zit. Ik heb toch mijn best gedaan. Ik heb al een keertje bij de behandeling in ESA over Nedcar enige duidelijkheid gekregen dat natuurcompensatie nogal wat uitdagingen heeft. En ik moet ook vaststellen dat de cijfermatige consistentie bij het Nedcar ik nog niet heb kunnen vaststellen. Maar dit is voor een ander moment. 50PLUS constateert, en dat is niet de eerste keer, dat we heel veel papier of digitale pagina's nodig hebben. En uit die heel veel data vraag je je dan af: is dat de informatie die nodig is? Een van de adviezen is: laat GS elk jaar een overzicht geven, en een openbaar toegankelijk overzicht. Dat is een verstandig advies, maar waarom kan ik dat totaaloverzicht niet in dit rapport vinden? Het kan toch niet zijn door een beperking van de opdrachtformulering? De indruk die 50PLUS heeft gekregen, is dat de overheid niet betrouwbaar is. Er wordt een project uitgevoerd, met de belofte dat men later gaat compenseren. Maar dat doet men niet, of het duurt wel heel erg lang. En dan kun je verwachten dat er maatregelen worden genomen, dat de rechterlijke macht uitspraken gaat doen dat men eerst natuurcompensatie moet regelen voordat men een project kan beginnen. Wat weer tot gevolg heeft dat een deel van de projecten niet doorgaat. En zo gaat de boel op slot. Wat 50PLUS betreft zijn de adviezen te vergelijken met het coalitieakkoord, en verdere voornemens: te vaag, en niet concreet. Want ik lees weer termen als: verbeter, meer aandacht. En ook, wat is nou precies een majeur project? En ook zijn er heel veel adviezen waar ik eigenlijk van denk: het is toch triest dat dat niet geregeld is. Moeten we daar een advies voor geven? Dit hoort toch gewoon een normale overheidsorganisatie te doen? Maar aan de andere kant willen we er ook voor waken dat we heel veel bureaucratische voorschriften krijgen, waardoor we straks alle energie hebben zitten in het administratief kloppend maken van de realisatie van de natuurcompensatie, en niet bezig zijn met de realisatie. In paragraaf 4.1 wordt de conclusie getrokken: niet altijd goed en volledig. Maar wat is de definitie van: niet altijd goed? 5%? 10%? 50% van de gevallen? En er staat geen uitspraak in over het tijdig realiseren van de compensatie. Is het uit te leggen waarom gesteld wordt dat in de praktijk op adequate wijze invulling wordt gegeven, maar de toetsing op de realisatie verloopt niet adequaat? En er wordt niet specifiek een uitspraak gedaan over de realisatie sec. Tot slot, wanneer is er een rapportage van de natuurcompensatie voorhanden die voldoet aan de vijf kwaliteitseisen die 50PLUS aan een administratie stelt: volledigheid, actualiteit, nauwkeurigheid, juistheid en controleerbaarheid? Tot zo ver de eerste termijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. En allereerst ook heel veel dank voor dit onderzoek. Want D66 is hier erg enthousiast over. De grondigheid waarmee het onderzoek is uitgevoerd, de scherpe conclusies en ook de concrete aanbevelingen bieden een goede basis om natuurcompensatie te verbeteren in onze provincie. En we willen dan ook heel graag onze waardering

uitspreken richting de Statenonderzoeker en ook GS. De uitkomsten van het onderzoek bevestigen wat we als Staten al langer vermoedden: de uitvoering van natuurcompensatie kent echt wel veel blinde vlekken. Monitoring blijft achter, verantwoordelijkheden zijn onvoldoende belegd, en de informatievoorziening schiet tekort. En tegelijkertijd laat ook het onderzoek zien dat die verbetering wel mogelijk is. En we zijn dan ook heel blij dat het College de aanbevelingen wil overnemen, en ook PS wil informeren over de planning en voortgang hiervan. Want structurele verbeteringen in toezicht, uitvoering en beheer, die zullen ook wel tijd kosten. En D66 is dan ook heel benieuwd naar hoe die planning eruit ziet. Wanneer zullen wij als PS die planning ook ontvangen? Is dat al voor de begrotingsbehandeling? En welke financiële implicaties heeft het opvolgen van die aanbevelingen, liefst per aanbeveling, nu concreet? Kan het College dan bij het maken van die planning ook per stap meenemen wat dan de financiële consequenties zijn? En hoe gaan we ook evalueren of die aanbevelingen nou effectief zijn geweest om onze natuurcompensatie weer op orde te krijgen? Zit daar ook al iets voor ingebouwd in die planning? Want bescherming van onze natuur vraagt om duidelijke afspraken en een stevige uitvoering. Dit rapport legt daar een heel mooie basis voor. Dus nogmaals, heel veel dank daarvoor.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Voor mijn partij is dit een belangrijk onderzoek. Want voor de PvdA is natuurcompensatie vaak een belangrijk punt geweest bij besluitvorming over een aantal grote projecten, hier in de provincie. Het laat denk ik ook de worsteling zien die mijn partij toch met enige regelmaat heeft gevoeld, en de spanning tussen het mogelijk maken van ontwikkelingen die noodzakelijk zijn of wenselijk zijn en het in stand houden of zelfs verbeteren van de natuur. Het waren voorgangers van mij die extra natuurcompensatie bij de aanleg van de Buitenring regelden, bijvoorbeeld. Een belangrijke voorwaarde toen, om in te stemmen. Hetzelfde geldt eigenlijk voor het instemmen met de aanleg van windmolens bij Venlo. En ook bij de vroegtijdige kap van het Sterrebos werd extra natuurcompensatie beloofd. Als partij moet je er dan op kunnen vertrouwen dat die natuurcompensatie wordt gerealiseerd, en dat we beheer en onderhoud goed hebben georganiseerd. Of zoals dit stuk zegt: het is niet alleen van belang dat er goede compensatieafspraken worden gemaakt, maar vooral ook dat deze worden nagekomen. En daar ontstonden bij de PvdA op termijn steeds meer twijfels over. En al helemaal na het zien van de wijze waarop VDL kennelijk aan haar verplichtingen tot natuurcompensatie heeft voldaan. Wij zijn dan ook blij dat er nu onderzoek ligt, dat kijkt naar de kwantiteit en kwaliteit van gerealiseerde natuur, maar tegelijkertijd zijn we ook teleurgesteld. Teleurgesteld in het feit dat gemaakte afspraken kennelijk niet altijd goed, tijdig of volledig zijn nagekomen, met alle gevolgen van dien. We lezen in dit stuk dat de Provincie Limburg zich te weinig inspant om de uitvoering van compensatiemaatregelen te volgen. De controles zijn erg summier. Bij VDL is het afwerkingsniveau niet hoogwaardig. Eigenlijk moet minimaal een derde van de aanplant worden vervangen. Er is nog een flink deel te realiseren in een kort tijdsbestek. En bij de Buitenring wordt geconstateerd dat er sprake is van achterstallig beheer van ongeveer 50% van alle compensatiepercelen. En in 15% vindt er helemaal geen beheer plaats. Het is daarom goed dat het College zelf ook concludeert dat het beter moet, en de aanbevelingen overneemt. Het College geeft aan scherper toe te willen zien op het naleven van de verplichtingen, en ook om de informatievoorziening naar PS te versterken. Dat stemt op zich tevreden, maar het neemt onze zorgen nog niet helemaal weg. Want het verleden heeft ook al eerder aangetoond dat het overnemen van onderzoeksaanbevelingen niet automatisch ook tot een betere aanpak leidt. Heel specifiek staat er dat GS de aanbeveling overneemt om PS binnen een jaar te informeren over de wijze waarop zij zijn omgegaan met de aanbevelingen uit het stuk. Wij hopen echt dat het College hier ook de plicht voelt om het vertrouwen in het instrument 'natuurcompensatie' te herstellen, en om toegezegde natuurcompensatie op niveau te brengen. En dus zouden ook wij graag willen weten wat

er nou gebeurt met de constatering dat op sommige plekken die compensatie niet op orde is. En hoe gaan we dat doen met andere projecten, die niet zijn meegenomen in het onderzoek? Wordt daar ook nog naar gekeken? Tot zover in deze termijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. De PVV heeft met verbazing kennisgenomen van dit rapport over natuurcompensatie in Limburg. Want wat blijkt namelijk? Er is en er wordt veel geld uitgegeven, maar de uitvoering rammelt aan alle kanten. Wij zijn daarom verbaasd dat het College blijkbaar niet heeft ingegrepen, met alle zogenaamde opgaven die er zijn in Limburg. Controles zijn vaak te laat, of blijven zelfs helemaal uit. Verantwoordelijkheden zijn onduidelijk. En in vier van de zes onderzochte projecten zijn flinke fouten geconstateerd. En dit is niet acceptabel voor de PVV. Hoeveel geld ligt er eigenlijk nog op de plank? Provinciale Staten hebben namelijk vorige periode de middelen voor natuur structureel gemaakt, maar blijkbaar wordt het niet uitgegeven. Wij vragen ons daarom af of de Provincie blijft bijdragen, terwijl er nog veel geld op de plank ligt bij diverse beheerorganisaties. Een van deze gevallen, de Natuurbegraafplaats Mookerheide, is een mooi voorbeeld. Daar is bijna een half miljoen euro aan financiële compensatie afgesproken. De werkgroep die het geld beheert en moest besteden is sinds 2021 niet meer bij elkaar geweest. Het geld is deels gebruikt, maar deels blijft het ook liggen. Nog erger, niemand weet precies wat er mee gebeurt. De PVV zegt duidelijk dat de natuurdoelen uit Den Haag of Brussel niet ten koste mogen gaan van de belangen van de provincie Limburg. Niet voor onze woningbouw, niet voor onze bereikbaarheid en zeker niet voor de leefbaarheid in dorpen en steden. Maar voorzitter, dat neemt niet weg, dat als er afspraken zijn gemaakt, die zo goed mogelijk moeten worden nagekomen. En daarom staan wij dan ook achter de aanbevelingen uit dit rapport. Maar voorstellen die in de praktijk kunnen leiden tot meer verplichtingen of meer regels of uitbreiding van het natuurbeleid niet. De focus moet liggen op uitvoering en toezicht. Niet steeds op nieuwe eisen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, we hebben een belangrijk interessant rapport voor ons waar LOKAAL-LIMBURG blij mee is, waarvoor dank. Het is ook niet de eerste keer dat er een onderzoek uitgevoerd wordt. In 2009 was de controle een zwakke schakel. En een nieuw onderzoek uit 2013 wees uit dat de uitvoering van de natuurcompensatie beter verliep dan de aanbevelingen uit 2009 aangaven. Maar wat is er dan in die 15 jaar daarna gebeurd. Is die aandacht voor de controle verslapt? Is het hele gebeuren complexer geworden? Komt dat door de decentralisatie richting de Provincie de afgelopen jaren? Hoe kon het na gebleken verbetering in 2013 gebeuren dat de uitvoering en controle weer afgleed, is de vraag aan de Gedeputeerde. Ja, en zoals ook al eerder is gevraagd, hebben we alle knaken wel om alle natuurcompensatietaken uit te voeren? Zes projecten hebben we de revue zien passeren. Wat we heel mooi vinden is al dat mooie fotomateriaal erbij. Daar kunnen we ook goed zien hoe dat er in de praktijk uitziet. Want papier en praktijk zijn natuurlijk andere zaken. Wat betreft de buitenring Parkstad zijn we toch wel geschrokken van het feit dat er door achterstallig of geen beheer bij 50%, dat is de helft van de compensatiegebieden, ongewenste vegetatiestructuren zijn ontstaan. En ook de aanblik van de niet beheerde hoogstamfruitgaarden is echt niet fijn. Maar de analyse van het geheel zal zeker een bijdrage geleverd hebben aan de uiteindelijke aanbevelingen. En dat geldt ook in bepaalde mate voor de compensatie van VDL, hoewel die beoordeling wat lastiger bleek te zijn. Voor de overige vier projecten was het wat minder schokkend. Maar ook deze gebieden blijven de aandacht voor verbeteringen vragen. Waarbij ook de inboet gemonitord moet blijven. En wij kunnen ons voorstellen dat 0% uitval gewoon niet haalbaar is. We vragen ons af wat de criteria zijn die bepalen of een

compensatie nou mislukt is, deels mislukt is of gelukt is. Want dat lijkt ons behoorlijk complex. Immers, er zijn ook heel veel verschillende soorten bomen. En je kunt veel combinaties maken met kruiden, landschappen en grassen en noem maar op. Maar belangrijk is volgens onze fractie dat die nacontrole deskundig gebeurt en dat die inboet ook tijdig plaatsvindt en ook het onderhoud daarop weer. Dus het is eigenlijk een hele trits van dingen, van dominosteentjes waar het verkeerd kan gaan. Dat is één ding. GS wordt nu gevoed met maar liefst vier aandachtspunten naar aanleiding van het veldonderzoek Geonius. En verder hebben we maar het liefst dertien adviezen over negen deelonderwerpen na verder dossier- en veldonderzoek. En wij kunnen ons daarin wel vinden. Als we kijken naar de achtergebleven monitoring en het onderhoud, ja, dan zien we daar zelf ook wel verbeterpunten.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken, gaat u afronden?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. De tweede termijn komt ook nog. Achterstallig of geen onderhoud verhoogt overigens de kosten ook weer en dat kan natuurlijk kapitaalvernietiging betekenen. En sommige... ik loop... Veranderingen hoeven niet verkeerd te zijn, zijn goed voor de diversiteit, maar registreer ze dan ook en pas eventueel het onderhoud aan. Verder zijn we ook blij met de reactie van GS. Een deel daarvan zal ook wel leiden tot de aanscherping van de Omgevingsverordening. Er gaat in feite één aanbeveling uit naar PS. En die omarmt onze fractie. En ja, er is al in de reactie toegezegd dat een jaar na behandeling we dan actief geïnformeerd worden. Maar er is nog iets anders wat wij graag zouden willen.

De voorzitter: Dan moet u dat nou wel heel snel gaan zeggen.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Het was namelijk zo dat er, naar aanleiding van dit rapport, via een bijsluiter of anderszins, toegelicht zou kunnen worden wat er precies in de Omgevingsverordening gewijzigd gaat worden,. Hoe was het en hoe wordt het? En dat is iets wat nog toegevoegd zou kunnen worden. Dus kan dat is de vraag aan het College. En wat ik nog over had kan wellicht naar de tweede termijn. Dank u.

De voorzitter: Nou, dat zullen we afwachten. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dank u wel ook voor dit onderzoek. Het is ontzettend duidelijk voor ons. En het geeft meer inzicht in de werkwijze van de Provincie. Ja, waar ruimte voor verbetering ligt, ja, dat zien we natuurlijk in de aandachtspunten, de conclusies en de aanbevelingen. En het College geeft dan ook aan hoe het opvolgen van de aanbevelingen vorm wordt gegeven. Er resteren voor ons eigenlijk twee vragen op dit moment. En dat is kan het College aangeven, of en zo ja, wat de extra kosten zullen zijn bij het opvolgen van de aanbevelingen? Eigenlijk in het verlengde wat mevrouw Wesseling ook net aangaf. En worden eventueel andere natuurcompensatieprojecten ook nog doorgelicht? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Hendriks.

De heer Hendriks (CDA): Dank u wel. Met grote interesse heeft de CDA-fractie kennisgenomen van het rapport over de natuurcompensatie. Allereerst willen we de Statenonderzoeker bedanken voor het heldere en grondige rapport. In brede zin onderschrijft onze fractie de aanbevelingen die in het rapport worden gedaan. Voor ons is het evident dat natuurcompensatie op zorgvuldige wijze moet worden uitgevoerd en gemonitord. Het is niet alleen essentieel voor het behoud en herstel van de natuur, maar ook noodzakelijk voor het maatschappelijk draagvlak bij toekomstige projecten, ook bij een

natuurcompensatie. Een betrouwbare overheid komt haar afspraken na. De CDA fractie is verheugd dat het College de aanbevelingen uit het rapport omarmt en deze wil overnemen. In dat licht hebben we nog enkele vragen en aandachtspunten. Uit het onderzoek blijkt een aanzienlijk verschil tussen natuurcompensatie die door de Provincie zelf wordt uitgevoerd en die worden gerealiseerd door externe partijen. Dit verschil achten we onwenselijk. Welke concrete maatregelen gaat het College treffen om deze werkwijze beter op elkaar af te stemmen? Ten tweede. Het rapport laat zien dat een gebrek aan middelen een belemmering kan vormen voor het op peil brengen of houden van de natuurkwaliteit. Kan de Gedeputeerde toelichten waar het knelpunt precies ligt? Gaat het hierbij om een tekort aan deskundige menskracht, om financiële middelen of beiden? En hoe denkt het College de knelpunten te willen aanpakken? Ten derde. In bepaalde gevallen lijkt er een mismatch te zijn tussen de gekozen vegetatie en de mate van onderhoud. Er is sprake van beplanting die intensief onderhoud vereist, terwijl dat onderhoud in de praktijk uitblijft. Kan de Gedeputeerde aangeven hoe dit heeft kunnen gebeuren? Is hier sprake van een tekort aan kennis of spelen er andere factoren? De laatste vraag. Het rapport stelt voor om op toegankelijke wijze, bijvoorbeeld via de website, inzicht te geven in de voortgang en de status van de natuurcompensatie. Kan de Gedeputeerde aangeven op welke termijn wij een dergelijk overzicht kunnen verwachten? Dat was het in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan mijnheer Franssen.

De heer Franssen (BBB): Dank u wel, voorzitter. Allereerst dank Statenonderzoeker, commissie, voor het onderzoeken van dit onderwerp. Natuurcompensatie. Natuur alle levende organismen, een habitat, ecosysteem waarvan zij deel uitmaken en daarmee verbonden zijn, uit zichzelf functionerende ecologische processen, ongeacht of dat nou wel of niet met invloed van de mens tot stand gekomen is. De compensatie, de drang om een stuk terrein zodoende te herstellen of in te richten, zodat het bij benadering de noodzakelijke verstoring elders ongedaan gemaakt wordt. 'Wensnatuur' tussen aanhalingstekens. Het doen van natuurcompensatie is een wettelijk vereiste. Hieraan hebben we ons te conformeren. Het inrichten van administratieve processen is een manier om aan de wettelijke vereisten te kunnen voldoen. En vooral om te zien wat het beoogde effect zou moeten zijn. Echter hierdoor laat de natuurlijke ontwikkeling van een terrein zich niet leiden. Het beoogde einddoel, resultaat, is van veel meer factoren afhankelijk dan een goed geschreven plan of een beschreven werkproces. Een strak beschreven uniform plan heeft voordelen. Echter, bij afwijkende omstandigheden, en ik durf te beweren dat bij natuurontwikkeling er altijd sprake is van afwijkende lokale omstandigheden, zal dit de natuurontwikkeling eerder in de weg staan dan goed doen. Gedetailleerde en afgestemde beheerplannen zijn een pré. Het vermogen om ad-hoc beheer te laten plaatsvinden is een van de belangrijkste voorwaarden voor succes. Hier is lokale kennis, knowhow van het oorspronkelijke gebied, een vereiste voor goed beheer. Hoe denkt de Gedeputeerde te kunnen voldoen aan een gedetailleerd en op lokaal niveau afgestemd beheerplan? Eén van de nieuwe natuurcompensaties die we gaan ontwikkelen betreft de N280. Deze moet nog in uitvoer komen. Echter, nu al zijn percelen aangewezen die ontwikkeld gaan worden. U weet natuur begint bij een braak liggend stuk grond en zal na het doorlopen van alle ontwikkelingsstadia uiteindelijk bos gaan worden. Zo ook de percelen weiland die nu op vrijwillige basis al zonder veel plannen aardig op weg zijn om een plaatselijk divers, biodivers en ecologisch verantwoord perceel te worden. Zonder een heel boekwerk aan eisen, zonder procesbeschrijving, zonder dure, met alle respect, ambtenaren. Maar door inzet en commitment van de eigenaar van het terrein en lokale mensen. Gewoon door kennis van het gebied en door inzichten en passie van burgers. Echter, ja, helaas, voldoet dit natuurlijk conform de wet niet aan het gestelde kader. En het hele kapitaalverslindende proces dient opgetuigd te worden. Maar wordt de compensatie daardoor beter? Hoe kijkt de Gedeputeerde hiertegenaan en wat wil hij meenemen als een van de mogelijkheden om beheer en natuurcompensatie te verbeteren? Alle onderzoeken ...

De voorzitter: Mijnheer Franssen, gaat u afronden?

De heer Franssen (BBB): Ja. Alle uit de onderzoeken komende adviezen zijn in onze ogen correct. Veel van de adviezen betreffen de inrichting van de plannen en werkwijzen die in onze ogen de papieren tijger vertegenwoordigen. Deze papieren tijger zal geen plant beter laten groeien of geen diersoort doen terugkeren of sterk laten ontwikkelen. Volgens ons dragen, mede uit eigen ervaring, de volgende factoren bij aan het succes van natuurcompensatie.

De voorzitter: U bent echt wel bijna een minuut over uw tijd heen. Dat is een beetje ...

De heer Franssen (BBB): Nog drie regels. Een gedragen realistisch plan dat aansluit op het gebied, voldoende reservering van financiële middelen bij aanbesteding van de procedure en voor aanplant en onderhoud. En onderhoud dat ook nog eens gedaan kan worden door lokale ondernemers. Op welke manier, en dat is afrondend, is de Gedeputeerde van plan om hiermee aan de slag te gaan? En op welke manier worden wij als PS betrokken om te komen tot een betere uitvoering van de natuurcompensatie? Dank u.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de Gedeputeerde. Ah, 'het beste peerd van stal' ... Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik ga het kort houden, dan halen we ook nog wat tijd in. Ook onze complimenten aan de Statenonderzoeker en betrokken partijen voor het deskundig onderzoek. Wij zijn het ook eens om de aanbevelingen over te nemen. Fijn dat GS dat wil doen. Wel rest ons nog de vraag, aan de voorkant van al deze plannen, wat we in de volle breedte eigenlijk zien bij de ontwikkeling of beheer van natuur in Limburg, is dat we ook heel wat handjes tekort komen op dit moment. Dus los van de vraag of er voldoende geld is of hebben we geld over. Hebben we genoeg uitvoeringskracht beschikbaar om aan de conclusies te kunnen gaan voldoen in toekomst? En op welke manier gaan we dit eigenlijk in de volle breedte bewerkstelligen? Dus dat we niet alleen op basis van dit stuk daarnaar gaan kijken, maar eigenlijk naar de volle breedte van natuurbeheer in Limburg. Dat is eigenlijk de enige vraag die wij dan nog hadden, de rest is al gesteld door collega's.

De voorzitter: Oké. En nogmaals excuus. Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Vijf minuten, voorzitter?

De voorzitter: Nou u mag wat langer.

Gedeputeerde Faassen: Ja, mag dat?

De voorzitter: Ja, u mag wat langer.

Gedeputeerde Faassen: Dank je wel. Ja, even schorsen, als dat mag. Want ik wil gedegen antwoorden geven. Ja, jullie denken ... Deze heeft aandacht ...

De voorzitter: Ik dacht al dat hij wat anders moest gaan doen. Oké, vijf minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Mijnheer Faassen zit vol spanning te wachten totdat hij kan beginnen. Ik zou zeggen, begin maar. Ja, hebben we iedereen? Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, laat mij ook beginnen om mijn complimenten uit te delen aan de Staten, de onderzoeker van het onderzoek. Ik kan jullie zeggen dat ik dat met een bovengemiddelde belangstelling gelezen heb. Want ik zit hier nu wel, maar ik ben van beroep boomkweker, zoals jullie weten. Dat is mijn eigenlijke beroep. Dus, ja, ik vind er wat van als ik dit lees. En ik snap ook dat jullie dat onderzoek gedaan hebben. En ik kan het alleen maar onderstrepen. Dat hebben we ook al gezegd en dat hebben we ook in de beantwoording laten weten. En ik kan u erbij zeggen dat me dat ook aan het hart gaat. Als wij ontwikkeling willen en we stellen daar voorwaarden aan met natuurcompensatie, vind ik ook als overheid, betrouwbaar als we moeten zijn, dat we ons daaraan moeten houden. En ik kijk daar met net zoveel verwondering naar als jullie als ik dat resultaat van het onderzoek zie. En je ziet daar dan ook in dat er de behoefte is om het te verbeteren. Dat onderschrijven we ook en daar willen we ook aan gaan werken. Dat beloven politici natuurlijk altijd dat ze dat gaan doen. Maar nogmaals, dit heeft meer dan bovengemiddelde belangstelling van mij en dat heeft ook mijn persoonlijke aandacht en ik zal ook proberen daarvoor te zorgen. In zoverre dat in mijn mogelijkheden ligt om dit te gaan doen. Goed, dat even in algemene zin om mee te beginnen.

Ik begin bij mevrouw Mertens van GroenLinks. Ja, hoe gaat GS de verbeteringen oppakken en wanneer krijgen we een terugkoppeling? Ja, het is duidelijk dat we een inhaalslag te halen hebben. We moeten aan de slag, dat is duidelijk, en daarvoor hebben we middelen nodig. En die gaan we in de Voorjaarsnota aan jullie voorstellen om dat te gaan doen. Dus wij stellen voor, bij het voorjaarsgeld, om daar € 700.000 vrij te maken op verschillende onderdelen. Dat is zowel mankracht als inhoud. Dus we gaan daar bij jullie Staten financiële middelen voor proberen te krijgen, om daar ook daadwerkelijk iets mee te kunnen doen. Dat is ook beetje een antwoord op de vraag die gesteld is waarom er in het verleden niks gebeurd is. Ja, dat zit een beetje vast op mankracht. Misschien ook een stukje prioritering. Maar ook op taken. We zijn natuuranalyses gaan doen wat ook veel werk is. Het is geen excuus, maar het is wel een verantwoording waarom er dingen in het verleden zijn blijven liggen en die we nu beter moeten oppakken en die we ook willen gaan oppakken, omdat ik, zoals gezegd, vind dat dat ook moet gaan gebeuren. Dus ja, financiële middelen gaan we in het voorjaar aan jullie vragen. En dan gaan we met dat geld aan de slag om dingen beter te gaan doen. Een inhaalslag zoals bij de Buitenring. Ja, dat mag duidelijk zijn. Maar er bestaan natuurlijk ook nog een aantal onderdelen op inhoud. Geld vrijmaken, want er is bijvoorbeeld bij de Buitenring, bij de aanleg gewoon geen rekening mee gehouden. Het is gewoon niet meegenomen in de financiële begroting van die Buitenring. Want dan zeg je, ja, dat gaat zoveel kosten en je hebt daar een opgave die je als natuurcompensatie hebt en nog tien jaar onderhoud. Dus dat is een combinatie van dingen. Je kunt ook niet zeggen van wanneer is het klaar? Het is nooit klaar. Want als je tien jaar de verplichting hebt om die natuur in te richten dan komt daar een beheersvergoeding achteraan, net als bij elke natuur. Dat moet onderhouden worden. Dus het is nooit af. Dus het is niet zo van na tien jaar is het klaar. Het loopt gewoon door.

GroenLinks wil liever compensatie in natuur dan een financiële compensatie. Ja, dat begrijp ik. Maar dat is één van de onderdelen. En daar kunnen we naar kijken, ook in de nieuwe Omgevingswet, want daar moet ook een nieuw kader geschetst worden. Of hoe we dat ... In de verordening, ik moet het goed zeggen, in de nieuwe Omgevingsverordening moet dit een plek krijgen. En dan kunnen we daar naar kijken, we ... Aan jullie wordt dat voorgelegd. Of we dat op die manier kunnen doen, sorry.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. U zegt Gedeputeerde van nou, daar kunnen we naar kijken. Maar hoe ziet u dat in het licht in relatie tot andere provincies? Want daar is dat wel

zo, met de financiële compensatie, dat dat ... Ja, dat staat in uw stukken, waarom het wel, zeg maar, noodzakelijk is en gehandhaafd blijft.

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Dit is een onderdeel van de mogelijkheden om natuur te compenseren. Eén van de drie regelingen die we hebben om de natuur te compenseren. Door het als Provincie te doen, of als privé, of als ondernemer, of financieel, maar dan moeten wij het doen en ja, daarvan is de vraag of dat het beste is of is dat een optie die we willen houden? Dus dat is nog een keuze die voorligt en waar we naar kunnen kijken. Dus ik heb niet gezegd dat we het niet gaan doen, maar ik zeg dat dat één van de mogelijkheden naar de toekomst zal zijn, of dat gewenst is of niet. En ja, dat is aan de Staten om dat naderhand te beoordelen.

Financiële consequenties inzichtelijk maken, inclusief de compensatie per hectare. Ja, dat wordt jaarlijks herzien wat die normkosten per hectare zijn. Want je moet natuurlijk ook gewoon met de prijsindexatie rekening houden. Ja, zoals al gezegd, die onderzochte gebieden waar een aantal issues zijn, die gaan we verbeteren met het geld dat we hebben. Ook die gebieden gaan we controleren en ook die andere, zoals het gevraagde, gaan we controleren. Daar hebben we in de eerste plaats mankracht voor nodig. En ja, wat u ook zegt, mijnheer Franssen, wij moeten weg, en meerderen zeiden het, van het papier naar buiten. Dus we moeten inderdaad van kantoor naar buiten om gewoon te zien wat er is gebeurd, dat blijft een proces. En daar moeten we degene die de natuur compenseert ook bij helpen. Dus ja, ook daar ligt een rol voor ons als Provincie.

Ja, en welke middelen zijn er om op te treden? We kunnen optreden op basis van de natuurcompensatieovereenkomsten die we gesloten hebben, dus daar kunnen we mensen aan houden. Vaak is het ook zo dat als je financieel ..., dat er een bankgarantie wordt afgegeven voor het stuk dat ingericht moet worden en dat is dan onderling, zeg maar, de zekerheid om ervoor te zorgen dat de natuurcompensatie ook plaatsvindt.

En gaat de Gedeputeerde onderzoeken hoe er opgetreden kan worden? Ja, dat is op zich niet nodig als de overeenkomst nageleefd wordt. En als we het beter controleren dan zijn we er ook bij op het moment dat de natuur gecompenseerd wordt. En wachten niet tien jaar af en komen dan kijken. Maar dat is een proces dat, zeg maar, jaarlijks plaatsvindt of we gaan het controleren en hebben dat dan ook in zicht.

Ja, zoals gezegd, hoe gaan we het in de toekomst beter doen? In de nieuwe Omgevingsverordening worden de eisen van zo'n compensatieplan aangescherpt. Dus dat komt in het Omgevingsplan.

Laat GS een overzicht geven in de aanbeveling, waar kan ik dat rapport vinden? We willen de openbare informatie over de natuurcompensatie openbaar beschikbaar maken op de website van de Provincie, zodat dat ook inzichtelijk is.

U vraagt wat nu mijn majeure projecten zijn? Bij de provinciale projecten wordt gesproken van een majeur project en dat zijn grote projecten in de zin van de regeling grote projecten van PS. Dat is een technisch antwoord, maar dat is het antwoord wat ik daarop kan geven.

Welke bureaucratische voorschriften? Ja, we zullen ... Ja, hier gaan we op letten en we zullen daar definitief op terugkomen na de beantwoording van de Statenonderzoeker. Dat hebben we al gedaan of dat gaan we doen? O, dat staat in het antwoord van de Statenonderzoeker dat wij gegeven hebben als GS, dus dat kunt u daar terugvinden.

U vraagt naar de rapportage voorhanden.

De voorzitter: Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, u zei de zaak openbaar maken op de website. Mijn vraag is wij hebben hier een deel van de projecten. Komen daar dan alle projecten op te staan en zijn die er al of

kunnen we ze morgen bijvoorbeeld al zien omdat dat dan in beeld is? In ieder geval waar natuurcompensatie geboden moet worden?

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Heldere vraag. Komen erop, staan er nog niet op. Dus dat komt nog.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, maar dat zijn dus alle projecten waarvoor nu natuurcompensatie, laat ik het zo zeggen, afgesproken is, wat nog niet helemaal afgerond is, neem ik toch aan en waar nog iets moet gebeuren? Of ...

Gedeputeerde Faassen: Het antwoord is alle.

De heer Van Est (50PLUS): En op welke termijn?

Gedeputeerde Faassen: Goed, ja, ik word gesouffleerd, voor het eind van het jaar.

De heer Van Est (50PLUS): Dat is wel erg ruim vind ik hoor.

Gedeputeerde Faassen: Maar wij willen volledig zijn. Dus dan moet u ons een beetje tijd gunnen.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dat maakt mij echt zorgen, dat we dat dus niet hebben. Dat is mijn punt. Dat het eigenlijk te triest voor woorden is dat wij regels hebben afgesproken voor natuurcompensatie en dat we dat niet hebben, dat het niet in het rapport staat. Dat was mijn punt. En dat vind ik een slechte constatering.

Gedeputeerde Faassen: Heldere zaak. **U kunt het lijstje vanmiddag krijgen, maar de beoordeling laat nog op zich wachten.** We hebben het wel inzichtelijk waar het over gaat, dus dat ter uwer geruststelling. Ja? Oké.

De voorzitter: Is dat voldoende helder? Dus even een onderscheid tussen welke projecten en de staat van de projecten, zal ik maar zeggen.

De heer Van Est (50PLUS): Dat is helder, maar dat is dus een toezegging van de Gedeputeerde, dat ik vanmiddag een lijstje krijg?

De voorzitter: Ja, die noteren we gelijk als toezegging.

Gedeputeerde Faassen: **Even voor alle helderheid. Het lijstje krijgt u vanmiddag, maar de invulling van hoe het gesteld is komt later.** Zo is het juist toch? Ik zie enige zweetdruppels bij mijn buurman verschijnen van wat hij mij beloofd heeft. Maar, het is beloofd.

Goed. De vraag was wanneer PS een planning krijgt over de voorjaarsbegroting? We gaan dus een voorstel voor aanvullende middelen indienen om dit proces, en het verbeteren van het proces, in te kunnen leiden met de eventuele financiële middelen die we dan tot onze beschikking krijgen. Dus dat gaat in de voorjaarsbegrotingsbehandeling ... Voorjaarsnota. Ik ga het even opschrijven, dat ... Voorjaarsnota. Goed, volgens mij komt dat nog een aantal keren terug. Dus dat was dat. Ja, dat kost geld, maar voor niks gaat de zon op. En we willen met zijn allen verbeteren dus dan lijkt het me ook eigenlijk logisch dat als we iets willen verbeteren dat we dat ook ... En dat zien we ook zo. En ik denk dat we dat ook bijna verplicht zijn met het rapport wat jullie hebben laten opstellen voor ons. En dat ja,

door de toezegging die we daarvoor doen, dat we dat met zijn allen onderschrijven. Ik denk dat dat een goede zaak is.

Zoals net al gezegd, we gaan rapporteren over alle natuurcompensatieprojecten, dus dat komt. De lijst vanmiddag en de rest naar het einde van het jaar toe.

Dan was de vraag van de heer Megens hoeveel geld er op de plank ligt. De Provincie heeft nog financiële middelen voor een bedrag van € 900.000 op de plank. En die gaan we dus nu inzetten om een inhaalslag te maken. Sorry.

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik bedoel eigenlijk niet wat de Provincie op de plank heeft liggen, maar meer bij de beheerders die allemaal die natuurcompensatie moeten gaan uitvoeren. Ik stelde daarvoor al als voorbeeld de Mookerhei. Daar is bijna een half miljoen aan financiële compensatie afgesproken, maar daar wordt niks mee gedaan. Bij hoeveel organisaties is dat nog meer het geval. Want het lijkt me vreemd dat we geld blijven uitgeven aan organisaties terwijl ze het niet uitgeven.

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja, dank u wel, voorzitter. U doelt op de middelen van de TBO's, maar dat is niet dit geld. Dus is de opgave die de TBO's hebben in het uitvoeren van hun taken die ze hebben. Maar dat is ander geld dan hier is bedoeld als natuurcompensatie.

De voorzitter: Momentje. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, ik weet niet of de Gedeputeerde een creatieve volgorde heeft aangepast of dat de Gedeputeerde van mening was dat al mijn vragen en die van mijn buurvrouw beantwoord waren, maar wij niet.

Gedeputeerde Faassen: Nou, ik heb antwoord gegeven op de vraag van D66 wanneer PS de planning krijgt, al voor de begroting ... [05:06:53] Daarvan heb ik gezegd dat dat in de Voorjaarsnota gaat komen. En ja, de andere vraag, de ontwikkeling in de loop van het jaar dat we daar, zeg maar, verslag van doen waar we staan met de natuurcompensatie van die andere projecten. Dat is de vraag die ik hier heb staan, maar misschien heb ik er één gemist.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank voorzitter. Ja, ik was ook nog heel erg benieuwd of we dan ook gaan evalueren of die aanbevelingen voldoende effectief zijn geweest. Dus niet alleen waar we nu met de natuurcompensatie staan, maar misschien een iets bredere evaluatie. En daarnaast ook nog de opmerking dat mijn buurvrouw volgens mij nog altijd van mening is dat ze is overgeslagen.

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Nou, dat is niet best. Nou, ik denk dat sowieso een evaluatie altijd een onderdeel is van als je iets gaat verbeteren of je gaat eraan werken, dan lijkt me dat een logisch onderdeel. En als we bij jullie terugkomen met wat we gedaan hebben voor het eind van het jaar, dan zal dat daar een onderdeel van zijn. Dat lijkt me logisch.

Dan had ik inderdaad mevrouw Schuurin. PS binnen een jaar te informeren en aanbeveling

opgevolgd worden hoe de projecten ... Ja, we gaan zoals gezegd, rapporteren over alle natuurprojecten. Maar dan ... Ik heb het zelf niet opgeschreven, dus als ik een vraag gemist heb, excuus en stel ze a.u.b. nogmaals.

De voorzitter: Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had inderdaad gelezen dat GS al van plan was om binnen een jaar ons te informeren over de wijze waarop de aanbevelingen worden opgevolgd. De vraag die ik daarnaast had gesteld, want dat maakte niet heel concreet deel uit van de aanbevelingen, die gingen echt over het proces, vooruit, zeg maar. Maar er zijn natuurlijk ook een aantal gebreken in het verleden geconstateerd en krijgen wij ook extra informatie over hoe GS van plan is dat te herstellen? Want dat miste ik eigenlijk nog.

Gedeputeerde Faassen: Ja, dat is wat mij ... Sorry, voorzitter. Dat is wat mij betreft een onderdeel van de rapportage. Wat we nu geconstateerd hebben, en misschien zijn er nog andere ook die verbeterd moeten worden of ... dat zal een onderdeel zijn van het verslag dat we maken. Want we gaan al die natuurcompensaties die lopen onderzoeken. Dus daar komen we mee terug. Dus dat zal er onderdeel van uitmaken. Is dat...? Heb ik ...? Dank.

Dan ga ik over naar de vragen van LOKAAL-LIMBURG, de heer Van den Beucken. Wat is er na vijftien jaar vanaf het eerste onderzoek gebeurd en hoe kon de uitvoeringscontrole weer afglijden? Ja, daar heb ik in het begin iets over gezegd. Ja, dan kan ik natuurlijk allerlei flauwe excuses verzinnen, maar dat ga ik gewoon niet doen. We constateren dat we dat niet goed gedaan hebben om wat voor een reden dan ook. Of dat nou mankracht was, vrouwkracht, ja, knowhow hebben we in huis maar die hebben we echt in de afgelopen jaren ook voor andere dingen ingezet. Dus ja, dat is een constatering achteraf, maar dat is de conclusie dat het beter moet. Dat is daarop eigenlijk het antwoord wat ik heb. En hoe gaan we het verbeteren? Ja, dat gaan we proberen te doen door middelen proberen te krijgen, die daarvoor vrij te maken en het dan op die manier beter te kunnen uitvoeren, beter te controleren, beter te begeleiden. En op die manier, zeg maar, tot een geborgde aanpak te komen van de natuurcompensatie. Dat is eigenlijk de bedoeling.

De voorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, extra geld zal zeker helpen, maar is de Gedeputeerde het met mij eens dat je niet eerst de processen op orde moet brengen en daarna extra geld moet voten in plaats van andersom?

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ik begrijp de vraag, maar die is natuurlijk aan elkaar gekoppeld. Als je een proces in gang hebt wat al loopt en je wilt dat tot goede uitvoering brengen dan heb je gewoon middelen nodig. En daar heb je mankracht en vrouwkracht, of zeg maar handjes voor nodig om dat te doen. Dus ja, het proces maakt natuurlijk een onderdeel ... Maar dat kan niet zonder dat je daar financiële middelen voor hebt. Dus ja, dat is een beetje het kip of het ei. En ik denk, ja, laten we eerst zorgen dat we de financiële middelen hebben en dat we het dan kunnen uitvoeren. U vraagt in een bijsluiter toe te lichten wat er gewijzigd gaat worden in de Omgevingsverordening. Ja, er ligt nog geen voorstel, dus dat moet er nog komen. Dat gaat nog richting jullie komen. Dus dat wordt vervolgd. Dan heeft mevrouw Koopman gevraagd of het College kan aangeven, en zo ja, welke extra kosten het gevolg zijn van de aanbevelingen? Ja, dat heb ik volgens mij redelijk ruim toegelicht, die € 700.000 en we proberen die dan op die manier in de Voorjaarsnota te reserveren om dat dan op die manier te

doen. Wordt eventueel natuurcompensatie ook nog doorgelicht? Ja, dat antwoord heb ik al gegeven. En dan mijnheer Hendriks. U vraagt het verschil tussen natuurcompensatie ...of de werkwijze van de Provincie zelf en die van externen op elkaar worden afgestemd. Ja, dat moet natuurlijk, want ja, wat je voor jezelf ... of wat je voor een ander doet moet je ook voor jezelf doen. En dat zie je natuurlijk ook goed in dit rapport waar er een aantal projecten zijn die onder verantwoordelijkheid van de Provincie vallen. Ja, die kunnen, en dat is duidelijk, ook beter, dus wat extern geldt, geldt ook voor ons. Ja, hoe gaan we dat inhalen, die inhaalslag? Ja, dat heb ik aangegeven. We proberen die inhaalslag door financiële middelen te gaan halen en daarop te gaan sturen.

Daarna vraagt u ook of het ecologische nalatigheid, kwaliteit van natuur ... Kan de Gedeputeerde aangeven hoe dit heeft kunnen gebeuren? Kennistekort of wat anders? Ja, zoals het betaamt kennistekort daar schort het niet aan. We hebben ruimschoots kennis in huis, mag ik wel zeggen. En dat meen ik ook echt. Daar heeft het niet aan geschort, maar er zijn andere prioriteiten in het verleden gegeven. Nogmaals, dat is geen excuus, maar dat is wat er is gebeurd. Dat is nu de constatering en we weten dat we dat beter moeten gaan doen.

Dan vraagt de heer Franssen hoe wordt omgegaan met lokale omstandigheden? Lokale kennis en knowhow is een goed punt. Dat willen we ook echt mee gaan nemen bij de uitvoering. We hebben natuurlijk ook een hoop vrijwilligers via IVN, die we ook subsidiëren vanuit de Provincie die we daar gaan betrekken. Dus ja, uw vraag om lokaal mensen te betrekken en knowhow, dat gaan we zeker doen.

En dan vraagt u of de lokale omstandigheden ook afgestemd zijn op het beheerplan. Ja, dat is zaak natuurlijk. De lössgrond heeft een ander beheersplan nodig dan de zandgronden in Midden-Limburg. Dus ja, dat wordt meegenomen in het inrichtingsplan, en dat wordt ook aangepast op de lokale omstandigheden. En ja, dat is eigenlijk ook de koppeling. Maak je gebruik van de lokale kennis? Ja, dat gaan we doen, zeker met, zoals ik u al aangegeven heb ... willen we dat op dit moment ... En dat is ook zeker belangrijk, kun je zo'n initiatiefnemer daar ... Je ziet het ook ... Kijk, ik ben al bij een paar projecten geweest. Dat ging dan niet om natuurcompensatie maar wel om landschapselementen. Je ziet juist, als je daar de omgeving bij betreft, dat dat een bepaalde dynamiek geeft. En dat geeft ook een bepaalde verbondenheid. En misschien zou je zelfs ook qua onderhoud ... We kennen al het hoogstamfruitbomen snoeien, ik heb begrepen, ik was niet bij de excursie maar ik heb wel de foto's gezien, het was wel fruit maar geen hoogstamfruit meer. Dat was mij duidelijk.

Ja, dat is eigenlijk een antwoord op de tweede vraag hier. Hoe ga je de initiatiefnemers erbij betrekken? Ja, dat moet een integraal geheel worden van de omgeving. Ja, dat geeft meer verbondenheid. Dus dat was een beetje ... zo'n beetje de ...

Dan is er nog één antwoord als ik mag, voorzitter. Ja, hoe gaan we jullie sowieso meenemen in wat we doen. En dat is eigenlijk in de PC-cyclus, om jullie, zeg maar, ook te informeren wat we gedaan hebben en waar we aan voldaan hebben. Want als we het lijstje hebben dan weten we wat klaar is en wat niet klaar is, ja, daarover kunnen we u informeren.

De heer Wolters, SP, niet vergeten. Verbetering, beter toezicht op alle natuurbeheer, een tekort. Ja, dat is natuurlijk duidelijk. Dat is ook een onderdeel van het plan dat komt, hè. Dat we sowieso beter in beeld moeten hebben hoe natuurbeheer geregeld is. En die vraag heb ik ook al eerder gehad van, mevrouw Mertens is nu weg, maar die heeft me die vraag ook al vaak gesteld, hebben wij in beeld hoe het met de natuur gesteld is? En daar is dit een onderdeel van. Dus ja, dat gaan we beter monitoren. Dat waren wat mij betreft voor de eerste ronde de antwoorden. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Oké. Dank u wel, mijnheer Faassen. Dan ga ik nu even kijken naar de tweede ronde voor PS. Ik was begonnen bij GroenLinks. Maar die zijn er niet meer. Dus ik begin dan maar gewoon bij de heer Wolters Gregório, dan kan ik u straks ook niet vergeten.

De heer Wolters Gregório (SP): Dat klopt, voorzitter. Dank u wel. Geen verdere vragen. Ik wens ons alleen heel veel wijsheid en succes met het verbeteren van alle natuurbeheer waarvoor wij aan de lat staan.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Ik denk dat ik op twee vragen geen antwoord heb gekregen. Eén van de onderwerpen is dat er geen geschikte gronden worden gevonden voor compensatie. En ik vroeg me af, want dat staat een beetje los van dit plan, of daar ook nog maatregelen op genomen worden? En de andere is, ik heb het niet expliciet gehoord, of er ook naar de kwaliteit van de compensatie-plannen zelf wordt gekeken? Want dat is geen onderdeel geweest van het onderzoek.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Mijnheer Van Est nog?

De heer Van Est (50PLUS): Ja, voorzitter, ik kan het heel kort houden. Dank voor de antwoorden aan de Gedeputeerde. Twee punten. Ik heb aangegeven dat ik sommige adviezen wat te vaag en niet concreet vind. Ik hoop dat de Gedeputeerde in de uitwerking het wel concreet maakt. Dus duidelijke handjes en voetjes geeft om te verbeteren. Het tweede is het beslispunt. De Gedeputeerde de Staten te verzoeken de aanbeveling die er ligt over te nemen. Er zijn aanbevelingen, maar dat is ook een commentaar op de aanbevelingen. En hoe moet ik deze lezen? Want dat is soms een nuancering van de aanbeveling. Als we hier voor stemmen, stemmen we dan voor de aanbeveling, inclusief het commentaar van Gedeputeerde Staten? Dat is eigenlijk het punt, want daar zit soms wel een nuanceverschil in.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling niet meer? Mevrouw Schuurding nog? Ook niet. Mijnheer Megens? Mijnheer Van den Beucken?

Mijnheer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, voorzitter. Kort. Natuurcompensatie vindt natuurlijk niet altijd plaats vlak bij een initiatief. Het kan ook een heel eind verderop zijn. En we kunnen dat als commissie zelf natuurlijk niet gaan monitoren. Laat staan dat inwoners zelf gaan kijken of alles wel zo goed opgevolgd wordt. Daar hebben we natuurlijk GS voor, uitvoerende specialisten. En de bedoeling is dat dat na dit rapport meer resultaat geeft. En ja, ik dank in ieder geval de Gedeputeerde voor de antwoorden daarop. Er waren nog zes onderzochte gebieden. Ook lijkt het ons een heel goede zaak als het College verder ook nog kijkt naar compensatieprojecten waar wij onlangs vragen over gesteld hebben. In het geval van LOKAAL-LIMBURG ging dat over het gebied rondom Park Zaarderheiken. Daar heeft mevrouw Schuurding ook al iets over gezegd. Dat is waar die windturbines staan. Dat is waar die verdozing plaatsvindt. Daar is een golfpark, dat voert een deel van die compensatie uit. Ook in het kader van die lokale knowhow die zojuist werd genoemd. Ga daar eens kijken. De inwoners zijn niet helemaal, of helemaal niet tevreden hoe het daar ingevuld wordt. Ik denk dat het heel goed is om daar een kijkje te gaan nemen. Nou, ik denk dat na het benoemen van die kritiekpunten, zoals we dat net gedaan hebben, het ook belangrijk is om aan te geven, als het gaat om natuurcompensatie, dat als er successen zijn, dat we die met zijn allen ook moeten vieren. En kenbaar moeten maken via de daartoe geëigende kanalen. Ik denk dat het ook belangrijk is om dat te doen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel. Als ik het goed begrepen heb dan kosten dus die aanbevelingen en zo rond de € 700.000. Dan zou ik toch graag een specificatie willen zien van wat elke aanbeveling dan kost. En eventueel is het misschien handig om ook een prioritering daarin voor te bereiden. Ja, omdat ik niet weet of u de € 700.000 gaat krijgen in een Voorjaarsnota en dan is het toch belangrijk om keuzes te maken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Hendriks nog? Mijnheer Franssen nog?

De heer Franssen (BBB): Dank u, voorzitter. In principe hoor ik nu van alle kanten weer, we moeten op de processen gaan zitten, we moeten gaan kijken wat we gaan doen, wat we gaan inrichten en vooral de manier hoe we het op papier goed hebben ingericht. Maar ik heb het idee en dat blijkt ook uit de stukken, dat het op papier wel redelijk goed is ingericht, zeg maar. Daar moet wat bijgeschaafd worden, oké, daar kunnen we het dan over hebben. Maar het voornaamste is zorg dat die mensen in het veld goed onderlegd, goed onderbouwd, de methodiek goed in de smiezen hebben wat er moet gaan gebeuren. En dan krijg je weer het verhaal van des te zwaarder, des te moeilijker een bepaald beheerplan is, des te moeilijker het is uit te voeren. Des te meer heb je gespecialiseerde kennis nodig om een bepaald beheer te gaan doen. En zijn de gebieden dan ingericht voor dit beheer? Dus leg niet de zwaarte op de papieren tijger, maar leg meer op de uitvoering. Dank u wel. Wat is uw vraag? Hoe kijkt de Gedeputeerde hier tegenaan? Sorry.

De voorzitter: Wat bent u alert, mijnheer Franssen. Mijnheer Faassen, wij zijn aan het einde van de tweede termijn. Aan u het woord voor de beantwoording.

Gedeputeerde Faassen: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, moet ik nog een introductie? Nee. Volgens mij heb ik dat in de eerste lijnen gedaan. We zijn doordrongen van het feit dat we het beter moeten doen. Dat komt ook helder naar voren bij jullie vragen.

Mevrouw Boven, u heeft gevraagd naar die geschikte gronden voor de compensatie. Dat klopt. Daar hebben we een inhaalslag te maken. Dat heb ik al eerder gezegd. Maar wat we doen met grondzaken is dat wij de grond dus opkopen, ook als het niet direct voor natuurcompensatie op die plek is. Maar wel met het idee als we het kunnen compenseren, en we kunnen naderhand een ruil maken voor die gronden, dat ze wel op die goede plek liggen. Dus daar zijn we mee bezig. Dat doen we ook bewust, om te kijken, hè ... Ik noem VDL, daar hebben we een opgave, op zich nog een aparte discussie die ik wel met jullie wil delen in het dilemma dat wij hebben. Want daar hebben we onszelf als Provincie in die zin klem gezet dat we gezegd hebben, ja, die natuurcompensatie moet plaatsvinden binnen dat gebied. Ja, als je dat vrijwillig wilt doen of je moet de hoofdprijs betalen, is dat dan verstandig? Dus dat is een discussie die voor ons als GS best lastig is. Maar, ja, het is ingewikkeld om grond te kopen, dus als we ergens de mogelijkheid krijgen om grond te kopen waarvan we denken dat we daar op den duur mee kunnen ruilen om die natuurcompensatie waar te maken, dan doen we dat. Dus daar voeren we actief beleid. En daar is een inhaalslag te halen, want we hebben nog niet alles gedaan. Dus dat is duidelijk dat we dat doen. Maar u wilt nog wat vragen.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Nou, het ging ... Dit is al vaker gezegd, hè, dat het heel moeilijk is om gronden te verwerven. Dat is ook één van de onderwerpen van de POVI, van wat reserveren we waarvoor? Mijn vraag is hoe gaat u dat versnellen? Want dat u uw best doet, dat geloof ik. Maar wat kunt u nog doen om het te versnellen?

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja, mevrouw Boven, ik begrijp uw vraag. Ik kan u het antwoord geven dat onteigenen niet een optie is. Dus die hebben we gewoon niet. Dus we kunnen proberen het te versnellen. Ik kan niet zeggen dat we het gaan versnellen. Maar we kunnen het proberen te versnellen. Dus door bewust grond te kopen, ergens in een gebied waarvan we denken dat we daar nog een natuurcompensatie te realiseren hebben, om het te ruilen. Dat is gewoon het eerlijke antwoord. Ik snap uw vraag. Hoe zal ik het ... Ik voel ook een stukje frustratie over het feit dat dat niet lukt. Maar dat is eenmaal zo als je in een vrije grondmarkt zit, dan moet je de balans vinden van wat is redelijk of wil je het met alle geweld? En daar proberen we ook als Provincie de balans in te vinden, want we willen ook de grondmarkt niet verstoren door prijzen te bieden die geen ander kan, waardoor je de hele grondprijsmarkt, zeg maar, verstoort. Dus ja, we willen dat versnellen door daar in te zetten waar het kan. Dus dat is het antwoord wat ik daarop kan geven. Misschien niet het antwoord dat u wilt, maar dat is het antwoord dat ik u kan geven.

U vraagt of de kwaliteit verbeterd kan worden? Ja, in de nieuwe Omgevingsverordening, die we gaan maken, worden de compensatieplannen aangescherpt. Dus ja, we gaan ook sturen op de kwaliteit.

De voorzitter: Volgens mij was uw vraag van wat doet u met de constatering in het rapport daar waar de kwaliteit is achtergebleven? Toch?

Gedeputeerde Faassen: De vraag die ik hier heb is hoe compensatieplannen en kwaliteit verbeterd kunnen worden.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Maar volgens mij zit het er ongeveer tussenin.

Gedeputeerde Faassen: Nou, dat is mooi.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nee, maar wat ik bedoelde te vragen is niet op verordeningniveau. Maar het sluit een beetje aan op wat de heer Franssen zei. Als je al moeite hebt om gronden te verwerven, dan ga je misschien een grond gebruiken voor een natuurcompensatie waar het niet helemaal geschikt voor is. Dus dat je wel het goede plan op de goede plek maakt. Dus de kwaliteit van het oorspronkelijke plan dat die goed is. In de zin van 'fit for use'. Ja, sorry, zo heb ik dat ooit geleerd.

Gedeputeerde Faassen: Ja, ik snap uw ...

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Sorry, dank u wel, voorzitter. Ik snap uw vraag. Ja, daar kijken natuurlijk ecologen naar op het moment dat er een natuurcompensatie wordt aangekondigd of een plan wordt ingediend. Of dat past op die grondsoort. En ja, dat kan van grondsoort tot grondsoort verschillen. Maar natuur kan natuurlijk op die grondsoort en die grondsoort. Dus ja, daar kijken we naar. Bij het plan dat gemaakt wordt, wordt gekeken naar de grond die we voorhanden hebben voor die natuurcompensatie. Maar u bedoelt misschien de vraag van ga je datzelfde natuurdoeltype wat je compenseert ook ergens anders inrichten? Dat proberen we natuurlijk, want dat is eigenlijk de insteek. Vaak doen we dat ook nog door er een multiplier eraan toe te voegen, zodat je meer natuur maakt als dat je oorspronkelijk had. Ja, maar dat hangt natuurlijk af van de grondsoort. En dat is een invulling die je er dan aan geeft met het plan wat je maakt. Zo werkt dat. Oké?

Goed. Mijnheer Van Est, u vroeg aan mij duidelijkheid. U was niet helemaal tevreden over de duidelijkheid. Dat gaan we dan proberen te verbeteren. En u vroeg naar het commentaar, inclusief hè? Ja, het wordt inclusief. Dus dat is het antwoord. Oké? Sorry.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, voorzitter, voor mij oké. Maar dat is ook het moment dat ik mij moet excuseren. Dus ik koppel het terug naar mijn portefeuillehouder en naar mijn fractie en dan laat ik horen wat wij vinden of het behandeld kan worden of niet.

De voorzitter: Oké, prima. U bent geëxcuseerd. Gaat u door mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Kijken. Dan verder geen vragen aan die kant.

Mijnheer Van den Beucken vraagt naar om ook te kijken naar Zaarderheiken. Dat nemen we mee in het onderzoek dat we gaan doen. Dus ja, dat zal onderdeel uitmaken van niet alleen de zes gebieden die we nu hebben maar ook, zoals ik al eerder heb aangegeven, van de andere gebieden waar we naar gaan kijken.

Kijk, en dan is een belangrijk punt om de successen ook te vieren. Dat stond niet op mijn lijstje, maar dat wilde ik toch aankaarten dat ik dat weer ... Dat had ik wel gezien. Nou, ik denk dat als jullie het rapport goed lezen en jullie kijken naar de natuurcompensatie van Canon, dan is dat gewoon een voorbeeld hoe het goed gedaan is. Weet je, dat is echt ... Als je daar kijkt, ik ken het gebied zelf ... En ik denk dat ... Als je ook kijkt hoe het is ingericht met de onderzaai van dat graan, dat is precies zoals je het moet doen. Dus je ziet daar ook dat het gewoon goed kan gaan. Want dat is gewoon op een goede plek gedaan, waar het past, op een goede grondsoort. En met name die onderzaai, ik weet niet of jullie dat gelezen hebben, dat daar graan onder gezaaid is. Dat het die onkruiddruk het eerste jaar laag houdt, dat is heel belangrijk om met name die twee- of driejarige planten het eerste jaar door te laten komen. Dus ja, er zijn ook successen te vieren, mijnheer Van Den Beucken. Dus dat is mooi. Fijn.

Ja, mevrouw Koopman, u vroeg naar de specificatie. Ja, ik riep € 700.000. Ik snap natuurlijk dat u zegt ... Ja, dat wordt gespecificeerd. Maar dat bestaat uit drie onderdelen. Het is een stuk beheer, het is een stuk toezicht en een stuk realisatie. Dus ja, dat wordt gespecificeerd aan u voorgelegd. Dus daar kunt u nog altijd iets van vinden. Sorry.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): En daarbij ook de prioritering eventueel?

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Daar hebben we nog niet naar gekeken. Want voor ons heeft alles een prioriteit. Dus wat dat aangaat, het wordt een package deal Dus dat even ... Nee, het wordt geen package deal, maar het hoort bij elkaar. Hoe wil je iets realiseren en beheren ... Het zijn wel ... Kijk we hebben met zijn allen toch geconstateerd dat het niet goed gaat. Dus dat vinden we volgens mij met zijn allen, dus ja dan ... Voor niks, zoals ik al eerder zei, gaat dat gewoon niet vliegen. Dus we zullen daar met zijn allen in moeten investeren als we willen dat we het beter gaan doen. En ik kan natuurlijk geen ... Wat in het verleden gebeurd is kan ik niet terughalen. Ik kan alleen van het nu naar voren kijken.

De voorzitter: Mevrouw Koopman nog?

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, ik hoor hier een conclusie. En inderdaad, iedereen heeft hier gezien hoe ernstig het is. Maar dat wil niet zeggen dat iedereen bereid is het geld dat daarvoor beschikbaar is daarvoor beschikbaar te stellen. Dat is natuurlijk altijd de vraag en de weging die we moeten maken. En daarom vraag ik ook duidelijk niet alleen naar de drie onderdelen, maar eigenlijk per aanbeveling, dat u dus duidelijk maakt wat het gaat kosten. En dus niet de drie kernen en de package deal. Ja, het kan zijn dat een deel van de deal niet kan, dus...

De voorzitter: Oké. Mijnheer Faassen, gaat u door.

Gedeputeerde Faassen: Ja, dat is helder. Daar gaat uw Staten tenslotte over. Maar als er een deel wegvalt dan kunnen we een deel ook niet doen. Dus ja, zo is het heel eenvoudig. Dan vraagt de heer Franssen, u hebt dat ook in 1e termijn al aangegeven, u wilt weg van het papier naar de natuur, weg van de papieren werkelijkheid of de papieren tijger, noemde u het naar de werkelijkheid. Ja, dat kan ik alleen maar onderschrijven. En dat kan alleen met handjes in het veld en dat is ook wat we nastreven naar de toekomst toe. Dus ja, dat is ook de bedoeling van hoe we verder gaan. Dat was het wat mij betreft, voorzitter.

De voorzitter: Oké. Dan constateer ik dat er volgens mij één toezegging is gedaan?

Gedeputeerde Faassen: Twee. Eentje vanmiddag en eentje voor het eind van het jaar.

De voorzitter: GS zegt toe een lijst van projecten ...

Gedeputeerde Faassen: Zo was het.

De voorzitter: Nee, volgens mij klopt deze niet...

Gedeputeerde Faassen: O.

De voorzitter: Nee, nee, nee, nee ... **De lijst van natuurcompensatieprojecten kunt u bij wijze van spreken vanmiddag nog krijgen. Dat is gewoon een lijstje, meer niet.** Maar wat u wilt hebben is die lijst van projecten, maar dan met daarbij de feitelijke stand van zaken ten opzichte van de afspraken die zijn gemaakt. **En die is voor het einde van het jaar toegezegd. En daar zitten dan ook die ... Dat is eigenlijk feitelijk een soort evaluatiestand van zaken per project. Die krijgt u voor het einde van het jaar. Dat is ook een toezegging die u heeft gedaan.** Dat is iets anders dan wat daar stond. Dus kijk, af en toe denk ik, de voorzitter, ook nog zelf. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): En is dat dan ook een toezegging van zojuist? Dus dat u zegt ik geef die specificatie?

De voorzitter: Volgens mij ...

Gedeputeerde Faassen: Die komt terug in de Voorjaarsnota.

De voorzitter: Ja, die wordt behandeld bij de Voorjaarsnota. Dus daar hoort die dan in te staan. Ja. Mijnheer Wolters Gregório niet meer? Dan ga ik... Mijnheer Van den Beucken. De twee ...

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dan had ik nog wat anders. Op het moment dat de Omgevingsverordening wordt aangepast, en volgens mij is dat ook een toezegging, dan zien

wij graag terug wat de oogst is geweest van de zaken. En wat er dan in de Omgevingsverordening veranderd wordt. Met een handleiding of één of andere bijsluiters, dat we dat makkelijker kunnen overzien. Ik denk dat het rapport het verdient. Kan dat toegezegd worden?

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter, volgens mij maakt dat onderdeel uit van de nieuwe Omgevingsvisie die ik ga maken en die presenteren we en daar is dit een onderdeel van. Zo zie ik het tenminste.

De voorzitter: Volgens mij is het feitelijk zo, maar dat weet ik niet 100% zeker, dat als er een wijziging van de Omgevingsverordening komt en er zou een wijziging ten opzichte zijn van de huidige situatie, dan wordt die altijd toegelicht. Dan wordt het altijd een ... [05:32:58]. Dan zit die daar automatisch in, denk ik.

Gedeputeerde Faassen: Precies. Ik denk dat dat een terechte constatering is, voorzitter. Dat het onderzoek wat gedaan is, dat dat onderdeel uitmaakt van de opgave naar de nieuwe Omgevingsverordening.

De voorzitter: Misschien is het goed dat we in ieder geval, ik kijk even naar de Griffie, vasthouden dat als de Omgevingsverordening aan de orde komt dat dit punt misschien ergens even expliciet wordt benoemd. Dan moeten we even kijken hoe we dat doen. Als dat dan via een formele toezegging moet dan moeten we dat maar daar noteren, om te voorkomen dat die ergens anders tussen wal en het schip belandt. Maar dat moeten we met uw goedvinden even met de Griffie bekijken. Ja, en ik snap uw vraag wel.

Gedeputeerde Faassen: Ik heb vanmorgen begrepen van de heer Van den Beucken dat die een 8,5 had voor begrijpelijk lezen, dus, 8+, nou voor mij was dat een 8,5, dus dat u dat zeker niet gaat missen als we dat gaan presenteren

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Via de voorzitter natuurlijk nog ...

De voorzitter: Ja, ja, de Gedeputeerde doet een dringend beroep op uw zelfwerkzaamheid, maar we zullen u een beetje helpen.

Dan kom ik aan de twee vragen. De eerste is acht u dit Statenvoorstel behandelrijp? Ik zie allemaal instemmend geknik. Dus ik ga niet vragen om de hand op te steken als u dat niet vindt.

En de tweede is, wilt u dit een hamerstuk of een besprekstuk maken? We hebben net al van 50PLUS gehoord, maar die moeten dat dan voor maandagmiddag doorgeven, hè? Zijn er mensen die er hier een hamerstuk van willen maken? Dan is het ... Ja, als eentje het wil bespreken wordt het een besprekstuk. En ik heb ook ingefluisterd gekregen dat als het gaat over onderzoeken die PS zelf heeft laten doen, de neiging bestaat om daar dan geen hamerstuk van te maken. Dat doen we meestal alleen met GS-stukken. Dus ik begrijp dat het een besprekstuk wordt, want er zijn mensen die het willen bespreken. Ja? Dan wordt het als een besprekstuk doorgeleid naar de vergadering van 9 mei.

T9664 Gedeputeerde Faassen zegt toe een lijst van de projecten waarbij natuurcompensatie aan de orde is aan te leveren met daarbij de feitelijke stand van zaken is vermeld.

5. Sluiting

Dan sluit ik deze vergadering onder dankzegging aan u allen zodat de werkgroep OV aan de slag kan. En de werkgroep OV is in de Dr. Poelszaal voor degene die daarnaartoe moet.

(De vergadering eindigde om 14.38 uur)

Vastgesteld in de vergadering van 23-05-2025,

De commissiegriffier,

De voorzitter,

Van Birgelen-Droog

Depondt-Olivers / Jenneskens